

ΤΕΕ- ΤΜ. ΑΝ. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

**ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ,
ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ
ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΟΓΚΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ**

**ΕΥΣΤ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ Α/Μ
ΕΛΕΝΗ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ Α/Μ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΦΙΛΗ Α/Μ**

ΑΘΗΝΑ 2004

**ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΟΓΚΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
A. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	8
0. Εισαγωγή	8
1. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	12
1.1. Πολιτιστικό περιβάλλον	12
1.1.2 Αρχαιολογικοί πόροι	12
1.1.3 Ιστορικοί Τόποι	18
1.2 Φυσικό Περιβάλλον	19
1.2.1 Εθνικός Δρυμός του Παρνασσού	19
1.2.2 Αισθητικό Δάσος Τιθορέας	19
1.2.3 Κλίμα	20
1.2.4 Γεωμορφολογία	21
1.2.5 Υδρολογία	25
1.2.6 Χλωρίδα	26
1.2.7 Πανίδα	29
1.3 Τοπίο και Αισθητική	32
1.4 Σπήλαια	33
1.5 Καθεστώς προστασίας φυσικού περιβάλλοντος στην περιοχή	35
1.5.1 Θεσμικό καθεστώς προστασίας	35
1.5.2 Ελληνική Νομοθεσία	35
1.5.3 Ευρωπαϊκή νομοθεσία-Διεθνείς συμβάσεις	36
1.5.4 Θεσμοθετημένες Ζώνες Προστασίας	37
1.5.5 Προστατευτέα στοιχεία Φυσικού Περιβάλλοντος	38
1.6 Ιδιοκτησιακό και νομικό καθεστώς	39
2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	41
2.1. Πληθυσμιακό Δυναμικό	41
2.1.1 Δημογραφικά στοιχεία	41
2.1.2 Απασχόληση	44
2.1.3 Οικονομική Δραστηριότητα	46

2.2 Οικιστική δομή περιοχής μελέτης	47
2.3 Κοινωνική υποδομή	54
2.4 Συγκοινωνιακή Υποδομή - Μεταφορές	55
2.4.1 Οδικό δίκτυο	55
2.4.2. Σιδηροδρομικό δίκτυο	58
2.4.3 Λιμενικές εγκαταστάσεις	58
2.4.4 Κυκλοφοριακό δίκτυο πόλης Αράχωβας	58
2.4.5 Σύνδεση Αράχωβας - Χιονοδρομικού Κέντρου	59
2.5 Έργα τεχνικής υποδομής	59
3. ΕΣΤΙΕΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ	61
3.1 Χιονοδρομικό κέντρο Παρνασσού	61
3.1.1 Γενικά	61
3.1.2 Εντοπισμός κύριων προβλημάτων Χιονοδρομικού Κέντρου	62
3.2 Ξενοδοχειακή υποδομή	64
3.2.1 Υφιστάμενη κατάσταση	64
3.2.2 Επισήμανση προβλημάτων	66
3.3 Εξορύξεις	67
3.4 Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων	68
3.5 Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών	69
3.6 Ευρωπαϊκό μονοπάτι Ειρήνης Ε4	69
4. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΙΧΜΗΣ-ΠΙΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ	70
4.1 Εισαγωγή	70
4.2. Χρήσεις γης - Δραστηριότητες	71
4.2.1. Γενικά	71
4.2.2 Τάσεις χρήσεων γης	73
4.2.3 Ορυκτά	74
4.2.4 Δραστηριότητες Πρωτογενή Τομέα	74
4.2.5 Δραστηριότητες Δευτερογενή Τομέα	81
4.2.6 Δραστηριότητες Τριτογενή Τομέα	83
4.2.7 Δραστηριότητες αναψυχής	85
4.2.8 Πυρκαγιές	85
4.2.9 Οικιστική Επέκταση	86
4.3 Υφιστάμενη διαχειριστική κατάσταση ορεινού όγκου	87
4.4 Εθνικός Δρυμός	88

4.5 Χιονοδρομικό Κέντρο	86
4.6 Φυσικά αίτια υποβάθμισης Οικοσυστήματος	90
B. ΠΡΟΤΑΣΗ	96
0.Εισαγωγή –Στόχοι μελέτης	97
1.ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ – ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	97
1.1. Οργανισμός Διαχείρισης - Φορέας Παρακολούθησης Προγράμματος Ανάπτυξης Παρνασσού	97
1.2 Κοινοποίηση Σχεδίου Διαχείρισης Ε.Δ.	98
1.3 Ίδρυση Δασαρχείου Παρνασσού	98
1.4 Επιστημονικές Ομάδες Στήριξης	99
	99
2.ΔΑΣΗ – ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
2.1 Αναδασώσεις	100
2.2 Μελέτη αποκατάστασηςπεριβάλλοντος λατομείων-χιονοδρομικού- Εθνικού Δρυμού	100
2.3 Σύνταξη Εθνικού Κτηματολογίου-Κτηματογράφηση λίμνης Λιβαδιού	101
2.4 Δασικό Πάρκο	101
2.5 Περίπτερα Αναψυχής	102
2.6 Περιθαλψη άγριων ζώων	103
2.7 Παρατηρητήρια Ζώων	103
3.ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ	104
3.1 Επικαιροποίηση της προμελέτης για την αναβάθμιση του υγροβιότοπου και επαναδημιουργία λίμνης Λιβαδιού	104
3.2 Αναγνωριστική Μελέτη τεχνητής λίμνης Λιάκουρας-Γεροντόβραχου	105
3.3 Αναγνωριστική Μελέτη φράγματος Βέλλιτσας	105
3.4 Αναγνωριστική Μελέτη φράγματος Αμφίκλειας	106
3.5 Αναγνωριστική Μελέτη Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Παρνασσού	106
4.ΟΙΚΙΣΜΟΣ	107
4.1 Πολεοδομήσεις-όροι Δόμησης	107
4.2 Παρεμβάσεις παραδοσιακού χαρακτήρα	107
4.3 Τ.Α.Π.	108

5.ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΜΟΥΣΕΙΑ – ΜΝΗΜΕΙΑ	108
5.1 Τουριστική προβολή	108
5.2 Φεστιβάλ Χιονιού- Γιορτή του βουνού	109
5.3 Καλοκαιρινές δραστηριότητες	114
5.4 Εκσυγχρονισμός Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού	114
5.5 Επέκταση-εκσυγχρονισμός καταφυγίου	115
5.6 Εκσυγχρονισμός –Διαμόρφωση Κατασκηνωτικών Κέντρων	115
5.7 Καζίνο Παρνασσού	116
5.8 Γραφείο Τουρισμού	117
5.9 Ησυχαστήρια	118
5.10 Συνεδριακός Τουρισμός	118
5.11 Δημόσιες Σχέσεις	118
5.12 Μοναστήρια-Θρησκευτικός Τουρισμός	119
6.ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	119
6.1Αναβάθμιση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων Παρνασσού και αλληλεπίδραση με τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών	119
6.2 Βιβλίο– CD Πανεπιστημιακού Επιπέδου επιπέδου για τον Παρνασσό	120
7.ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ	120
7.1 Πληροφοριακές-ρυθμιστικές-διαφημιστικές πινακίδες	121
7.2 Βελτίωση προσβάσεων-καινούριες οδοί Παρνασσού	121
7.3 Αεροδρόμιο	122
7.4Τελεφερίκ	122
7.5 Βελτίωση προσβάσεων-καινούριες	122
7.6 Σιδηροδρομικός	123
8.ΥΔΡΕΥΣΗ – ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ – ΧΥΤΑ	123
9.ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	124
9.1 Κέντρο Χιονοδρομικών, Ορειβατικών, Φυσιολατρικών, Πεζοπορικών και Οικολογικών Ομοσπονδιών	124
9.2Ορεινός Καλοκαιρινός Αθλητισμός και Δραστηριότητες	124
9.3 Αναρριχητικό και Κατασκηνωτικό Κέντρο Ζεμενού και Φαιδριάδων	125

9.4 Κέντρα Αεροπτερισμού	126
9.5 Πίστα 4Χ4 & Τρίαλ	126
9.6 Σκοπευτήριο	127
9.7 Αθλητικό Κέντρο	127
9.8 Παγοδρόμιο	128
9.9 Ε4- Ορειβατικές διαδρομές	128
9.10 Γκολφ	129
9.11 Σπηλαιολογία	129
9.12 Ιππασία	130
10.ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ – ΕΝΕΡΓΕΙΑ – ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	130
10.1 Βιομηχανία Επεξεργασίας Ξυλείας	130
11.ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ	131
11.1 Εκτροφείο Θηραμάτων	131
12.ΓΕΩΡΓΙΑ	131
12.1 Ορεινές και οικολογικές καλλιέργειες	132
12.2 Δασικό φυτώριο	132
13.ΕΡΕΥΝΑ – ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ – ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	133
13.1 Κοινωνία Πληροφορίας	133
13.2 Πάρκο Ήπιων Μορφών Ενέργειας	133
14.ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	134
14.1 Εμφύχωση Δραστηριοτήτων	134
14.2 Πυρόσβεση-Αποχιονισμός	134
14.3 Πρόγραμμα-Συντονισμός Ψυχαγωγικών-πολιτιστικών δραστηριοτήτων	135
14.4 Χαρτογράφηση-Σήμανση Ορειβατικών-Αναρριχητικών Σπηλαιολογικών Διαδρομών	136
15.ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	136
15.1 Μουσείο-Βιβλιοθήκη-Κέντρο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης και Ορεινών Αθλημάτων Παρνασσού	136
15.2 Σεμινάρια Δασοπυρόσβεσης-διάσωσης-ορεινών σπορ-τυροκομίας-μαγειρικής-βοτανικής	137

16.ΥΓΕΙΑ – ΠΡΟΝΟΙΑ	137
17.ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ	137
17.1 Συνάφεια με τα αναπτυξιακά έργα νομών σύστασης Παρνασσού- Περιφέρειας	138
17.2 Εθνικό Οικολογικό Πάρκο	138
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	151
Α.Ελληνική	151
Β.Ξενόγλωσση	152

**ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΟΓΚΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ**

0. Εισαγωγή

Περιοχή με αξιοσημείωτα στοιχεία φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, ενδιαφέροντα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα, οικονομικές και αναπτυξιακές δραστηριότητες και τοπικές ιδιαιτερότητες, ο ορεινός όγκος του Παρνασσού δύναται με αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων, κάλυψη λειτουργικών αναγκών και ανεπαρκειών και αντιμετώπιση ζητημάτων αιχμής, να οδηγηθεί στη βέλτιστη δυνατή διαχείριση των πόρων και στην ευημερία και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Ο πυρήνας του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού, σύμφωνα με το από 25.07.1938 ΒΔ (ΦΕΚ Α΄286) ίδρυσής του καταλαμβάνει μεγάλο τμήμα του ορεινού συγκροτήματος Παρνασσού, έκτασης 3513 Ha, υπαγόμενης διοικητικά στους νομούς Φωκίδας και Βοιωτίας. Η περιφερειακή ζώνη δεν είναι σαφώς οριοθετημένη και αναφέρεται ότι περιλαμβάνει τα προς τον πυρήνα δάση, μερικώς δασοσκεπείς εκτάσεις και χορτολίβαδα εντός των ορίων του δασαρχείου Παρνασσίδας και των ορίων της κοινότητας Αράχωβας. Στο διάταγμα, επίσης, περιλαμβάνονται διατάξεις για τη μετονομασία του μέχρι τότε "Δασαρχείου Παρνασσίδας" σε "Δασαρχείο Εθνικού Δρυμού Παρνασσού" και υπάρχουν ρυθμίσεις για τη συλλογή των φυτικών ειδών που συναντώνται σε μεγάλους αριθμούς και δεν θεωρούνται σπάνια στον πυρήνα.

Πέντε μήνες αργότερα, με το από 23.12.1938 ΒΔ έγινε τροποποίηση των αρχικών ορίων του πυρήνα του Εθνικού Δρυμού, η οποία πρόσθεσε νέα έκταση στην ανατολική πλευρά του, μεταξύ των ορίων των κοινοτήτων Πολύδροσου και Αράχωβας.

Ειδικότερα, τα όρια του πυρήνα προσδιορίστηκαν ως εξής: *"ξεκινώντας από τη νότια πλευρά του Δρυμού και με αφετηρία το εξωκκλήσι Αγία Τριάδα (Παληοπαναγιά) κοντά στα όρια των διοικητικών ορίων Αράχωβας και Δελφών, η οριογραμμή με κατεύθυνση δυτική συναντά το δρόμο προς Καλάνια, τον οποίο ακολουθεί μέχρι τη διασταύρωσή του με τον άλλο δρόμο που έρχεται από τη θέση Κούνιες και τη Μονή του Προφήτη Ηλία, για ν' ακολουθήσει από εκεί μικρή ράχη μέχρι την κορυφή Μήλια, όπου βρίσκονται και τα όρια των κοινοτήτων Δελφών κι Ελαιώνα. Από το σημείο αυτό ακολουθεί τα ανωτέρω όρια μέχρι του σημείου που συναντούνται τα όρια των Δελφών-Επταλόφου-Ελαιώνα, οπότε ακολουθώντας τα όρια Επταλόφου-Ελαιώνα και διερχόμενη από τη θέση Σταυρωμένος Έλατος συνεχίζει διερχόμενη από τις θέσεις*

Μέγα Έλατο, Αρέντες, Δόκανο, Σύρτα και Χαλασμένα Χωράφια για να φθάσει στον Προφήτη Ηλία.

Από τη θέση Προφήτης Ηλίας με κατεύθυνση νότια προς την κορυφογραμμή, όπου το υψόμετρο 2367 , την οποία περικλείει, στρέφεται προς Βορρά όπου συναντά μονοπάτι, το οποίο ακολουθεί ανοδικά μέχρι την κορυφή Δρακοκάρκαρο.

Από το σημείο αυτό κατέρχεται με δυτική κατεύθυνση προς το ρέμα όπου συναντάται με μονοπάτι το οποίο και ακολουθεί μέχρι το δρόμο Αράχωβας-Επταπόφου. Με κατεύθυνση δυτική ακολουθεί το δρόμο αυτό, κατόπιν το ρίζωμα μέχρι τη θέση Σκαμνό, όπου το υψομετρικό 1244, απ' όπου στρέφει προς Νότο και ακολουθεί το δρόμο προς Αρχοντικά τον οποίο εγκαταλείπει κοντά στον Αχλαδοίκαμπο, ακολουθώντας το ρίζωμα μέχρι το δρόμο που διέρχεται από το Κωρύκειο Άντρο , όπου κάμπτοντας αριστερά ακολουθεί το δρόμο μέχρι την Αγία Τριάδας, όπου και το σημείο αφετηρίας ”.

Ανασταλτικούς παράγοντες για την υλοποίηση των παραπάνω Διαταγμάτων αποτέλεσαν ο Παγκόσμιος Πόλεμος και ο Εμφύλιος. Έτσι δεν πραγματοποιήθηκαν ουσιαστικής σημασίας έργα και ρυθμίσεις που συνιστούν προϋπόθεση ύπαρξης και λειτουργίας Εθνικού Δρυμού (σήμανση των ορίων με κτιστά ορόσημα, κατασκευή περιφράξεων, αναγκαστικές απαλλοτριώσεις των αγρών που περιλαμβάνονταν στο Δρυμό, κ.ά.). Γενικά, σε κανένα τομέα δεν εμφανίστηκαν οι συναφείς με τους Εθνικούς Δρυμούς διατάξεις. Έτσι οι εκτάσεις του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού διέπονται από το ίδιο καθεστώς διαχείρισης, εκτός των υλοτομιών στον πυρήνα και ορισμένων απαγορεύσεων, με τις εκτάσεις των λοιπών δασών και δασικών εκτάσεων του δασικού συμπλέγματος Παρνασσού.

Το καθεστώς διαχείρισης περιπλέχτηκε περισσότερο όταν παραχωρήθηκε κατά κυριότητα στον ΕΟΤ δημόσια έκταση του Δρυμού της αλπικής ζώνης, με βάση το ΠΔ 87/31.01.1976 “Περί παραχώρησης κατά κυριότητα εις τον ΕΟΤ Δημοσίας εκτάσεως κειμένης επί του όρους Παρνασσός”. Μετά την παραχώρηση, η Κοινότητα Αράχωβας, η οποία διατηρούσε δικαίωμα βοσκής (δουλεία) στην παραχωρηθείσα έκταση, προσέφυγε δικαστικά, επιτυγχάνοντας την ακύρωση της παραχώρησης με την υπ’ αρ. 3355/19.05.1977 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Σήμερα το ζήτημα αυτό εξακολουθεί σ’εκκρεμότητα αν και στο μεταξύ κατασκευάστηκαν και οι πιο πρόσφατες εγκαταστάσεις των Χιονοδρομικών Κέντρων.

Από την κήρυξη του έως σήμερα, ο δρυμός διαχειρίζεται ως δάσος υπό προστασία με μόνες ρυθμίσεις τις απαγορεύσεις υλοτομιών, κυνηγιού και βοσκής χωρίς

συστηματική μέριμνα προς ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και αξιών του, βάσει αντίστοιχου ειδικού Σχεδίου Διαχείρισης.

Σε προηγηθείσα μελέτη (Μπρόφας κ.ά. 1996, σ. 6) ύστερα από εμπειριστατωμένη αναγνώριση της περιοχής διαπιστώθηκε ότι *“ορισμένες εφαπτόμενες με τον πυρήνα εκτάσεις με σπάνια και απειλούμενα φυτικά είδη, ενδιαφέρουσα χλωριδική σύνθεση ή ιδιαίτερη τοπιακή αξία μένουν εκτός του πυρήνα του Δρυμού και συνεπώς δεν ισχύει γ’αυτές καθεστώς απόλυτης προστασίας. Από την άλλη μεριά μέσα στα σημερινά όρια του πυρήνα περικλείονται περιοχές χωρίς ιδιαίτερο τοπιακό ενδιαφέρον και σημαντική περιβαλλοντική αξία ή περιοχές των οποίων η υπαγωγή στον πυρήνα του Δρυμού δημιουργεί ορισμένα κοινωνικά προβλήματα στους κατοίκους και τεχνικά-διοικητικά στις αρμόδιες δασικές αρχές κατά την εφαρμογή των κάθε μορφής διαχειριστικών μέτρων στο Δρυμό.Κυριότερα από αυτά τα προβλήματα είναι πρώτον η ύπαρξη στις περιοχές αυθαίρετων ή νόμιμων, ωστόσο άναρχα δομημένων, κτισμάτων ως εξοχικών κατοικιών και η παρατηρούμενη τάση για περαιτέρω ανοικοδόμηση σ’αυτές και δεύτερον, η ύπαρξη κάποιων παλαιών αγρών των κατοίκων, οι οποίοι γίνονται αιτία προστριβών των τελευταίων με τις δασικές αρχές”*. Με την προτεινόμενη, από τη μελέτη αυτή, τροποποίηση των ορίων *“πιστεύεται, ότι τα προβλήματα αυτά θα εξαλειφθούν ή θα ελαχιστοποιηθούν, αφού προκύπτουν πλέον σαφή όρια που ακολουθούν κυρίως δρόμους και ράχες, ενώ σε ορισμένα σημεία της διαδρομής, όπου υπάρχει περίπτωση ασαφειών προτείνεται η κατασκευή κτιστών οροσήμεων”*.

Ο Παρνασσός διαθέτει έντονο και πολύμορφο ανάγλυφο, οφειλόμενο στις εξάρσεις και τις πτυχώσεις των ασβεστολιθικών σχηματισμών, ενώ αξιοσημείωτη είναι η ύπαρξη των κυριότερων καρστικών φαινομένων (οριζόντια ή κατακόρυφα σπήλαια, καταβόθρες, δολίνες, πόλγη, λατιάζ), ορισμένα από τα οποία είναι εθνικής ακτινοβολίας (Παγοσπηλιά-Κάρκαρος του Επταστόμου με βάθος 100 μ., το Κορύκειο Άντρο Δελφών, Κάρκαρος Λιλαίας με 117 μ. βάθος), ενώ άλλα παραμένουν ανεξερευνήτα.

Παρότι υποβαθμισμένη η βλάστηση στο σύνολο του ορεινού όγκου διαθέτει αξιολογότερη ποικιλία διαφορετικών τύπων και φυτικών ειδών. Στην “ψευδαλπική ζώνη” δηλαδή στον ορομεσογειακό όροφο βλάστησης εντοπίζονται τα ποώδη και θαμνώδη είδη, αλλά και αριθμός ενδημικών ειδών του Παρνασσού και της ελληνικής χλωρίδας. Ακολουθεί, κατώτερη υψομετρικά, η ζώνη της Ελάτης, στα κατώτερα όρια της οποίας εμφανίζονται αμιγή ή σε μίξη με την Ελάτη δάση μαύρης Πεύκης (περιοχή Πολύδροσου-Αμφίκλειας), *Juniperus foetidissima* (διάσπαρτα άτομα της οποίας παρουσιάζονται και στα δενδροόρια με την ορομεσογειακή βλάστηση), και των

φυλλοβόλων δρυών *Quercus conferta* και *Q. pubescens*. Παρουσιάζεται επίσης, στις βόρειες και βορειοανατολικές πλευρές μια λεπτή και διακοπτόμενη ζώνη της αριάς (*Q. ilex*) και ακολουθούν, χαμηλότερα, η ζώνη του Πρίνου (*Q. coccifera*) και στα κατώτερα όρια των νοτίων πλαγιών η ζώνη του Σχίνου (*Pistacia lentiscus*). Στο εσωτερικό τμήμα των παραπάνω ζωνών και κυρίως στη ζώνη της Ελάτης συναντάται κυρίως σε απρόσιτες βραχώδεις θέσεις, μεγάλος αριθμός πλατύφυλλων ειδών, καθώς και ενδημικών ειδών του Παρνασσού και, ευρύτερα της ελληνικής χλωρίδας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον εμφανίζει η πανίδα, με χαρακτηριστικά τα είδη αρπακτικής πτηνοπανίδας (γυπαετός, αετός, γύπας), των οποίων περιορισμένος αριθμός συναντάται στους βραχώδεις σχηματισμούς Άνω και Ανατολικά της Αράχωβας, στις Φαιδριάδες Πέτρες των Δελφών και στην Τσούκα της Γραβιάς (η οποία είναι στα όρια αλλά εκτός του ορεινού όγκου του Παρνασσού).

Στην ευρύτερη περιοχή του δρυμού εμπíπτουν 18 οικισμοί, στους οποίους, σύμφωνα με την απογραφή του 1991 διαβιούν 29.294 άτομα, οι δραστηριότητες των οποίων επιδρούν σε μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό στις λειτουργίες του δρυμού. Οι, οικονομικού, κυρίως, χαρακτήρα, δραστηριότητες ομαδοποιούνται στους τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας, της μεταποίησης, της εξόρυξης μεταλλευμάτων και του τουρισμού σε συνδυασμό με το πλέγμα των κοινωνικών δραστηριοτήτων, μπορούν να ωφεληθούν τα μέγιστα από το Δρυμό και, κυρίως, όταν τεθεί σε καθεστώς επιστημονικής διαχείρισης.

Η αξιολόγηση των ασκούμενων ανθρώπινων δραστηριοτήτων έως σήμερα στον Παρνασσό, απέδειξε την αρνητική επίδρασή τους στην εξέλιξη των οικοσυστημάτων, αλλά και στις αισθητικές, περιβαλλοντικές, πολιτιστικές και οικονομικές αξίες του Δρυμού. Εντοπίστηκαν, επίσης, οι δυνατότητες για θετικές, ήπιες παρεμβάσεις για αναστροφή της μέχρι τώρα αρνητικής εξέλιξης.

1. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1.1 Πολιτιστικό περιβάλλον

Στην ευρύτερη περιοχή του Παρνασσού εντοπίζεται πληθώρα σημαντικών πολιτιστικών και ιστορικών μνημείων, που αντιστοιχούν χρονικά στο σύνολο της χρονικής περιόδου από την αρχαιότητα έως τους πρόσφατους χρόνους. Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα: Δελφοί, Κωρύκειο Άνδρο (στην περιοχή Λιβαδιού Αράχωβας), αρχαιολογικές περιοχές στην Αμφίκλεια, την Τιθορέα, το Πολύδροσο με ευρήματα της γεωμετρικής, της κλασσικής, της ελληνιστικής και της ρωμαϊκής περιόδου, βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία, κυρίως ναοί στη Δαύλεια, τη Γραβιά, το Χρισσό, την Αμφίκλεια, το Πολύδροσο, -συγκρότημα παραδοσιακών οικιών Ιωάννη Μαρέ στο Πολύδροσο, κλπ.

1.1.2 Αρχαιολογικοί πόροι

Η εξεταζόμενη γεωγραφική περιοχή ανήκε στην Αρχαία Φωκίδα. Η παρουσία του ανθρώπου στην περιοχή ανάγεται στις αρχές της 3ης χιλιετηρίδας π.Χ. στον Κόλπο της Κίρρας (Εποχή Χαλκού, έως Μυκηναϊκή Περίοδο). Από το 1600 π.Χ. απέκτησε σπουδαιότητα ο συνοικισμός Κρίσσα (σημερινό Χρισσό). Πολλοί από τους σημερινούς οικισμούς, στην περίμετρο του ορεινού όγκου του Παρνασσού, αποτελούν εξέλιξη αρχαίων πόλεων - οικισμών της Αρχαίας Φωκίδας.

Οι σπουδαιότερες και καλύτερα διατηρημένες αρχαιότητες βρίσκονται στους Δελφούς, ενώ πολλά σημαντικά ευρήματα όπως τάφοι, επιγραφές, υπολείμματα ακροπόλεων, οικισμών, οχυρώσεων, ιερών, είναι διάσπαρτα σε όλη την έκταση της περιοχής μελέτης. Κατά καιρούς έχουν πραγματοποιηθεί εκτεταμένες και συστηματικές ανασκαφές αλλά ο τόπος δεν έχει αποκαλύψει στο σύνολό τους τους αρχαιολογικούς του πόρους, όπως είναι οι ακόλουθοι:

- Περιοχή Μαρριολάτας: Σε λόφο (νεκροταφείο του νεώτερου χωριού) υπήρχε η ακρόπολη, όπου σώζεται η νότια πλευρά της.
- Περιοχή Λιλαίας: Σώζεται (νεκροταφείο της Κάτω Αγόριανης) οχύρωση του 6ου μ.Χ. αιώνα. Στη δυτική όχθη του Αγοριανίτη ποταμού σώζεται τείχος ακρόπολης που ταυτίζεται με την αρχαία Λιλαία.
- Επτάλοφος: Στο λόφο εντός του χωριού υπάρχουν κατεστραμμένα θεμέλια, ενώ βορειότερα είχε αναπτυχθεί ο Μεσαιωνικός οικισμός της Αγίας Μαρίας που ονομάστηκε αργότερα Αγόριανη.
- Πολύδροσο: Στο χώρο των πηγών της Αγ. Ελεούσας υπάρχουν υπολείμματα ελληνικών - ρωμαϊκών Θεμελίων. Σώζεται και η μεσοβυζαντινή εκκλησία της Αγίας

Ελεούσας κτισμένη από αρχαία υλικά. Υπάρχουν και πρωτοελλαδικά στρώματα. Στη βορεινή έξοδο του χωριού (κάτω Σουβάλα) υπήρχε το ιερό της Δήμητρας.

- Αμφίκλεια (Δαδί) :Είναι αμφιθεατρικά κτισμένη στις υπώρειες του Παρνασσού και αποτελεί πέρασμα για το Χιονοδρομικό Κέντρο. Η ίδρυσή της χρονολογείται 3000 έτη πριν και διατηρεί το όνομα της αρχαίας πόλης. Επί Φραγκοκρατίας ονομάστηκε Δαδί. Η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στο φως ευρήματα της γεωμετρικής κλασικής και ρωμαϊκής περιόδου. Στη θέση του σημερινού νεκροταφείου «τοποθετείται» η αρχαία ομώνυμη πόλη με την ακρόπολη. Σώζεται τμήμα του τείχους της ακρόπολης και πύργος τετράγωνης βάσης. Το αρχαίο Τιθρώνιο τοποθετείται 3 χλμ. βόρεια. Ανατολικά της Αμφίκλειας (1,5 χλμ.) σώζεται οχύρωση με το όνομα «Τοίχος». Στο δρόμο προς τη Βελίτσα ερευνήθηκαν είκοσι θαλαμοειδείς τάφοι υστεροελλαδικής περιόδου.Αξιοθέατα ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος είναι τα ακόλουθα:
  - Τα ερείπια των τειχών της Δρυμαίας (5^{ος} αι.π.Χ.), αρχαίας πόλης των Φωκαίων
  - Τα αρχοντικά, με την τυπική αρχιτεκτονική (θολωτές αυλόπορτες) και ασβεστωμένες αυλές.
  - Οι πέτρινες βρύσες, σε πλατώματα και σοκάκια.
  - Ο Παλαιόπυργος, στην Ακρόπολη της Αρχαίας Αμφίκλειας, κτισμένος επί Τουρκοκρατίας.
  - Ο ναΐσκος του Αϊ-Γιάννη του Κυνηγού ή Ριγανά (λόγω της παραγωγής μυρωδάτης ρίγανης στην περιοχή) στη θέση “Περδικόβρυση”, 12ου αι. με σπάνιες αγιογραφίες. Βρίσκεται σε τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, με έλατα , δίπλα στην Περδικόβρυση, πηγή νερού.Υπάρχει χώρος διαμορφωμένος, με ξύλινα τραπέζια και παγκάκια, κατάλληλος για ημερήσιες εκδρομές. Από εδώ ο δρόμος συνεχίζει για τη Φτερόλακκα και τα άλλα χιονοδρομικά κέντρα του Παρνασσού.
  - Η Αγία Ιερουσαλήμ (Αγιαρσαλή), στα ανατολικά της κωμόπολης (μετά από πεζοπορία 2 χλμ.) σε χαράδρα. Πολύ παλαιός ναός, κτισμένος σε σπηλιά, η ανάβαση προς την οποία γίνεται με σκαλοπάτια. Επί Τουρκοκρατίας χρησιμοποιήθηκε ως καταφύγιο. Η διαδρομή-πεζοπορία γίνεται μέσα σε τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, με έλατα, πεύκα και κισσούς, δίπλα στα ύδατα της ρεματιάς.
  - Το ιστορικό γυναικείο Μοναστήρι της Γαυριώτισσας ή Παναγίας του Δαδιού, στις βορειοδυτικές πλαγιές του Παρνασσού, σε ύψος 800 μ., το οποίο ιδρύθηκε επί Βυζαντίου. Ανακαινήστηκε το 1756. Το καθολικό του είναι ναός τρίκλιτος με τετραγωνικό τρούλο, γεμάτος αγιογραφίες.Στον περίβολό του υπάρχει το παρεκκλήσι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα. Στην Τουρκοκρατία λειτουργούσε κρυφό σχολειό.

Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 υπήρξε σημαντικό κέντρο και ορμητήριο των αγωνιστών της Ρούμελης. Σήμερα το Μοναστήρι διαθέτει ξενώνα.

- Τιθορέα (Βελίτσα) :Μέσα στον οικισμό της Βελίτσας αρχιτεκτονικά μέλη και επιτύμβιες στήλες εντοιχισμένες σε νεότερα κτίσματα δηλώνουν την ύπαρξη της αρχαίας πόλης Τιθορέας. Σώζεται τείχος μήκους 720 m, με 10 πύργους τετράγωνης βάσης και πύλη. Το πάχος του τείχους είναι 2,30-2,50 μ. Ανακαλύφθηκαν επίσης τάφοι κυρίως των ρωμαϊκών και ελληνοιστικών χρόνων.
- Αγ. Μαρίνα:Υπάρχει το «Κάστρο», οχύρωση των ελληνοιστικών χρόνων και στη θέση Ανεμόμυλος τετράπλευρος πύργος με πύρινες πέτρες διαστάσεων 6 μ. Χ 8 μ. (κλασσική περίοδος).
- Περιοχή Αράχωβας:Στο Ζεμενό, 5 χλμ. ανατολικά της Αράχωβας, εντοπίζονται τμήματα οχύρωσης κλασσικών και ρωμαϊκών χρόνων. Στο σημερινό νεκροταφείο της πόλης τοποθετείται η αρχαία πόλη Ανεμώρεια. Στα αξιοθέατα της περιοχής περιλαμβάνονται ακόμη, ο βυζαντινός ναός του Αγ. Γεωργίου και αυτός του Αγ. Ιωάννη, με ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες.
- Περιοχή Χρισσού:Στον Προφήτη Ηλία βρίσκεται εκτεταμένος χώρος αρχαίων λατομείων που εξυπηρετούσαν τις ανάγκες του ιερού των Δελφών.Στον λόφο Αγ. Γεωργίου υπάρχει προϊστορικός οικισμός μεσοελλαδικών και υστεροελλαδικών χρόνων που περιβάλλεται από ισχυρή ακρόπολη.Η οχύρωση σώζεται σε μήκος 1,500 μ., ύψους 3 μ. πάχους 4-5 μ. από ανεπεξέργαστους ογκόλιθους.
- Κωρύκειο Άντρο (ή Σαρανταύλι) :Βόρεια των Δελφών σε ύψος 1.360 μ. υπάρχει ενδιαφέρον σπήλαιο συνδεδεμένο με τη λατρεία του Πάνα και των Νυμφών, με πλούσιο διάκοσμο από σταλακτίτες και σταλαγμίτες και πολυάριθμα ανασκαφικά ευρήματα, όπως αναθήματα των Αρχαϊκών και Κλασσικών Χρόνων (αγαλματίδια του Πάνα και των Νυμφών). Έχει ανασκαφεί από τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή και απεδείχθη η λειτουργία του από τα νεολιθικά χρόνια έως τη ρωμαϊκή εποχή. Μέσα στο σπήλαιο βρέθηκαν διάφορα αρχαιολογικά αντικείμενα, 150 πήλινα, αναθηματικές επιγραφές εις τον Πάνα, χάλκινα είδη, ειδώλια και μεγάλος αριθμός αστραγάλων που χρησίμευαν στη Μαντική.
- Δελφοί:Αντιπροσωπεύοντας το σημαντικότερο θρησκευτικό κέντρο της αρχαιότητας συγκεντρώνουν το ιστορικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον της περιοχής. Βρίσκεται σε ιδιαίτερου φυσικού κάλλους τοποθεσία, στη νότια πλευρά του Παρνασσού.Κατά τη μυθολογία, όταν ο Δίας έστειλε δύο αετούς (έναν προς ανατολή και ένα προς δύση) αυτοί πετώντας το γύρο του κόσμου συναντήθηκαν στους Δελφούς. Αυτό

σήμαινε ότι οι Δελφοί ήταν το κέντρο του κόσμου, ο ομφαλός της Γης. Το δελφικό τοπίο σε υψόμετρο 500-700 μ. χαρακτηρίζεται από τις Φαιδριάδες Πέτρες που ανάμεσα τους ρέει το νερό της Κασταλλίας πηγής. Το σημείο αυτό, κατά τη μυθολογική παράδοση, επέλεξε ο Θεός Απόλλωνας ώστε να δίδει ο ίδιος τους χρησμούς μέσω της Πυθίας. Οι Δελφοί είναι συνδεδεμένοι με τους κλασσικούς χρόνους, όσο ελάχιστοι τόποι, καθώς εκεί ευδοκίμησε και αναπτύχθηκε «η ιδέα των Αμφικτυονιών», θεσμός σημαντικός για την εποχή και προάγγελος των σύγχρονων διεθνών οργανισμών.

Κατά τη Μυκηναϊκή Περίοδο στο μικρό οικισμό των Δελφών λατρευόταν η Θεά Γη. Η ανάπτυξη του ιερού και του μαντείου ξεκίνησε τον 8^ο αι. π.Χ. με την πλήρη επικράτηση της λατρείας του Απόλλωνα. Υπό την προστασία και τη διοίκηση της Αμφικτυονίας (ένωση πόλεων της Θεσσαλίας και της κεντρικής Ελλάδας) το ιερό απέκτησε τον 6^ο αι. την αυτονομία του (Α΄ Ιερός Πόλεμος μεταξύ της Αμφικτυονίας και της φωκικής πόλης Κρίσας), επεκτάθηκε, αύξησε τη θρησκευτική και πολιτική επιρροή του, αναδιοργάνωσε τους Πυθικούς Αγώνες. Αυτοί αντιπροσώπευαν μεγάλη πανελλήνια γιορτή προς τιμή του Απόλλωνα, με τέλεση κάθε τέσσερα έτη, που περιελάμβαναν, αρχικά, μουσικούς αγώνες και αργότερα εμπλουτίστηκαν με γυμνικούς και ιππικούς αγώνες (τελετουργικές διαδικασίες, συμπόσια, διαγωνισμό θεάτρου και αγωνίσματα πάλης, δρόμου, ίππων, αρμάτων, παγκρατίου, δολίχου κ.ά.). Στη συνέχεια το ιερό εμπλουτίστηκε με λαμπρά οικοδομήματα, αγάλματα και άλλα αναθήματα. Στους επόμενους αιώνες οι Δελφοί καταστράφηκαν επανειλημμένα (από Πέρσες, Φωκείς, Γαλάτες). Τον 3^ο αι. κύριοι του ιερού έγιναν οι Αιτωλοί, ενώ το 191 π.Χ. ξεκίνησε η ρωμαϊκή κυριαρχία, κατά την οποία οι Δελφοί είχαν άλλοτε ευμενή και άλλοτε δυσμενή μεταχείριση. Η παρακμή του ιερού ξεκίνησε με την επικράτηση της νέας θρησκείας. Έκλεισε οριστικά στα τέλη του 4ου αι. μ.Χ., με διάταγμα του αυτοκράτορα Θεοδοσίου Α΄. Κατά το Μεσαίωνα κτίστηκε στο χώρο του ιερού χωριό. Η αποκάλυψη του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών πραγματοποιήθηκε με τις συστηματικές ανασκαφές της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής στα τέλη του 19ου αι., ενώ ακολούθησαν αποκαταστάσεις και αναστηλώσεις. Ο σύγχρονος οικισμός βρίσκεται κοντά στον αρχαιολογικό χώρο. Αριθμεί πληθυσμό 2.373 κατοίκων και απέχει 21 χλμ. Α από την Άμφισσα.

Στα σημαντικότερα αξιοθέατα των Δελφών περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- Ο αρχαιολογικός χώρος, στον οποίο οι συστηματικές ανασκαφικές προσπάθειες αποκάλυψαν τα ερείπια των μνημείων που κοσμούσαν τα τεμένη του Απόλλωνα, της θεάς Πρωναίας, το Στάδιο, το Γυμνάσιο, τον οικισμό και τα νεκροταφεία του.

Συγκεντρώνονται έργα υψηλής ποιότητας (επιγραφές κάθε είδους, αγάλματα, έργα μικροτεχνίας και τμήματα του διακόσμου των κτιρίων) αντιπροσωπευτικά των μεγάλων καλλιτεχνικών κέντρων της αρχαιότητας. Τα σημαντικότερα μνημεία του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών είναι τα ακόλουθα:

-Ο δωρικός περίπτερος ναός του Απόλλωνα (4ος αι. π.Χ.), στο εσωτερικό του οποίου βρισκόταν το άδυτο, η έδρα του Μαντείου. Κτίστηκε στη θέση ναού του 6ου αι., π.Χ., με τα ίδια σχέδια.

-Ο Θησαυρός των Αθηναίων, κτίριο δωρικού ρυθμού με πλούσιο γλυπτικό διάκοσμο, που ανεγέρθηκε στα τέλη του 6ου αι., ή στις αρχές του 5ου αι., για να στεγάσει τα αναθήματα στον Απόλλωνα.

-Ο Βωμός των Χίων, που σύμφωνα με την χαραγμένη επιγραφή στην κορωνίδα, κατασκευάστηκε με έξοδα των ίδιων τον 5ο αι. π.Χ.

-Η Στοά των Αθηναίων, ιωνικού ρυθμού. Σύμφωνα με την επιγραφή στην πρόσοψη του στυλοβάτη, ανεγέρθηκε από τους Αθηναίους μετά το 478 π.Χ., για να στεγάσει τρόπαια των ναυμαχιών τους.

-Το Θέατρο, που χρησιμοποιήθηκε κυρίως για δραματικούς και λυρικούς αγώνες στις μεγάλες γιορτές του ιερού. Κτίστηκε τον 4ο αι. π.Χ. και έλαβε τη σημερινή μορφή του κατά την αρχή των Ρωμαϊκών Αυτοκρατορικών Χρόνων.

-Το Στάδιο, κτισμένο τον 5ο αι. π.Χ. για τη διεξαγωγή των Πυθίων. Ανακαινίστηκε από τον Ηρώδη τον Αττικό το 2ο αι. μ.Χ.

-Η Θόλος, ιδιαίτερα σημαντικό στρογγυλό κτίριο δωρικού ρυθμού, κτισμένο το 380 π.Χ. περίπου, με άγνωστο προορισμό.

-Το Γυμνάσιο, οικοδομικό συγκρότημα στο οποίο γυμνάζονταν και εκπαιδεύονταν οι νέοι των Δελφών.

-Η Κασταλία πηγή (που κατά μια εκδοχή ονομάστηκε έτσι από τη Νύμφη Κασταλία, κάτω από τις απόκρημνες Φαιδριάδες πέτρες (Υάμπεια και Ναυπλία), όπου λατρευόταν η Θερμία Άρτεμη. Από την ιερή πηγή σώζονται δύο μνημειακές κρήνες, η αρχαϊκή και η λαξευμένη στο βράχο ρωμαϊκή, με κόγχες για αναθήματα στη Νύμφη Κασταλία.

- Το Μαντείο. Από τον 8ο αιώνα π.Χ η φήμη του Μαντείου των Δελφών ήταν διαδεδομένη στον τότε γνωστό κόσμο. Οι ενδιαφερόμενοι έπρεπε να θυσιάσουν, προσφέροντας πλούσια δώρα για να συμβουλευθούν το Θεό και τέλος να κατασκευάσουν τους «Θησαυρούς».

Ο πλούτος και η δύναμη των Δελφών οδήγησαν και σε πολέμους, καθώς μέσα σε 250 έτη έλαβαν χώρα τέσσερις ιεροί πόλεμοι με αποτέλεσμα την καταστροφή της Φωκίδας.

Αναφέρεται ότι ο Απόλλωνας έσωσε το 480 π.Χ. τον ιερό χώρο από τους Πέρσες, όταν πελώριοι βράχοι κατακύλησαν από τις Φαιδριάδες Πέτρες. Κάτι ανάλογο έγινε αιώνες αργότερα , όταν οι Αιτωλοί απέκρουσαν τους Γαλάτες.

Κατά τη ρωμαϊκή εποχή το ιερό λεηλατήθηκε από τους Μαίδους της Θράκης και ο Σύλλας το 86 π.Χ. αφαίρεσε όλα τα πολύτιμα αναθήματα που σώζονταν ακόμα. Η λεηλασία συνεχίσθηκε ως τα χρόνια του Μεγάλου Κωνσταντίνου. Το διάταγμα του 381 μ.Χ. έδωσε κι επίσημα τέλος στην Απολλώνια λατρεία. Στο χώρο ανεγέρθηκε χριστιανικός ναός.Από το 1860 άρχισαν περιορισμένες ανασκαφές. Η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή και Έλληνες αρχαιολόγοι ανέσκαψαν το χώρο συστηματικά από το 1891.Αρκετά νωρίς ήρθαν στο φως σπουδαία και μοναδικά αρχαιολογικά ευρήματα. Οι εργασίες ανασκαφών και αναστηλώσεων μετά από πολλά στάδια συνεχίζονται ως σήμερα.Το Ιερό Αθηνάς Προναίας, το Θέατρο, το γυμναστήριο, το ιερό του Απόλλωνα και η ρωμαϊκή αγορά, συγκαταλέγονται στους ενδιαφέροντες τουριστικούς πόλους έλξης. Από το 1936 τα ευρήματα εκτίθενται στο Μουσείο (Πίνακας 1), όπου φιλοξενείται, σήμερα, ο πασίγνωστος Ηνίοχος.

Πίνακας 1. Κίνηση επισκεπτών Μουσείου και Αρχαιολογικού Χώρου Δελφών 1985-1994

Έτος	Μουσείο	Αρχαιολογικός χώρος
1985	587269	673260
1986	482569	576313
1987	522327	611897
1988	509737	594151
1989	515800	596100
1990	505589	590736
1991	302584	343497
1992	284500	355900
1993	278700	338500
1994	321300	389800
Σύνολο επισκεπτών	3989075	5070154

ΠΗΓΗ:Μπρόφας Γ. κ.ά., σ. 81 και Ι' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Δελφών

Το Μουσείο κτίστηκε το 1902, ξανακτίστηκε κατά το διάστημα 1937-1938 και επισκευάστηκε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Φιλοξενεί αντιπροσωπευτικά έργα από το σύνολο της ελληνικής επικράτειας και από κάθε περίοδο της Ελληνικής ιστορίας. Στην πλειονότητά τους, τα έργα ανήκουν στους “θησαυρούς”, δηλαδή τα

οικοδομήματα τα οποία κατασκεύαζαν, προς τιμή του θεού, στους Δελφούς οι πλούσιες πόλεις της Ελλάδας.

Από τον πίνακα 1 συνάγεται ότι αριθμός τουριστών επισκέπτεται μόνο τον Αρχαιολογικό χώρο και όχι το Μουσείο κι επισημαίνεται σοβαρή μείωση των επισκεπτών και στους δύο χώρους μετά το 1991. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ι΄ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Δελφών, η μείωση ξεκίνησε το 1991 με την παύση της διάθεσης εισιτηρίων ελευθέρως εισόδου, ενώ στους 200000 ετησίως ανέρχονταν οι επισκέπτες με ελεύθερη είσοδο. Στους 580000 ανήλθε ο μέσος όρος των επισκεπτών της περιόδου 1991-1994.

1.1.3 Ιστορικοί Τόποι

Κατά τη νεώτερη ιστορία πολλά γεγονότα συνδέουν τον Παρνασσό με την πορεία του ελληνικού έθνους.

Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας τα βουνά ήταν καταφύγιο αρματολών και κλεφτών, ενώ της Επανάστασης η νίκη του Καραϊσκάκη στην Αράχωβα διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο καθώς ήταν η πρώτη μεγάλη νίκη (στη Ρούμελη) κατά των κατακτητών.

Γνωστή είναι επίσης η μάχη του Οδ. Ανδρούτσου στο Χάνι της Γραβιάς. Ο τόπος διαθέτει επίσης και πολλά σημαντικά βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία, όπως οι μονές της Αγίας Ιερουσαλήμ (Δαύλεια), η Παναγιά Πανάσσαρης (Γραβιά), Προφ. Ηλίας (Χρισσό), μονή Δαδίου (Αμφίκλεια).

Αξιομνημόνευτη είναι και η πιο πρόσφατη ιστορία της περιοχής, η οποία την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου είχε υποστεί καταστροφές στο φυσικό περιβάλλον καθώς κυρίως και απώλειες σε ανθρώπινο δυναμικό εξαιτίας των θηριωδιών του γερμανικού στρατού κατοχής.

1.2 Φυσικό Περιβάλλον

Η ποικιλία οικοτόπων, ο πλούτος χλωριδικών και πανιδικών ειδών, η εκτεταμένη παρουσία αξιόλογων γεωλογικών και σημαντικών γεωμορφολογικών στοιχείων και η αισθητική του τοπίου καθιστούν τον ορεινό όγκο του Παρνασσού μοναδικό σύνολο με πληθώρα φυσικών αξιών. Ο Εθνικός Δρυμός του Παρνασσού και το αισθητικό Δάσος της Τιθορέας αποτελούν θεσμικά προστατευόμενες περιβαλλοντικά περιοχές.

1.2.1 Εθνικός Δρυμός του Παρνασσού

Η έννοια του Εθνικού Δρυμού εισήχθη στην ελληνική νομοθεσία με τον Αναγκαστικό Νόμο 856/1937 και με το Βασιλικό Διάταγμα (Β.Δ.) της 25ης Ιουλίου 1938 *«περί ιδρύσεως εθνικού δρυμού Παρνασσού»*, όπου κατοχυρώθηκε νομοθετικά η πρόθεση να προστατευτεί και να διαχειριστεί ο Παρνασσός με πιο αυστηρούς κανόνες από αυτούς που περιείχε η δασική νομοθεσία. Ένα μήνα νωρίτερα (Β.Δ. 09.06.1938) είχε ιδρυθεί ο πρώτος Εθνικός Δρυμός του Ολύμπου.

Το ιδρυτικό Β.Δ. του εθνικού δρυμού Παρνασσού τροποποιήθηκε μετά από 5 μήνες (Β.Δ. 23.12.1938), οπότε μεταβλήθηκαν τα όρια του πυρήνα, που δεν περιελάμβανε πλέον, τις υψηλές κορυφές Αρνόβρυση και Γεροντόβραχο.

Το εμβαδόν της έκτασης του πυρήνα του Εθνικού Δρυμού, μετά από ηλεκτρονική μέτρηση υπολογίστηκε σε 36.295,7 στρ. Περιλαμβάνει τις ογκώδεις και επιβλητικές ορεινές εξάρσεις Αστραπόκαμα, Καλανόραχη, Μαυροκαλή, Παλιοβούνα, Πυργάκι, Αρνόβρυση και Άνω Ψήλα. Το δυτικό τμήμα του Δρυμού ανήκει, γεωγραφικά, στο νομό Φωκίδας, ενώ το ανατολικό και μεγαλύτερο στο νομό Βοιωτίας. Διοικητικά ανήκει, κυρίως, στην Αράχωβα, Δελφούς και Επτάλοφο και μικρά τμήματα στο Πολύδροσο, Αμφίκλεια, Δροσοχώρι και Ελαιώνα, Αμφίκλεια ενώ, συνιστά, κατά το μέγιστο τμήμα του, δάσος ελάτης.

Η περιφερειακή ζώνη του δρυμού ανήκει στο πρώην «Δασαρχείο Παρνασσίδος» που περιλαμβάνει όλες τις κοινότητες του Παρνασσού, διευρυμένο με τη δασική περιφέρεια της Αράχωβας. Θετικό σημείο του Β.Δ. ήταν η ίδρυση «Δασαρχείου Εθνικού Δρυμού Παρνασσού», αναγνωρίζοντας έτσι την ανάγκη ειδικής διαχείρισης του βουνού.

Οι πιέσεις που δέχεται ο Εθνικός Δρυμός σήμερα σε όλη την έκτασή του σχετίζονται με: α) την απουσία οποιασδήποτε μορφής προστασίας, β) την έλλειψη σχεδίου διαχείρισης, γ) την συνεχή καταστροφή του χαρακτήρα του από την επέλαση «διαφόρων» χρήσεων και δ) την έλλειψη σεβασμού από τον ιδιοκτήτη και τους «χρήστες» - επισκέπτες σε αυτόν.

1.2.2 Αισθητικό δάσος Τιθορέας

Ιδρύθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα της 13ης Φεβρουαρίου 1979 (ΦΕΚ 125Δ/79) ως περιοχή *«καλυπτόμενη υπό δάσους ποικίλης βλαστήσεως και παρουσιάζουσα ιδιαίτερα αισθητική, υγιεινή και τουριστική σημασία, ως και ιστορική τοιαύτη»*.

Από τότε δεν σημειώθηκαν εξελίξεις ως προς την προστασία και τη διαχείρισή του. Πρόκειται για το κατώτερο τμήμα της χαράδρας της Βελίτσας, ιδιαίτερα ενδιαφέρουσας ορειβατικής διαδρομής. Περικλείει τη Μονή της Αγίας Ιερουσαλήμ, τη σπηλιά του Ανδρούτσου και μερικές εκκλησίες. Η βλάστηση ψηλά περιλαμβάνει την ελάτη, ενώ στα μικρότερα υψόμετρα υπάρχουν αείφυλλα πλατύφυλλα.

1.2.3 Κλίμα

Για την περιοχή του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού και κυρίως του ορεινού τμήματος αυτής, λείπουν οι τιμές των απαραίτητων μετεωρολογικών παραμέτρων (με απαραίτητη τη μέτρησή τους σε περίοδο 30 ετών και την εκτίμηση των τάσεων μεταβολής τους) λόγω έλλειψης σταθμών μετρήσεως. Προηγουμένως μελέτες για τον Εθνικό Δρυμό του Παρνασσού (Μπρόφας, κ.ά., 1996) έχουν χρησιμοποιήσει σταθμούς που λειτουργούσαν σε θέσεις με χαμηλό σχετικά υψόμετρο και ακολούθησε αναγωγή των μέσων τιμών ορισμένων παραμέτρων τους στο υψόμετρο 1300μ., που είναι το αριθμητικό μέσο του υψομετρικού εύρους του δρυμού.

Δεδομένου του μέσου ετήσιου ύψους των ατμοσφαιρικών κατακρημνησμάτων στο υψόμετρο των 1300 μ., που ανέρχεται στα 1468,2 mm, το κλίμα του δρυμού ανήκει στον υγρό τύπο που χαρακτηρίζεται από βροχομετρικό ύψος 1000-2000mm.

Κύρια χαρακτηριστικά του "υγρού κλιματικού τύπου", στον οποίο ανήκει ο δρυμός, είναι οι δριμείς και μεγάλης διάρκειας χειμερινές περιόδους και οι μικρής διάρκειας (1-2 μηνών) θερινές. Η θερινή ξηρασία αποτελεί πολύ περιορισμένο ή σχεδόν ανύπαρκτο φαινόμενο.

Ειδικά για το κλίμα του Παρνασσού η βιβλιογραφία αναφέρει τα ακόλουθα:

-Το καλοκαίρι ο καιρός είναι αίθριος, τυπικά μεσογειακός, κατά διαστήματα ανεμώδης, με πολύ ασθενείς βροχοπτώσεις από τον Ιούνιο μέχρι τον Αύγουστο, ή και με ορισμένες θερμικές καταιγίδες και κυρίως στη θερμική ζώνη. Η θερμοκρασία αέρος και η ηλιοφάνεια είναι υψηλές.

-Το χειμώνα, ο καιρός είναι, γενικά, άστατος, ανεμώδης, με σχετικά πυκνή νέφωση και άφθονες βροχοπτώσεις, κυρίως στην ορεινή ζώνη και σχετική υγρασία αέρος υψηλή. Εντοπίζονται μικρά διαστήματα "θερινών ημερών" και συνήθως περί τον Ιανουάριο. Η κυρίως χειμερινή περίοδος διαρκεί από το Δεκέμβριο έως και το Μάρτιο και η ψυχρή από το Νοέμβριο μέχρι τον Απρίλιο.

1.2.4 Γεωμορφολογία

Η περιοχή ανήκει στην τεκτονική ζώνη Παρνασσού-Γκιώνας, η οποία βρίσκεται μεταξύ της Υποπελαγονικής (Ανατολικής Ελλάδας) και της Ζώνης Ωλονού-Πίνδου.

Τα πετρώματα που συναντώνται είναι οι σκληροί ασβεστόλιθοι και οι δολομίτες, ο φλύσχης (ψαμμιτικός, αργιλικός και μικτός) και σύγχρονες αποθέσεις (αλλούβια και κολλούβια), στα χαμηλότερα σημεία κοιλάδων κι επικλινών πρηνών. Η κατανομή τους κατά χώρο κι έκταση παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα 2.

Οι σκληροί ασβεστόλιθοι αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό και είναι εγκατεσπαρμένοι στο σύνολο της έκτασης του δρυμού και σχεδόν αποκλειστικά στο ανατολικό και κεντρικό τμήμα του. Οι δολομίτες συναντώνται νότια της Τιθορέας.

Πίνακας 2.Κατανομή πετρωμάτων (μητρικού υλικού των εδαφών) του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού

Μητρικό υλικό	Έκταση	
	Εκτάρια (ha)	%
Σκληροί ασβεστόλιθοι	36997,70	76,62
Φλύσχης ψαμμιτικός	2923,74	6,06
“ αργιλικός	900,74	1,87
“ μικτός	2471,99	5,12
Αλλούβια -Δολίνες	1332,92	2,75
Κολλούβια-Κώννοι αποθέσεων	3416,20	7,07
Σάρρες	246,83	0,51
Σύνολο	48.290,12	100,00

ΠΗΓΗ:Μπρόφας Γ. κ.ά., σ. 12

Ο ψαμμιτικός φλύσχης εντοπίζεται υπό μορφή στενόμακρων λωρίδων βόρεια του οροπεδίου Καλύβια-Λιβιάδι, νότια του οικισμού Μαριολάτα, βορειοανατολικά του Δροσοχωρίου, αλλά και βόρεια της θέσης Τρία Σύνορα.

Ο μικτός φλύσχης εμφανίζεται, επίσης, υπό μορφή στενόμακρων λωρίδων δυτικά της Αμφίκλειας με κατεύθυνση νότια, στον άνω Πολύδροσο και μέχρι τη θέση Καρκαλέσι, γύρω απ' τον Επτάλοφο, καθώς και νότια της Αράχωβας.

Ο αργιλικός φλύσχης έχει μικρές εμφανίσεις γύρω από την Αράχωβα και βόρεια του οικισμού Ζεμενό.Τα αλλούβια εμφανίζονται κυρίως υπό μορφή δολινών (κλειστών ασβεστολιθικών κοιλάδων, βορειοδυτικά της Αράχωβας στη θέση Καλύβια-Λιβιάδι,

καθώς και σε μικροθέσεις σε άλλα σημεία του οροπεδίου ή στα όρια ευρύτερων πεδινών κοιλάδων, όπως της Άμφισσας, Γραβιά και Αμφίκλειας.

Το χαμηλότερο σημείο του ορεινού όγκου του Παρνασσού έχει υπερθαλάσσιο υψόμετρο 150μ. περίπου (Α-ΒΑ της Άμφισσας), ενώ το υψηλότερο προσεγγίζει τα 2457μ. (κορυφή Λιάκουρα). Γενικά, έχει έντονο ορεινό χαρακτήρα, με μεγάλες υψομετρικές διαφορές σε μικρές οριζόντιες αποστάσεις (πχ. σε μήκος ενός χλμ. Υψομετρική διαφορά 2000 μ. περίπου).

Οι κορυφές, οι κλειστές ή ανοικτές κοιλάδες με δασωμένα πρηνή ή και απόκρημνα βράχια και βαθιά φαράγγια, σε συνδυασμό με την ύπαρξη σκληρών ασβεστολιθικών πετρωμάτων και ισχυρών κλίσεων, προσθέτουν στον ορεινό χαρακτήρα του, εξαιρετικής καλλονής αλλά και αδρότητας, τοπίου.

Από φυσιογραφικής πλευράς επικρατούν (πιν. 3) : ανατολικά του δρυμού οι ανωπλαγιές και οι πολύ απότομες πολύ επικλινείς πλαγιές, στα δυτικά οι αποστρωγγυλωμένες κορυφές, στα βόρεια και νότια οι μεσοπλαγιές. Σε πολλά σημεία περιμετρικά συναντώνται απότομες κορυφές και πλαγιές, όπως κι απόκρημνες, έως κατακόρυφες, βραχύδεις εξάρσεις άγριου φυσικού κάλλους.

Πίνακας 3.Κατανομή της έκτασης του δρυμού κατά φυσιογραφική κατηγορία

Φυσιογραφία	Έκταση	
	Εκτάρια (ha)	%
Μέσο μέρος πλαγιών	13827,21	28,64
Αποστρωγγυλωμένες κορυφές	11279,17	23,36
Κάτω μέρος πλαγιών	7046,65	14,59
Απότομες πλαγιές	6354,20	13,16
Άνω μέρος πλαγιών	5622,56	11,64
Απότομες κορυφές	2827,01	5,85
Κλειστές κοιλάδες	848,99	1,76
Ανοικτές κοιλάδες	484,43	1,00
Σύνολο	48290,12	100,00

ΠΗΓΗ:Μπρόφας Γ. κ.ά., σ. 13

Καρστικές περιοχές (περιοχές με χαρακτηριστικό ανάγλυφο που προήλθε από τη διαλυτοποίηση του ασβεστόλιθου, όπως σπήλαια, καταβόθρες, δολίνες, κλπ.) συναντώνται με μεγάλη συχνότητα στον Παρνασσό, δεδομένου ότι ο κύριος όγκος του είναι ασβεστολιθικός. Σημαντικό στοιχείο του τοπίου το καρστ στην περιοχή του Παρνασσού, με ιδιαίτερα εντυπωσιακά φαινόμενα κι εθνικής ακτινοβολίας,

(Εφτάστομος Επταλόφου, Κάρκαρος Λιλαίας). Αξιολογότερα είναι το "Κωρύκειο Άντρο", η Καταβόθρα της Λιλαίας, η Νεραΐδοσπηλιά της Βάργιανης, κλπ.

Επισημαίνεται ότι αριθμός των Σπηλαίων του Παρνασσού και κυρίως όσα διαθέτουν κατακόρυφα τοιχώματα παραμένουν ανεξερεύνητα, λόγω μη εντόπισης ή δυσχερούς προσέγγισης.

Τα εδάφη καθορίζονται άμεσα από το έντονο ανάγλυφο της περιοχής, το κλίμα και ιδιαίτερα από το, ευρισκόμενο στο σύνολο της περιοχής, ασβεστολιθικό υπόβαθρο.

Στη συντριπτική τους πλειοψηφία είναι αυτόχθονα, δηλαδή προέρχονται από την επιτόπου αποσάθρωση του μητρικού υλικού (σκληρών ασβεστολίθων και φλύσχη), ενώ τα κολλουβιακά και αλλουβιακά εδάφη προέρχονται από φερτά υλικά, λόγω της δράσης της βαρύτητας και του νερού, αντίστοιχα.

Αναφορικά με το γεωλογικό υπόβαθρο, εμφανίζονται, κυρίως, οι ακόλουθοι γεωλογικοί σχηματισμοί:

α) Μεταλλικά-τεταρτογενή

- Πλευρικά κορήματα-κώννοι κορημάτων , Q.
- Δευτερογενή κοιτάσματα βωξίτη, ΒΔ.

β) Γεωτεκτονική ενότητα Παρνασσού

- *Φλύσχη, FP(Παλαιόκαινο-Ανωτ. Ηώκαινο)*:ο σχηματισμός περιλαμβάνει κυρίως κροκαλοπαγή, ψαμμίτες και ερυθρούς ασβεστιτικούς-αργιλικούς σχιστολίθους. Στους ανώτερους ορίζοντες εμφανίζονται φακοειδείς ενστρώσεις ασβεστολίθου.
- *Ασβεστόλιθοι, Κ8-ε(Σενώνιο-Παλαιόκαινο)*: ασβεστόλιθοι λεπτοστρωματώδεις, που εξελίσσονται σε φωσφορούχους κονδυλώδεις στα ανώτερα στρώματα. Παρουσιάζονται σπιφροί, λευκόφαιοι, με πολλά απολιθώματα (τρηματοφόρα) και κονδύλους πυριτιολίθων. Έχουν πάχος 50-70 μ.
- *Ασβεστόλιθοι, Κ 7-8 (Τουρώνιο-Σενώνιο)*:ασβεστόλιθοι με ρουδιστές, συνήθως μικροκρυσταλλικοί, τεφροί έως μαύροι και κατά τόπους, βιτουμενιούχοι. Αποτελούν την οροφή των βωξιτών του ανωτέρου ορίζοντα (b3). Στα ανώτερα στρώματα μεταπίπτουν σε λευκό, κρυσταλλικό ασβεστόλιθο με θραύσματα ρουδιστών. Έχουν πάχος περίπου 80-100 μ.
- *Βωξίτες ανωτέρου ορίζοντα, b3*: βωξίτες ερυθροκάστανι με ωολιθική υφή, κυρίως διασπορικού αδιάλυτου τύπου. Κατά θέσεις είναι λευκόφαιοι και εμπλουτισμένοι με αργίλιο.
- *Ασβεστόλιθοι "ενδιάμεσοι", J13-K6 (Τιθώνιο-Κενομάνιο)*: σειρά από μεσοστρωματώδεις έως λεπτοστρωματώδεις ασβεστολίθους, που στους ανώτερους ορίζοντες γίνονται λευκοί και μικροκρυσταλλικοί. Οι μεσαίοι ορίζοντες είναι τεφροί και ωολιθικοί. Έχουν πάχος 400μ.

- *Βωξιτική άργιλος-βωξίτες, b 3-2:*βωξίτες με πηλολιθική και ωλιθική υφή, οι οποίοι παρεμβάλλονται στα ανώτερα στρώματα των ασβεστολίθων J13-K6.
- *Ασβεστόλιθοι, J12(Ανωτ.Ιουρασικό-Κιμμερίδιο):*ασβεστόλιθοι παχυστρωματώδεις, σιφροί και σκοτεινόχροοι, με ανοικτές κηλίδες ξκατά θέσεις. Περιέχουν χαρακτηριστικά απολιθώματα, όπως *Cladocoropsis mirabilis*, *Clypeina cf jurassica*, κ.ά. Έχουν πάχος 300μ.
- *Βωξίτες κατωτέρου ορίζοντα, b1:*βωξίτες ερυθρόχροοι με πηλολιθική υφή κατά θέσεις και σπάνια ωλίθους. Διθασπορικού-αδιάλυτου τύπου.
- *Ασβεστόλιθοι, J i-m (Μέσο-Κατ. Ιουρασικό):* ασβεστόλιθοι σκοτεινόχροοι με ακανόνιστες κηλίδες ανοικτού χρώματος, βιτουμενιούχοι και συχνά ωλιθικοί. Προς τα κάτω μεταπίπτουν σε λευκούς δολομίτες του Ανωτ. Τριαδικού μέσω δολομιτικών εναλλαγών. Έχουν πάχος 200-700μ.

Αναφορικά με το βάθος των εδαφών, στις μισές περίπου εκτάσεις του Δρυμού κυριαρχούν (45%) τα βραχώδη εδάφη (βάθους <5cm), ακολουθούν τα αβαθή (βάθους 5-30 cm) που αντιστοιχούν στο 29% των εκτάσεων, ενώ τα βαθιά εδάφη στο 26% περίπου του Δρυμού (πιν. 4).

Πίνακας 4.Κατανομή εκτάσεων του Εθνικού Δρυμού σε κατηγορίες βάθους εδάφους

Κατηγορία βάθους εδάφους	Έκταση	
	Εκτάρια (ha)	%
Βαθιά	12540,89	25,97
Αβαθή	13976,19	28,94
Βράχος	21773,04	45,09
Σύνολο	48290,12	100,00

ΠΗΓΗ: Μπρόφας Γ. κ.ά., σ. 18.

Επομένως, τα μη παραγωγικά για δασοπονία (παραγωγή ξυλείας) εδάφη του Δρυμού κυριαρχούν στο 74% των εκτάσεων.Οι εκτάσεις αυτές, όμως, θεωρούνται εξαιρετικής σημασίας για τη βιοποικιλότητα της χλωρίδας και της πανίδας τους, ενώ, επίσης έχουν μεγάλη προσφορά στην υδατική οικονομία και αισθητική και αναψυχική αξία.

Οι χαραδρωτικές διαβρώσεις δεν έχουν προσβάλλει, σε μεγάλο βαθμό, τα εδάφη του Δρυμού. Από τους χάρτες γαιών του Υπουργείου Γεωργίας (1983) μόνο στο 3,4 % των εκτάσεων κυριαρχούν οι έντονες χαραδρωτικές διαβρώσεις, ενώ στο 2,4% αντιστοιχούν οι μέτριες και στο 94,2% ουδεμία ή ελάχιστες.

Επικρατούσες εκθέσεις είναι οι βόρειες που αντιστοιχούν στο 24,5% των εκτάσεων, οι νότιες με 18,5%, ενώ στις υπόλοιπες εκτάσεις επικρατούν οι ποικίλες εκθέσεις (βόρειες, νότιες κι επίπεδα).

Αναφορικά με τις εδαφικές κλίσεις, στο 50,6% των εκτάσεων αντιστοιχούν οι μέτριες κλίσεις (40-70%), εντοπισμένες κυρίως στο κεντρικό και βόρειο τμήμα του Δρυμού, στο 30% οι ήπιες κλίσεις (<40%) κυρίως στο οροπέδιο των Καλυβίων-Λιβαδίων Αράχωβας, στην περιοχή Αράχωβας-Δελφών καθώς και στο δυτικό τμήμα του Δρυμού και οι απότομες (>70%) στο 19,4% με παρουσία κυρίως στο ανατολικό τμήμα του Δρυμού, ενώ μικροεκτάσεις (κηλίδες) βρίσκονται διάσπαρτες στο υπόλοιπο του Δρυμού.

1.2.5 Υδρολογία

Βροχερότερος μήνας είναι ο Δεκέμβριος (232,4mm) και ακολουθούν: ο Ιανουάριος και ο Φεβρουάριος με 207,6 mm και 200, 7 mm αντίστοιχα. Αντίθετα, λιγότερο βροχερός είναι ο Ιούλιος (30,3 mm) και ο Αύγουστος και Ιούνιος με 36,9 mm και 38,0mm αντίστοιχα.

Από προηγηθείσες μελέτες (Μπρόφας κ.ά. 1996) προκύπτει ότι στην περιοχή μελέτης υπάρχει μεγάλος αριθμός λεκανών πρώτης τάξης και κυρίως στις νότιες και δυτικές πλαγιές της. Το σύνολο των παραπάνω λεκανών αποτελεί μέρος μεγαλύτερων 2^{ης} και 3^{ης} τάξης λεκανών, οι οποίες στη συνέχεια συμβάλλουν στους ποταμούς Πλείστο και Υλαιθο, καθώς και στο ανώτερο τμήμα του Βοιωτικού Κηφισσού, οι οποίοι βρίσκονται στη νότια, δυτική και βόρεια-βορειοανατολική οριογραμμή της περιοχής μελέτης, αντίστοιχα. Υπάρχει, βέβαια, και μικρός αριθμός λεκανών απορροής πρώτης τάξης που εκβάλλουν κατευθείαν στους προαναφερόμενους ποταμούς.

Αξιοσημείωτη είναι η ύπαρξη τριών υδρολογικών λεκανών στο κεντρικό και ορεινότερο τμήμα της περιοχής, οι οποίες δεν έχουν διέξοδο σε συγκεκριμένο ποταμό ή άλλο υδατορεύμα. Αυτές αποτελούν, ουσιαστικά, οροπέδια (λάκκες), στα οποία τα ατμοσφαιρικά κατακρημνίσματα, εξαιτίας της ύπαρξης ασβεστολιθικών πετρωμάτων, διηθούνται στο έδαφος και στη συνέχεια διεισδύουν στα βαθύτερα στρώματα των πετρωμάτων.

Διαπιστωμένη είναι από προηγηθείσες μελέτες (Μπρόφας κ.ά. 1996) η δημιουργία πολύ μικρής ποσότητας επιφανειακής απορροής κι αυτό οφείλεται μάλλον στην επικράτηση του ασβεστολίθου με έντονα καρστικά φαινόμενα. Η απορροή αυτή εμφανίζεται κυρίως σε θέσεις της περιοχής όπου επικρατεί ο αργιλικός φλύσσης,

καθώς και σε περιορισμένο μήκος στις κοίτες των ορεινών ρευμάτων κατά τη διάρκεια μεγάλων βροχοπτώσεων ή τήξης του χιονιού το χειμώνα κι ανωδικών καταγίδων το καλοκαίρι. Επίσης παρουσιάζεται και στις πλαγιές των στείρων υλικών σε θέσεις εξόρυξης βωξίτη. Επισημαίνεται, έτσι, η μικρή σημασία που έχει η επιφανειακή υδρολογία των λεκανών απορροής του Παρνασσού σε σχέση με εκείνη των υπόγειων νερών.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της υπόγειας υδρολογίας της περιοχής είναι ο πολύ μεγάλος αριθμός πηγών που αναβλύζουν από ασβεστολίθους ή από τεταρτογενείς αποθέσεις που επικάθονται στους ασβεστολίθους.

1.2.6 Χλωρίδα

Στην ευρύτερη περιοχή του όρους συναντώνται περίπου 854 χλωριδικά taxa. Από αυτά τα 691 είναι είδη, τα 153 υποείδη και τα 10 ποικιλίες φυτών. Το σύνολο των προαναφερόμενων taxa αντιπροσωπεύουν 410 γένη που ανήκουν σε 92 διαφορετικές οικογένειες. Τα σημαντικότερα είναι τα ανήκοντα στην κατηγορία των ενδημικών, τα οποία διακρίνονται στις ακόλουθες ομάδες: α) Ενδημικά του Παρνασσού, β) Ενδημικά των γειτονικών ορεινών όγκων (Οίτης, Γκιώνας, κλπ.), γ) Ενδημικά του ελληνικού χώρου, δ) Ενδημικά της Βαλκανικής Χερσονήσου.

Λόγω της ιδιαίτερης χλωριδικής σημασίας του, ο Παρνασσός αποτέλεσε από τον 19^ο αιώνα πεδίο έρευνας γνωστών βοτανολόγων (με πρώτο τον Heldreichi). Στην πλειονότητά τους έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα φυτικά είδη που αναπτύσσονται στην ανωδασική ζώνη του, όπου εντοπίζεται και σήμερα ο μεγαλύτερος αριθμός των σπάνιων και απειλούμενων φυτικών ειδών.

Με κριτήριο τις χλωριδικές ενότητες και τη φυσιογνωμία της βλάστησης στο διαχειριστικό σχέδιο του Δρυμού, διακρίνονται οι ακόλουθοι τύποι βλάστησης:

α) Η *χαμηλή βλάστηση*, πάνω από τα δασο-όρια που σχηματίζει η Κεφαλληνιακή Ελάτη (*Abies cephalonica*) μέχρι την κορυφή του Παρνασσού. Εκτείνεται από το υψόμετρο των 1.700 μ. και άνω. Απαρτίζεται από θαμνώδη, φρυγανώδη και ποώδη είδη. Γενικά, το ποσοστό της δενδρώδους βλάστησης και της συνολικής εδαφοκάλυψης μειώνεται με την αύξηση του υψομέτρου. Οι ιδιαίτερες επικρατούσες κλιματεδαφικές συνθήκες αυτής της ζώνης διαμορφώνουν ιδιότυπη φυσιογνωμία βλάστησης και έτσι, ο αντίστοιχος όροφος ονομάστηκε ψευδαλπικός ή υπο-αλπικός και αργότερα ορομεσογειακός όροφος βλάστησης.

Η ζώνη αυτή χαρακτηρίζεται από έντονο ηπειρωτικό κλίμα και από το πτυχωμένο καρστικό ανάγλυφο, στο οποίο είναι συχνή η παρουσία ασβεστολιθικών εξάρσεων

και ορθοπλαγίων με μηδαμινό, σχεδόν, βάθος εδάφους. Σε τέτοιο κλιματεδαφικό περιβάλλον, η βλάστηση έχει στενά οικολογικά όρια ανάπτυξης, γι' αυτό και από πλευράς βιοτικών μορφών έχουν επικρατήσει είδη (όπως τα ημικρυπτόφυτα, τα χασμόφυτα και τα γεώφυτα), που έχουν αναπτύξει ειδικές ικανότητες προσαρμογής και επιβίωσης στη βαριά χειμερινή περίοδο.

Τυπικά φυτικά είδη της περιοχής είναι τα παρουσιαζόμενα στον πίνακα 5.

β) *Δενδρώδης βλάστηση*, στην οποία ανήκουν τα εκτεταμένα δάση της κεφαλληνιακής ελάτης καθώς και τα μικρότερης έκτασης δάση της Μαύρης Πεύκης και των φυλλοβόλων δρυών. Η ζώνη αυτή καταλαμβάνει τη μεγαλύτερη έκταση του Παρνασσού, εκτεινόμενη από το υψόμετρο των 600 περίπου έως 1.700 μέτρων.

γ) *Θαμνώδης βλάστηση*, στην οποία ανήκουν οι φυσικοί σχηματισμοί που βρίσκονται χαμηλότερα από την προηγούμενη βλαστική ζώνη.

Εκτός των προαναφερόμενων ειδών, ιδιαίτερης σημασίας, λόγω της σπανιότητας ή και της επιστημονικής τους σημασίας, είναι τα ακόλουθα:

A) Ενδημικά

Centaurea murasum,

Bupleurum capillare,

Euphorbia orphanidis,

Hieraceum gaudryi,

Erysimum parnassi,

Campanula rupicola,

B) Βαλκανικά και υπο-βαλκανικά taxa

Pinguicula crystallina

Acer heldreichii

Lilium chalcedonicum

Aesculus Hippocastanum

Rindera graeca

Beta nana

Paeonia parnassica

Aquilegia ottonis

Campanula aizoon

Cotoneaster parnassicus

Πίνακας 5. Φυτικά είδη ορεινού όγκου Παρνασσού

<i>Acer opalus</i> subsp. <i>Hircanum</i> ,	<i>Alyssum gustavssonii</i> ,
<i>Carum heldreichii</i> ,	<i>A. montanum</i> subsp. <i>montanum</i> ,
<i>Laserpitium pseudomeum</i> ,	<i>Pterocephalus perrenis</i> subsp. <i>perrenis</i> ,
<i>Thamnosciadium junceum</i> ,	<i>Euphorbia deflexa</i> ,
<i>Achillea umbellata</i> ,	<i>Erodium chrysanthum</i> ,
<i>Centaurea affinis</i> subsp. <i>Pallidior</i>	<i>Marrubium velutinum</i> ,
<i>C. musarum</i>	<i>Nepeta parnassica</i> ,
<i>Crepis incana</i> ,	<i>Satureja panassica</i> subsp. <i>parnassica</i>
<i>Cnaphalium roeseri</i> ,	<i>Thymus leucospermus</i> ,
<i>Hieracium epirense</i> ,	<i>Astragalus apollineus</i> ,
<i>H. gaudryi</i> ,	<i>A. sempervirens</i> subsp.
<i>H. leithneri</i> ,	<i>cephalonicus</i> ,
<i>H. sartorianum</i> ,	<i>Trifolium parnassi</i> ,
<i>H. scapigerum</i> ,	<i>Corydalis parnassica</i> ,
<i>Rindera graeca</i> ,	<i>Plantago atrata</i> subsp. <i>thessala</i> ,
<i>Campanula aizoon</i> subs. <i>aizoon</i> ,	<i>A. boissieri</i> ,
<i>C. radicata</i> ,	<i>Odontites Linkii</i> ,
<i>C. rupicola</i> ,	<i>Veronica erinoides</i> ,
<i>Edraianthus parnassicus</i> ,	<i>V. Sartoriana</i> ,
<i>Cerastium candidissimum</i> ,	<i>V. thymifolia</i> ,
<i>Dianthus biflorus</i> ,	<i>Viola graeca</i> ,
<i>Minuartia confusa</i> ,	<i>V. poetica</i>
<i>Silene auriculata</i> ,	<i>Allium parnassicum</i> ,
<i>S. barbeyana</i> ,	<i>Colchicum parnassicum</i> ,
<i>Beta nava</i> ,	<i>Poa trichophylla</i> ,
<i>Juniperus nana</i> ,	<i>Koeleria cristata</i> ,
<i>Prunus prostrata</i> ,	<i>Sesleria vaginalis</i> ,
<i>Daphne oleoides</i> ,	<i>Calamintha alpina</i> ,
<i>Rosa sicula</i> ,	<i>Festuca ovina</i> ,
<i>Marrubium velutinum</i> ,	<i>Astragalus angustifolius</i> ,
<i>Astragalus rumelicus</i> ,	<i>Satureia parnassica</i> ,
<i>Asatragalus apollineus</i> ,	<i>Avena sterilis</i> ,
<i>Centaurea affinis</i> ,	<i>Bromus riparius</i> ,
<i>Morina persica</i> ,	<i>Eryngium amethystinum</i> ,
<i>Festuca varia</i> ,	<i>Thymus subthorpii</i> ,
<i>Cerastium candidissimum</i> ,	<i>Galium thymifolium</i> ,
<i>Pterocephalus perennis</i> ,	<i>Gynosurus echinatus</i> ,
<i>Minuartia verna</i> ,	<i>Gerastium ilyricum</i> ,
<i>Poa thessala</i> ,	<i>Dianthus biflorus</i> ,
<i>Herniaria parnassica</i> ,	<i>Phleum alpinum</i> ,
<i>Campanula spathulata</i> ,	<i>Astragalus cephalonicus</i> ,
<i>Stachys germanica</i> ,	<i>Nepeta nuda</i> ,
<i>Cynosurus echinatus</i> ,	<i>Alopecurus gerardi</i> ,
<i>Stipa pennata</i> ,	
<i>Ssp. Pulcherrina</i> ,	<i>Edraianthus graminifolius</i> ,
<i>Juniperus foetidissima</i> ,	<i>Taraxacum delphicum</i> ,
<i>Acer heldreichii</i> ,	<i>Saxifraga paniculata</i> ,
<i>Euphorbia orphanidis</i> ,	<i>Rhamnus alpina</i> ,
<i>Taxus baccata</i> ,	<i>Lilium martagon</i> .
<i>Aesculus hippocastanum</i> ,	

ΠΗΓΗ: ΗΛ.Μ.ΜΕ. Ε.Ε., FOREST A.E.
(1997), σ.σ. 35-36.

Στην ευρύτερη περιοχή του Παρνασσού προστατευτέα είναι διάφορα φυτικά είδη για τα οποία το ΕΘΙΑΓΕ στο διαχειριστικό σχέδιο Παρνασσού συνέταξε τον ακόλουθο κατάλογο:

Πίνακας 6. Κατάλογος Προστατευτέων Φυτικών Ειδών

A/A	Είδος	Διάταγμα 67/1981	WCMC	UNEP	Σύμβαση Βέρνης	RDB	IUCN	Corine
1	Aesculus hippocastanum	+						
2	Beta nana	+				R	R	+
3	Campanula aizoon subsp. Aizoon					V	V	
4	Centaurea murasum			-	-	E	R	
5	Allysum doerfleri						R	
6	Daphne jusminea						R	
7	Corylus colurna	+						
8	Campanula ruicola						R	
9	Cotoneaster parnassicus					R		
10	Euphorbia herniarifolia	+						
11	Athamanta densa		Σπάνιο				R	
12	Stachys swansonii subsp. Swansonii	+					R	
13	Lilium chalcedonicum							
14	Acer opalus ssp. Hyrcanum l' ar reginae-amalie	+						
15	Pinguicula crystalline Ssp. hirtiflora	+			+			
16	Poa thessala	+						

IUCN:INTERNATIONAL UNION CONSERVATION NATURE (ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΝΩΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ)

WCMC: WORLD CONSERVATION MONITORING CENTRE (ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ)

UNEP: UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME (ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ)

RDB:THE RED DATA BOOK OF RARE AND THREATENED PLANTS OF GREECE (ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ ΣΠΑΝΙΩΝ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ)

E:Κινδυνεύον, V:Απειλούμενο, R:Σπάνιο

ΠΗΓΗ: ΗΛ.Μ.ΜΕ. Ε.Ε., FOREST Α.Ε. (1997), σ.σ. 37-38.

1.2.7 Πανίδα

Η μεγάλη ποικιλία των βιοτόπων του Παρνασσού έχει θετική επίδραση στην ανάπτυξη του πανιδικού πληθυσμού.

Τα πανιδικά είδη έχοντας στη διάθεσή τους προς αξιοποίηση την πολυποικιλότητα χλωρίδας και οικοτόπων και δεδομένου του μεγάλου ζωτικού χώρου των ορεινών όγκων είχαν τη δυνατότητα διατήρησης, έως σήμερα, μιας πολυσύνθετης κοινότητας πανίδας, η οποία, σύμφωνα με ιστορικές μαρτυρίες, διαβιούσε αρμονικά με τον άνθρωπο, μέχρι τα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

Η ραγδαία ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα, οδήγησε σε σταδιακή εξαφάνιση σημαντικών πανιδικών ειδών, κατά τη γενική τάση που επικρατεί στο σύνολο των οικοσυστημάτων της χώρας. Ενδεικτικά αναφέρεται η εξαφάνιση από τον Παρνασσό, στα τέλη του 19^{ου} αι., του αγριόγιδου (*Rupicapra rupicapra balcanica*) και στα μέσα του 20^{ου} αι., του ζαρκαδιού (*Capreolus capreolus*).

Παρόλα αυτά, η ποικιλία των ζωικών ειδών παραμένει μεγάλη, και μάλιστα περιοδικά, αναφέρονται από ερευνητές, εμφανίσεις ειδών θεωρούμενων ως εξαφανισθέντων από τον ορεινό όγκο του Παρνασσού.

Απογραφή των τελευταίων ετών που έγινε για τον Παρνασσό στα πλαίσια σύνταξης του Διαχειριστικού Σχεδίου Παρνασσού (ΕΘΙΑΓΕ 1996) αναφέρει 57 είδη θηλαστικών, 173 είδη πτηνών και 42 είδη ερπετών - αμφιβίων. Επίσης, στα ποτάμια που πηγάζουν από τον Παρνασσό εντοπίζονται και 8 είδη ιχθυοπανίδας.

Στη συντριπτική τους πλειοψηφία τα είδη αυτά διαβιούν (αναζήτηση τροφής, ζευγάρωμα, κ.ά.) στην περιοχή.

Από το σύνολο του πανιδικού αυτού πληθυσμού πολλά είδη θεωρούνται σημαντικά λόγω της απειλής εξαφάνισης, της σπανιότητάς τους σ' ελληνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο ή λόγω της εφαρμογής, γι'αυτά, προστατευτικών διατάξεων της οικείας νομοθεσίας.

Σημαντικά είδη πανίδας θηλαστικών θεωρούνται: ο λύκος (*Canis Lupus*), ο αγριόχοιρος (*Sus Scrofa*) και ο λαγός (*Lepus Europaeus*) και ποικίλα είδη χειρόπτερων (νυκτερίδες) που συναντώνται σε περιοχές του Παρνασσού.

Σημαντικότερη ομάδα πτηνοπανίδας (αλλά και σπουδαιότερη πανιδική ομάδα του όρους) θεωρείται αυτή των αρπακτικών. Τα μικρά πτηνά και θηλαστικά που διαβιούν στην Ανωδασική ζώνη, καθώς και οι λιβαδικού τύπου οικότοποι αυτής αποτελούν στοιχεία προσέλκυσης για τα αρπακτικά, που έρχονται γι'αναζήτηση τροφής ακόμη και από γειτονικά όρη (Γκιώνα, Οίτη, κ.ά.).

Ιδιαίτερα για τους γύπες, ο Παρνασσός αποτελεί το νοτιότερο όριο εξάπλωσης στην ηπειρωτική Ελλάδα και γενικότερα στη Βαλκανική Χερσόνησο, με αντιπροσωπευτικά είδη: τον Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*) και το Ορνιο (*Gyps fulvus*), και

σποραδικότερα τον Μαυρογύπα (*Aegyrius monachus*) και τον Ασπροπάρη (*Neophron percnopterus*)

Από την υπόλοιπη αρπακτική πτηνοπανίδα σημαντικός είναι ο Χρυσσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο Σπιζαετός (*Hieraaetus fasciatus*), ο Πετρίτης (*Falco peregrinus*) και ο Μαυροπετρίτης (*Falco eleonorae*).

Στην κατηγορία της πτηνοπανίδας διακρίνεται και η Πετροπέρδικα (*Alectoris graeca*), η οποία την τελευταία δεκαετία εμφανίζεται μεμονωμένα, σε όλη τη χώρα.

Ο ακόλουθος, σχετικός με το καθεστώς προστασίας της πανίδας, πίνακας, παρουσιάζει τα προστατευόμενα είδη ανά κατηγορία.

Πίνακας 7. προστατευόμενα είδη ανά κατηγορία

Καθεστώς Προστασίας	Θηλαστικά	Πτηνά	Ερπετά-αμφίβια
Σύμβαση Βέρνης	24	0	17
Οδηγία 79/409	0	0	0
Αυστηρή προστασία	0	43	0
Ελεγχόμενο κυνήγι	0	14	0

ΠΗΓΗ: ΗΛ.Μ.ΜΕ. Ε.Ε., FOREST Α.Ε. (1997), σ. 42.

Οι αναπτυσσόμενοι βιότοποι στην Ανωδασική ζώνη του Παρνασσού (όπου υπάγεται και η περιοχή του Χιονοδρομικού Κέντρου) είναι ιδιαίτερης σημασίας για την πανίδα, καθώς εκεί απαντώνται πολλά από τα προαναφερόμενα αρπακτικά, για τα οποία οι γυμνές και ημιθαμνώδεις πλαγιές της ψευδοαλπικής ζώνης αποτελούν ιδανικό τόπο αναζήτησης τροφής.

Ενδιαφέρον είναι ότι τα αρπακτικά κυνηγούν στους βιοτόπους αυτούς ακόμη και κατά τη χειμερινή περίοδο, αναζητώντας στο χιονοσκεπές έδαφος μικρά θηλαστικά, όπως ο Χιονοπόντικας (*Microtus nivalis*), ο Βροχοποντικός (*Arodemus mystacinus*) και ο Λαγός (*Lepus europaicus*), κ.ά. Θηλαστικά που απαντώνται είναι πληθώρα μικρών τρωκτικών, ορισμένα είδη χειροπτέρων, αλλά και ο λύκος κατά τις σποραδικές εμφανίσεις του στον Παρνασσό.

Παρότι η ψευδοαλπική ζώνη εξασφαλίζει για τα πανιδικά είδη ιδιωτικότητα και απομόνωση από τις έντονες ανθρωπογενείς δραστηριότητες, στην περίπτωση του Παρνασσού με τη μόνιμη ανθρώπινη παρουσία (τους θερινούς μήνες από τους επισκέπτες και τους βοσκούς και τους χειμερινούς από τους χιονοδρόμους) αυτό δεν ισχύει. Οι πιέσεις αυτές συνιστούν σοβαρούς κινδύνους για την απρόσκοπτη διαβίωση της πανίδας στο φυσικό της περιβάλλον.

Ιδιαίτερα για τα αρπακτικά πτηνά που έχουν τη δυνατότητα να διανύσουν καθημερινά μεγάλες αποστάσεις, σημαντική επίδραση εξασκούν οι σύγχρονοι τρόποι καλλιέργειας (πχ. η χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων) στις πεδινές περιοχές.

1.3 Τοπίο και Αισθητική

Από άποψη αισθητικής και τοπίου ο Παρνασσός ικανοποιεί υψηλού επιπέδου κριτήρια.

Η μεγάλη βιοποικιλότητα και τα πλούσια γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά που δημιουργούν οι ασβεστόλιθοι, προσδίδουν στο τοπίο ιδιαίτερης αισθητικής αξίας, μοναδικότητας και επιβλητικότητας αδρότητα, υπογραμμίζοντας στον επισκέπτη, την έννοια του ορεινού χώρου και μάλιστα σ' ένα σχεδόν αδιάταρακτο φυσικό οικοσύστημα. Κυρίως στα όρια επαφής της Ανωδασικής ζώνης με την αντίστοιχη του εκτεταμένου δάσους ελάτης, το αισθητικό αποτέλεσμα δείχνει εντυπωσιακό από τις έντονες εναλλαγές δάσους-λειβαδιών.

Σ' αυτό το υψομετρικό επίπεδο κυρίαρχες είναι οι απότομες ορθοπλαγιές των κορυφών του όρους, καθώς και οι έντονες βραχώδεις εξάρσεις που συμπληρώνουν αρμονικά το ευρύτερο τοπιακό σύνολο.

Λόγω του επικρατούντος έντονου ηπειρωτικού κλίματος της προαναφερόμενης περιοχής, δυναμική είναι η μεταβολή και αλληλοδιαδοχή των αισθητικών εντυπώσεων μεταξύ χειμερινών (απόλυτο λευκό λόγω των δυνατών χιονοπτώσεων) και θερινών μηνών (ποικιλία χρωματισμών λόγω άνθησης της πολυποίκιλης χλωρίδας).

Τα τοπιακά χαρακτηριστικά του Παρνασσού και ιδιαίτερα της Ανωδασικής ζώνης αξιολογούνται ως μοναδικότητας φυσικού χώρου και υψηλής αισθητικής των επιμέρους ενοτήτων. Το συνολικό αισθητικό αποτέλεσμα που προκύπτει από τα επιμέρους στοιχεία του αναγλύφου και του περιβάλλοντος είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον.

Συνάγεται ότι ο Παρνασσός ως ενιαίο σύνολο, διαθέτει όλα εκείνα τα στοιχεία, ώστε να περιλαμβάνεται στους αξιολογότερους ορεινούς όγκους της χώρας. Ως οργανωμένη βιογεωκοινωνική μονάδα διαθέτει ακόμη και σήμερα δυνατότητες αυτορρύθμισης, παρά τις καθημερινές πιέσεις των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων.

Οι υφιστάμενοι γεωμορφολογικοί σχηματισμοί στις κορυφές της Αρνόβρυσης εξακολουθούν να κυριαρχούν στο τοπίο, στο άμεσο και έμμεσο επίπεδο παρατήρησης.

1.4 Σπήλαια

Εχουν εντοπισθεί περισσότερα από 30 σπήλαια στην περιοχή, τα περισσότερα από τα οποία παραμένουν ανεξερεύνητα (πίνακας 8). Οι τέσσερις σημαντικότερες θέσεις είναι οι ακόλουθες :

- α. Στη θέση «Φτερόλακκα» βρίσκεται το σπηλαιοβάραθρο «Επτάστομο».
- β. Το σπήλαιο Πολύδροσου βρίσκεται περίπου 2 χλμ. νότια της ομώνυμης κοινότητας.
- γ. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η περιοχή της Βάργιανης. Από το χωριό ακολουθώντας 3 χλμ. χωματόδρομο και μετά απότομο μονοπάτι για 500 μ. είναι προσιτή η «Νεραΐδοσπηλιά» και άλλα τρία ανώνυμα και ανεξερεύνητα σπήλαια.
- δ. Στην περιοχή «Λιβιάδι» Αράχωβας χωματόδρομος πλάτους 4 μ. οδηγεί στο πλέον γνωστό «Κωρύκειον Άντρο» σε υψόμετρο 1.360 μ.

Το σπήλαιο από την αρχαιότητα είναι συνδεδεμένο με τη λατρεία του Πάνα και των Νυμφών. Έχει ανασκαφεί από τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή, από την οποία επιβεβαιώθηκε η λειτουργία του από τη νεολιθική έως τη Ρωμαϊκή περίοδο. Ηρθαν στο φως διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα, 150 πήλινα, αναθηματικές επιγραφές στον Πάνα, χάλκινα είδη, ειδώλια, και πλήθος αστραγάλων, που χρησίμευαν στη μαντική. Σήμερα, παρά την έλλειψη στοιχειώδους υποδομής και φύλαξης, αποτελεί αντικείμενο επίσκεψης κι ενδιαφέροντος μεγάλου αριθμού τουριστών.

Πίνακας 8 : Σπήλαια Περιοχής Μελέτης

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΕΠΑΡΧΙΑ	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ/ ΔΗΜΟΣ	ΘΕΣΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1. Ανώνυμο	Παρνασσίδας	Προσηλίου	Αγ. Αθανάσιος	Ανεξερεύνητο
2. Ανώνυμο	Παρνασσίδας	Λιλαίας	Αγριλιάς	Ανεξερεύνητο
3. Ανώνυμα (2)	Παρνασσίδας	Στρόμης	Κρύα Βρύση	Ανεξερεύνητο
4. Ανώνυμο	Παρνασσίδας	Καλιακούδα		Ανεξερεύνητο
5. Ανώνυμα (2)	Παρνασσίδας	Τρύπιο Λιθάρι		Ανεξερεύνητο
6. Ανώνυμο	Παρνασσίδας	Καλοσκοπής	Κορακοσπηλιά	Ανεξερεύνητο
7. Ανώνυμο	Παρνασσίδας	Αμφίσσης	Ράχη	Ανεξερεύνητο θ. του Βυζ. Ναού του Σωτήρος
8. Νερουσαλή			Πλαγιά κίρφυς απέναντι από Δελφούς, κοιλάδα πλειστού	Ιχνη κατοίκησης από ιερομόναχο, στις αρχές του αιώνα.

9. Ανώνυμο	Παρνασσίδας	Πολυδρόσου	Προφήτης Ηλίας Πάνω από τις πηγές Κηφισού	Αυτοψία σπηλαιοβάραθρο 55,5 μ. λιθωματικός διάκοσμος
10. Κοντύλους τρούπα Παρνασσίδας	Ανω Πολύδροσο			Ανεξερεύνητο
11. Βοειδοσπηλιές	Παρνασσίδας	Πολυδρόσου	Πηγές Αγ. Ελεούσας	Ανεξερεύνητο
12. Κούρη	Παρνασσίδας	Πολυδρόσου	Πηγές Αγ. Ελεούσας	Ανεξερεύνητο
13. Πόρτες	Παρνασσίδας	Πολυδρόσου	Πόρτες	Βαραθρο
14. Λαγοσπηλιά	Παρνασσίδας	Χρισσού		Συγκρότημα δύο μεγάλων σπηλαίων
15. Τρανή Σπηλιά	Παρνασσίδας	Χρισσού		Ανεξερεύνητο
16. Νυχτεριδοσπηλιά Παρνασσίδας	Χρισσού			Ανεξερεύνητο
17. Κάβουρα Σπηλιά Παπασπύρου	Παρνασσίδας	Χρισσού		Ανεξερεύνητο
18. Σπηλιά	Παρνασσίδας	Χρισσού		Ανεξερεύνητο
19. Τρούπα	Παρνασσίδας	Χρισσού	Τρούπα	Ανεξερεύνητο
20. Κοκκινοχώραφα	Παρνασσίδας	Χρισσού	Βεργότσα	Ανεξερεύνητο
21. Βεργότσα	Παρνασσίδας	Χρισσού	Βεργότσα	Ανεξερεύνητο
22. Σπηλιά Γιάγκου	Παρνασσίδας	Χρισσού		Ανεξερεύνητο
23. Πιστόρεμα Περιστερώννα	Παρνασσίδας	Χρισσού		Ανεξερεύνητο
24. Προφήτη Ηλία	Παρνασσίδας	Χρισσού	Κάτω από το Μοναστήρι του Προφ. Ηλία Προφ. Ηλία	Ανεξερεύνητο
25. Μαύρη Σπηλιά	Δωρίδος	Πενταπόλεως	Οικ. Αιγίπυ	Ανεξερεύνητο Βάθος 100 μ περίπου
26. Ανώνυμο	Δωρίδος	Πενταπόλεως	Γρίβα	Βάραθρο Βαθ. 100 μ. Άνοιγμα 5-6μ
27. Μπαρτοσπηλιά	Παρνασσίδας	Μαριολάτας		Ανεξερεύνητο
28. Βοϊδοσπηλιά	Παρνασσίδας	Μαριολάτας		Ανεξερεύνητο
29. Ανώνυμο	Παρνασσίδας	Αγ. Κωνσταντίνου	Σεργούνι	Ανεξερεύνητο (σταλακτίτες σταλαγμίτες)
30. Ανώνυμο	Παρνασσίδας	Δελφών	Βράχος Βασιλιάδες	Ανεξερεύνητο (ίσως συνδέεται τη μυθολογία)

31. Κωρύκειο Άντρο			Παρνασσός	Αρχαιολογικού ενδιαφέροντος (παλαιολιθικής έως και ρωμαϊκής εποχής) Ανασκαφή Γαλλικής Αρχαιολ. Σχολής
32. Ανώνυμο			Φτερόλακα Μονή Δαδίου	Καταβόθρα
33. Εφτάστομο	Παρνασσίδας	Βάργιανης		Σπηλαιοβάραθρο

ΠΗΓΗ: Καραμαγκιώλης Σωτ. (1996β), σ. σ. 8-9.

1.5 Καθεστώς προστασίας φυσικού περιβάλλοντος στην περιοχή

Για τον ορεινό όγκο του Παρνασσού, από τους σημαντικότερους για το φυσικό περιβάλλον στην Ελλάδα, την ανακήρυξή του σε Εθνικό Δρυμό το 1938, ακολούθησαν, τα τελευταία έτη, προστατευτικές ρυθμίσεις (ελληνικές νομοθετικές ρυθμίσεις, ευρωπαϊκές οδηγίες, διεθνείς Συμβάσεις), η εφαρμογή των οποίων έχει ήδη αναδείξει, και δύναται περισσότερο ακόμη στο μέλλον, τους σημαντικούς φυσικούς πόρους .

1.5.1 Θεσμικό καθεστώς προστασίας

Στον Παρνασσό ισχύει σειρά νομικών ρυθμίσεων με σκοπό την περιβαλλοντική προστασία και διαχείριση των ιδιαίτερων φυσικών, οικολογικών και τοπιακών χαρακτηριστικών από ανθρωπογενείς ή μη κινδύνους και τη βέλτιστη δυνατή διατήρησή τους: α) νομοθετήματα απορρέοντα από την ελληνική νομοθεσία, β) ρυθμίσεις απορρέουσες από συναφείς οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην οποία η Ελλάδα συμμετέχει ως πλήρες μέλος και οφείλει να τις αποδειχθεί και εφαρμόσει, και γ) ρυθμίσεις απορρέουσες από Διεθνείς Συμβάσεις που έχει προσυπογράψει η Ελλάδα κι έχει προχωρήσει στην κύρωσή τους με ειδικά διατάγματα.

1.5.2 Ελληνική Νομοθεσία

Με σκοπό την προστασία της ευρύτερης περιοχής του Παρνασσού, το κράτος έχει θεσπίσει νομοθετικές ρυθμίσεις προστασίας, με κυριότερες αυτές που απορρέουν από το θεσμικό πλαίσιο των Εθνικών Δρυμών.

Ο Εθνικός Δρυμός Παρνασσού ιδρύθηκε με δύο ΒΔ/τα του 1938, στηριγμένα στον ΑΝ 856/1937, πρώτο νόμο που ψηφίστηκε στην Ελλάδα για προστατευόμενες περιοχές, βάσει του οποίου ιδρύθηκαν οι περισσότεροι από τους υφιστάμενους Εθνικούς Δρυμούς.

Ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από το ΝΔ 996/1971, που ισχύει έως σήμερα καθορίζοντας το βασικό θεσμικό καθεστώς των δρυμών. Με βάση το άρθρο του 5, παρ. 2 εκδόθηκε στις 09.07.1985 ο Κανονισμός Λειτουργίας του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού (Απόφαση Υπουργού Γεωργίας, ΦΕΚ Β΄ 428/23.07.1985), ο οποίος εμφανίζεται ατελής, καθώς καθορίζει, γενικές, απλώς απαγορεύσεις ανθρωπογενών δραστηριοτήτων, χωρίς να υπεισέρχεται σε επιμέρους ρυθμίσεις. Επίσης, ο Ν. 1650/1986 *“για την προστασία του περιβάλλοντος”*, υιοθετώντας τις διατάξεις του ΝΔ 996/1971, ουσιαστικά δεν μεταβάλλει το συνολικό καθεστώς προστασίας των δρυμών.

Σύμφωνα με την προαναφερόμενη Ελληνική νομοθεσία, οι Εθνικοί Δρυμοί αποτελούνται: α) από το πυρήνα, περιοχή απόλυτης προστασίας με έκταση όχι μικρότερη των 1500 εκταρίων (15000 στρεμμάτων) και β) την περιφερειακή ζώνη, που περιβάλλει τον πυρήνα, ίσης τουλάχιστον έκτασης με αυτόν και η οποία λειτουργεί σε συνάρτηση με τους σκοπούς που προσδιορίζονται από τη θεσμοθέτηση του Εθνικού Δρυμού.

Στην περίπτωση του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού τα όρια του πυρήνα θεσμοθετήθηκαν περιγραφικά με το ΒΔ της 25.07.1938 (ΦΕΚ Α΄ 286/05.08.1938) και τροποποιήθηκαν μερικώς με το ΒΔ της 23.12.1938. Επίσης, με το πρώτο ΒΔ καθορίζονται σε γενικές γραμμές, τα όρια της περιφερειακής ζώνης του Παρνασσού. Επισημαίνεται ότι ο πυρήνας δεν έχει οριοθετηθεί ποτέ στο έδαφος, με αποτέλεσμα τη θέση αμφιβολιών για την έκταση των ορίων του σε ορισμένες περιοχές επαπτόμενες περιμετρικά σε αυτόν.

Πέραν των προαναφερόμενων νομοθετικών ρυθμίσεων, στον ορεινό όγκο του Παρνασσού αναφέρεται και το ΠΔ 67/1981 *“Περί προστασίας της αυτοφυούς Χλωρίδας και Άγριας Πανίδας”*, μέσω του οποίου προστατεύεται σημαντικός αριθμός ειδών χλωρίδας και πανίδας στο σύνολο της επικράτειας.

1.5.3 Ευρωπαϊκή νομοθεσία-Διεθνείς συμβάσεις

Με βάση τις στρατηγικές της αειφορικής ανάπτυξης και σκοπό τη συμβολή στη διατήρηση των φυσικών πόρων και αποθεμάτων, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει ρυθμίσεις και οδηγίες (Directives) για την υλοποίηση ειδικών μέτρων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και την εφαρμογή συμβατών με αυτό μεθόδων οικονομικής ανάπτυξης. Μεγάλος αριθμός αυτών των οδηγιών προέρχεται από δραστηριότητες Διεθνών Φορέων (ΟΗΕ, UNESCO, IUCN, FAO, UNEP, κλπ.) στους οποίους συμμετέχει η ΕΕ.

Οι σημαντικότερες οδηγίες για την περιοχή του Παρνασσού είναι αυτές που αφορούν την προστασία του ως ειδικού βιοτόπου και εκείνες για την προστασία επιμέρους στοιχείων του (σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας, κλπ.). Οι κυριότερες με εφαρμογή στον ορεινό όγκο του Παρνασσού είναι:

α) Οδηγία 79/409(ΕΕ), η οποία προβλέπει τη λήψη κατάλληλων μέτρων και την οριοθέτηση ειδικών περιοχών (οικοτόπων) για την προστασία και διατήρηση της άγριας πτηνοπανίδας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα των σπάνιων ή υπό εξαφάνιση ειδών.

β) Οδηγία 92/43 ΕΕ, η σημαντικότερη κοινοτική οδηγία για την προστασία της φύσης στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την οποία δημιουργείται σ' όλη τη χώρα εκτεταμένο δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών γνωστό ως "Natura 2000". Στο δίκτυο αυτό ενσωματώνονται οι "Ζώνες Ειδικής Προστασίας" της Οδηγίας 79/409.

γ) Σύμβαση Βέρνης: υπογεγραμμένη από πολλές ευρωπαϊκές χώρες και αναφερόμενη στη "Διατήρηση της Άγριας Ζωής και του Φυσικού Περιβάλλοντος της Ευρώπης". Στην Ελλάδα κυρώθηκε με το Ν. 1335/14.03.1983.

Εκτός από τις προαναφερόμενες, η Ελλάδα έχει υπογράψει και πλήθος άλλων στα πλαίσια της συμμετοχής της σε Διεθνείς Οργανισμούς, όπως οι ακόλουθες:

-Η Σύμβαση για την "Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς".

-Το "Πρωτόκολλο για τις Προστατευόμενες Περιοχές της Μεσογείου" (του Συμβουλίου της Ευρώπης).

-Η "Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο των Απειλούμενων Ειδών".

-Η "Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα" που προωθήθηκε στην Παγκόσμια Διάσκεψη του 1992 στο Ρίο της Βραζιλίας.

1.5.4 Θεσμοθετημένες Ζώνες Προστασίας

Το προαναφερόμενο θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνει αρχές όπως οι ακόλουθες:

α) εφαρμογή αυστηρών μέτρων προστασίας των προστατευόμενων στοιχείων (είδη χλωρίδας και πανίδας, τοπίο, γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, πολιτιστικά στοιχεία, κλπ.) από αιτίες πρόκλησης υποβάθμισης της αξίας τους.

β) θέσπιση ειδικών αρχών διαχείρισης του χώρου με σκοπό τη θετική εξέλιξη των οικοσυστημάτων, με παράλληλη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της οικολογικής αξίας τους.

γ) ανάπτυξη ήπιων μορφών αξιοποίησης του οικοσυστήματος και αειφορικής χρήσης του. Ευνόητο είναι πώς, το καθεστώς προστασίας επιτρέπει την ανάπτυξη χρήσεων

γης που ως ένα βαθμό (όριο ανεκτικότητας) μπορούν να είναι συμβατές με τους βασικούς στόχους προστασίας.

Με βάση τα παραπάνω, στον ορεινό όγκο του Παρνασσού έχουν θεσμοθετηθεί έως σήμερα, οι ακόλουθες ειδικές ζώνες προστασίας κατ'εφαρμογή διατάξεων που προκύπτουν από το συνολικό ειδικό καθεστώς προστασίας:

α) Ο *πυρήνας του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού*, όπως αυτός οριοθετήθηκε με τα Β.Δ. του έτους 1938. Το 1966 συντάχθηκε το ολοκληρωμένο “Σχέδιο Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού” και σύμφωνα με αυτό τα όρια του πυρήνα τροποποιήθηκαν (έτσι ώστε το σύνολο των εγκαταστάσεων του Χιονοδρομικού Κέντρου να θεωρείται εκτός πυρήνα).

β) Η *περιφερειακή ζώνη του Εθνικού Δρυμού*, η οποία περικλείει τον πυρήνα αυτού. Στη ζώνη αυτή η οργάνωση των μορφών χρήσεων γης εξυπηρετεί στο έπακρο τους σκοπούς που επιδιώκονται με το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας του δρυμού.

γ) Η *Ευρύτερη Ρυθμιστική Ζώνη* του Παρνασσού, τα όρια της οποίας προτείνονται στο προαναφερόμενο Σχέδιο Διαχείρισης του δρυμού. Σύμφωνα με αυτό, στη συγκεκριμένη ζώνη θα πρέπει να εφαρμόζονται μέτρα και περιορισμοί στις χρήσεις γης για την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

δ) Η *Ζώνη Ειδικής Προστασίας (Special Protection Area)* που έχει οριοθετηθεί με βάση την Κοινοτική Οδηγία 79/409 με σκοπό την προστασία, τη διατήρηση και την ορθολογική διαχείριση των άγριων πτηνών.

ε) Η *Ζώνη Ειδικής Προστασίας (Special Protection Area)* που έχει οριοθετηθεί με βάση τη σημαντική οδηγία 92/43 “Για τη διατήρηση των οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας”, δηλαδή του δικτύου *NATURA 2000*.

1.5.5 Προστατευτέα στοιχεία Φυσικού Περιβάλλοντος

Ο Παρνασσός, ως ορεινός όγκος, διαθέτει μεγάλη ποικιλία φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων, για τα οποία έχουν θεσπιστεί οι προαναφερόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις, με κυριότερα τα ακόλουθα:

α) Το μεγάλο πλήθος φυτικών ειδών, ορισμένα από τα οποία χαρακτηρίζονται ως είδη ενδημικού ενδιαφέροντος, λόγω σπανιότητας, ενδημικότητας ή λόγω απειλής εξαφάνισης.

β) Η μεγάλη ποικιλία βιοτόπων που αναπτύσσονται στον Παρνασσό λόγω του έντονα πτυχωτού αναγλύφου, των διαφόρων κατηγοριών εδαφικών μονάδων, των ιδιαίτερων κλιματικών συνθηκών και των πολυάριθμων φυτοκοινωνιολογικών μονάδων.

γ) Τα σημαντικά είδη πανίδας που συναντώνται στους προαναφερόμενους βιότοπους, πολλά από τα οποία είναι σπάνια ή απειλούμενα με εξαφάνιση.

δ) Τα ιδιαίτερα γεωμορφολογικά στοιχεία που προκαλούνται από έντονα καρστικά φαινόμενα.

ε) Τα υψηλής αισθητικής αξίας τοπία, που δημιουργούνται στο σύνολο του ορεινού όγκου.

στ) Τα ευρισκόμενα στον ευρύτερο ορεινό όγκο του Παρνασσού, αξιόλογα πολιτιστικά, ιστορικά και αρχαιολογικά στοιχεία.

1.6 Ιδιοκτησιακό και νομικό καθεστώς

Αναφορικά με το ιδιοκτησιακό και νομικό καθεστώς, τα δάση και οι δασικές εκτάσεις εντός των ευρύτερων ορίων του Εθνικού Δρυμού και το σύνολο των όμοιων εκτάσεων του ορεινού συγκροτήματος Παρνασσού ανήκουν κατά κυριότητα στο Ελληνικό Δημόσιο και δεν υφίσταται επ' αυτών αμφισβήτηση ή διεκδίκηση από νομικό ή φυσικό πρόσωπο.

Οι αγροί και οι δενδροκομικές καλλιέργειες στην ευρύτερη εκτός πυρήνα έκταση του Δρυμού και στην περιφερειακή ζώνη ανήκουν κατά χρήση και κυριότητα στους κατοίκους των δήμων και κοινοτήτων στα διοικητικά όρια των οποίων περιλαμβάνονται οι εκάστοτε ιδιοκτησίες. Αναφορικά με τον πυρήνα έγινε προσπάθεια με την τροποποίηση των ορίων που πρότεινε προγενέστερη μελέτη (Μπρόφας κ.ά., 1996), να μην περιλαμβάνονται σ' αυτόν οι εγκαταλελειμένοι, επί μακρόν, αγροί που ανήκουν στους κατολίκους της Αράχωβας, των Δελφών και του Επταλόφου. Και πάλι, ο πυρήνας εξακολουθεί να περιλαμβάνει μερικώς αυτούς.

Οι ιδιοκτήτες λόγω της αυξημένης ζήτησης για οικοδομήσιμη γη στην περιοχή, επικαλούνται τα δικαιώματά τους επί των ιδιοκτησιών τους επιδιώκοντας την αξιοποίησή τους με τον πιο προσοδοφόρο τρόπο (ανέγερση οικοδομών, κ.ά.). Από προγενέστερη μελέτη (Μπρόφας κ.ά., 1996, σ. 9), έχει προταθεί η διενέργεια καταρχήν κτηματογράφησης των ιδιοκτησιών στον πυρήνα του Δρυμού, με στόχο την αναγκαστική απαλλοτρίωση υπέρ του Δημοσίου και έναντι τιμήματος καθορισμένου από τα αρμόδια δικαστήρια.

Το συγκρότημα Παρνασσού βαρύνουν τα κλασματικά δίκαια: α) η απόληψη καυσοξύλων ατομικών αναγκών των πληθυσμών της περιοχής, β) η βόσκηση των ζώων που ανήκουν στους ίδιους πληθυσμούς, καθώς και το δικαίωμα μίσθωσης των ορεινών βοσκοτόπων από τους δικαιούχους Δήμους και κοινότητες σε ετεροδημότες κτηνοτρόφους, γ) η κλαδονομή, δηλαδή η κοπή, συλλογή και αποθήκευση των

κλαδιών των δένδρων για τη χρησιμοποίησή τους ως κτηνοτροφή. Με ανεξέλεγκτη την άσκησή τους στο παρελθόν είχαν δυσμενείς επιπτώσεις συντελώντας στην αλλοίωση του δάσους.

Το δικαίωμα νομής της βοσκής παραχωρήθηκε στους Δήμους και τις κοινότητες του “Συγκροτήματος Παρνασσού” με τον Α.Ν. 875/37 όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 103 Ν.Δ. 86/69 περί Δασικού Κώδικα *“περί βοσκής εντός δασών, μερικώς δασοσκεπών εκτάσεων και μη πεδινών χορτολιβαδίων”*. Δικαίωμα νομής της βοσκής έχουν όλοι οι κάτοικοι των κοινοτήτων, οι οποίοι κατά τον Α.Ν. 1910/51 δύνανται να βόσκουν ατελώς δύο μεγάλα και πέντε μικρά ζώα. Ο νόμος δεν θέτει περιορισμούς στον αριθμό των ζώων που δικαιούται κάθε οικογένεια να διατηρεί και να βόσκει στους βοσκοτόπους, όπως επίσης και χωροχρονικές ρυθμίσεις άσκησης της βοσκής.

Η έλλειψη ρυθμίσεων επιτρέπει στους Δήμους και τις Κοινότητες να νοικιάζουν τις βοσκές με κριτήριο την αύξηση των εσόδων τους και όχι τους κανόνες λιβαδοπονικής εκμετάλλευσης των εκτάσεων. Έτσι η ποσότητα των ζώων που βόσκουν είναι πολύ μεγαλύτερη από την επιτρεπόμενη βοσκοϊκανότητα, με αποτέλεσμα τη μείωση της λιβαδικής παραγωγής των βοσκοτόπων και την υποβάθμιση των εδαφών τους.

Δικαίωμα νομής της βοσκής επί μεγάλων εκτάσεων, το οποίο παραχωρούν σε ντόπιους ή ετεροδημότες κτηνοτρόφους με μίσθωμα έχουν οι Ιερές Μονές Ιερουσαλήμ, Προφήτης Ηλίας και Μεταμόρφωση στη Δαύλεια, στο Χρισσό και στην Αμφίκλεια, αντίστοιχα.

Στο “Συγκρότημα Παρνασσού” υπάρχουν δύο συνεταιρισμοί κτηνοτρόφων (ΣΑΑΚ) με έδρες την Κοινότητα Δαύλειας και το Δήμο Αμφίκλειας, οι οποίοι με απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας έχουν εγκατασταθεί σε μοναστηριακές εκτάσεις. Εξάλλου, οι κάτοικοι της κοινότητας Δροσοχωρίου ασκούν δικαίωμα βοσκής σε μεγάλες εκτάσεις των κοινοτήτων Χρισσού κι Ελαιώνα.

2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

2.1. Πληθυσμιακό Δυναμικό

2.1.1 Δημογραφικά στοιχεία

Καταρχήν, σε ό,τι αφορά το πληθυσμιακό δυναμικό επισημαίνονται τα ακόλουθα: α) στην περιοχή δραστηριοποιείται μικρότερος αριθμός κατοίκων από αυτόν που εμφανίζεται στα στατιστικά στοιχεία της ΕΣΥΕ, γιατί κατά τις απογραφές κάτοικοι διαμένοντες στην Αθήνα και σε άλλα αστικά κέντρα απογράφονται στον τόπο καταγωγής τους, β) ορισμένες κοινότητες της περιοχής εμφανίζουν το πρόβλημα του εποχιακού πληθυσμού. Συγκεκριμένα, στις κοινότητες Βάργιανης, Δροσοχωρίου, Ελαιώνος και Προσηλίου κατά τη θερινή περίοδο ο πληθυσμός είναι πολύ μεγαλύτερος από τον καταγεγραμμένο από την ΕΣΥΕ, ενώ, αντίθετα, κατά τη χειμερινή περίοδο, είναι μικρότερος.

Στην περιοχή μελέτης σε χρονική περίοδο τεσσάρων δεκαετιών 1951-1991 δεν σημειώνονται ουσιαστικές πληθυσμιακές μεταβολές, καθώς η ετήσια πληθυσμιακή αύξηση ήταν της τάξης του 0,3%. Αξιοσημείωτο είναι ότι, ακόμη και κατά τη δεκαετία του '60, περίοδο της μεγάλης αγροτικής εξόδου της χώρας, με τη μετακίνηση του αγροτικού πληθυσμού στις αστικές περιοχές του εσωτερικού και στο εξωτερικό προς εύρεση απασχόλησης και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, ο πληθυσμός δεν παρουσίασε μείωση αλλά αύξηση 8,5%. Η αύξηση αυτή αποδίδεται στη μετακίνηση πληθυσμού από γειτονικά κράτη που βρήκε απασχόληση στα μεταλλεία βωξίτη και στη βιομηχανία επεξεργασίας του (Πεσινέ) και στις θέσεις εργασίας λόγω της τουριστικής ανάπτυξης στους Δελφούς και στην Αράχωβα.

Αν και στην δεκαετία 1971 - 1981 παρατηρήθηκε πληθυσμιακή αύξηση ίση περίπου με το σύνολο της χώρας, στη δεκαετία 1981 - 1991 υπήρξε μείωση άνω του 6% σε αντίθεση με την αύξηση του συνόλου της χώρας κατά 5%. Κατά τη δεκαετία αυτή μειώθηκε το μεταναστευτικό ρεύμα στη χώρα, με φαινόμενα μετανάστευσης σε ορισμένες περιοχές.

Η πληθυσμιακή μείωση στην περιοχή κατά τη δεκαετία 1981 – 1991 αποδίδεται σε καθυστερημένη, κυρίως εσωτερική, μετανάστευση, λόγω της μείωσης της απασχόλησης στα μεταλλεία της περιοχής, καθώς και στην υπογεννητικότητα, που συνιστά σοβαρό αντανάπτυξιακό παράγοντα, τις τελευταίες δεκαετίες στην Ελλάδα.

Σ' επίπεδο κοινότητας, την περίοδο 1981 – 1991, παρατηρήθηκε σημαντική ετήσια πληθυσμιακή αύξηση στο Δίστομο (2,5%) και στους Δελφούς (1,4%) και σοβαρή

ετήσια μείωση στο Δροσοχώρι (4,5%), Βάργιανη (2,7%) και Προσήλιο (2,1%). Στην περιοχή μελέτης 9 οικισμοί χαρακτηρίζονται ορεινοί, 9 ημιορεινοί και ένας πεδινός.

Η πληθυσμιακή εξέλιξη της περιοχής την τελευταία εικοσαετία (1971 - 1991) παρουσιάζεται στον πίνακα 9, καθώς και τα αντίστοιχα στοιχεία των νομών στους οποίους ανήκει διοικητικά ο ορεινός όγκος του Παρνασσού.

Πίνακας 9 : Πληθυσμός της περιοχής 1971 - 1991

Περιοχή	1971		1981		1991
Ορεινός όγκος Παρνασσού	13.990	+12%	15.684	-6%	14.726
Νομός Βοιωτίας	107.459	+9%	117.175	+14%	134.034
Νομός Φθιώτιδας	155.574	+4%	161.995	+4%	168.291
Νομός Φωκίδας	41.361	+7%	44.222	-1%	43.884
Σύνολο Χώρας	8.768.641	+ 1 1 %	9.740.417	+ 5 %	10.264.156

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ, Απογραφές πληθυσμού 1971, 1981, 1991

Στο σύνολό της η περιοχή είναι αραιοκατοικημένη, με πυκνότητα πληθυσμού 31,7 κατοίκους/τ.χλμ.2, έναντι 45,4 κατ./τ.χλμ.2 του Ν. Βοιωτίας, 38,6 45,4 κατ./τ.χλμ.2 του Ν.Φθιώτιδας, 20,8 κατ./τ.χλμ.2 του Ν.Φωκίδας και 77,8 κατ./τ.χλμ.2 της επικράτειας.Οι ημιορεινές κοινότητες της περιοχής παρουσιάζουν μεγαλύτερη πυκνότητα πληθυσμού 41,6 κατ./χλμ.2, έναντι των ορεινών με 23,8 κατ./χλμ.2.

Ο πληθυσμός της περιοχής εμφανίζεται γερασμένος. Το ποσοστό της ηλικιακής ομάδας άνω των 65 ετών είναι 16,5%, αισθητά υψηλότερο από το 12,7% ποσοστό της χώρας κατά την απογραφή του 1981. Με βάση το ποσοστό αυτό, η χώρα περιελαμβάνονταν σ' αυτές με γερασμένο πληθυσμό. Η απογραφή του 1991 παρουσίασε, δυστυχώς, ανοδική πορεία αυτού του δείκτη 13,7 % για το σύνολο της χώρας, με καταλυτική επίδραση σε αναπτυξιακή προσπάθεια. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους Νομούς Βοιωτίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας είναι 13,5%, 16,2% και 20,6%.

Διαφοροποίηση παρατηρείται από την εξέλιξη του πληθυσμού των νομών στους οποίους ανήκει η περιοχή. Τη δεκαετία του 1970 υπήρξε μεγαλύτερη αύξηση του πληθυσμού από αυτή των τριών νομών, ενώ την δεκαετία του 1980 μείωση του πληθυσμού της περιοχής παρότι αυξήθηκε ο συνολικός πληθυσμός των τριών νομών.

Στον πίνακα 10 παρουσιάζεται η πληθυσμιακή κατανομή στους οικισμούς της περιοχής με φθίνουσα σειρά σύμφωνα με το μέσο πληθυσμό της εικοσαετίας 1971 - 1991 .

Τρεις από τους δεκαεννέα οικισμούς της περιοχής συγκεντρώνουν πάνω από το 50% του πληθυσμού, ενώ έξι (το ένα τρίτο των οικισμών) τα τρία τέταρτα του πληθυσμού της περιοχής μελέτης.

Οι έξι μεγαλύτεροι οικισμοί που αναφέρονται στον Πίνακα 10 βρίσκονται καταμεμημένοι στις δύο πλευρές του ορεινού όγκου αποτελώντας δύο ζώνες, τη βόρεια και τη νότια με περίπου ίδιο πληθυσμό της τάξης των 5.500 κατοίκων η κάθε μία. Η νότια ζώνη περιλαμβάνει την Αράχωβα, τους Δελφούς και το Χρισσό, ενώ η βόρεια την Αμφίκλεια, το Πολύδροσο και την Τιθορέα.

Πίνακας 10 : Κατανομή του πληθυσμού κατά οικισμό

Οικισμός	1971	1981	1991	Αθροιστική κατανομή 1991	
				απόλυτα	%
1. Αμφίκλεια	3015	3496	3145	3145	21%
2. Αράχωβα	2828	2793	3084	6229	42%
3. Δελφοί	1185	2426	1499	7728	52%
4. Πολύδροσος	1312	1306	1350	9078	62%
5. Τιθορέα	1153	1121	1005	10083	68%
6. Χρισσό	1046	1076	968	11051	75%
7. Γραβιά	813	918	887	11938	81%
8. Ελαιών	757	681	533	12471	85%
9. Μαριολάτα	503	479	539	13010	88%
10. Λιλαία	463	496	459	13469	91%
11. Επτάλοφος	346	388	599	14068	96%
12. Δροσοχώριον	369	199	130	14198	96%
13. Βάργιανη	158	49	117	14315	97%
14. Καλύβια	0	85	221	14536	99%
15. Φτερόλακκα	35	50	66	14602	99%
16. Άνω Πολύδροσος	2	69	39	14641	99%
17. Ζεμενό	0	32	70	14711	100%
18. Σταθμός	5	20	15	14726	100%
19. Πευκόβρυση	0	0	0	14726	100%
Σύνολο	13990	15684	14726		

ΠΗΓΗ :ΕΣΥΕ, απογραφές πληθυσμού 1971, 1981, 1991

Η κατάταξη πραγματοποιήθηκε με φθίνουσα σειρά σύμφωνα με τον πληθυσμό των οικισμών (μέσος πληθυσμός 1971, 1981 ,1991). Επισημάνθηκαν τα ακόλουθα:

- Οι οικισμοί Καλύβια και Ζεμενό ανήκουν στον Δήμο Αράχωβας, ενώ οι οικισμοί Σταθμός, Πευκόβρυση, Φτερόλακκα ανήκουν στον Δήμο Αμφίκλειας.

Από τα παραπάνω προκύπτουν τα εξής :

- Ο οικισμός της Αμφίκλειας εμφανίζει μεγάλη πληθυσμιακή αύξηση κατά τη δεκαετία 1971 - 1981 η οποία φαίνεται να ανακόπτεται την επόμενη δεκαετία.
- Ο οικισμός της Αράχωβας παρουσιάζοντας στασιμότητα την δεκαετία 1971 - 1981 εμφανίζει σχετικά υψηλούς ρυθμούς θετικής πληθυσμιακής μεταβολής κατά την τελευταία δεκαετία.
- Αξιοσημείωτη είναι η υπερβολικά υψηλή πληθυσμιακή αύξηση των Δελφών κατά τη δεκαετία 1971 - 1981 η οποία ακολουθήθηκε από μια εξίσου σημαντική μείωση της επόμενη δεκαετία.
- Οι υπόλοιποι οικισμοί παρουσιάζουν γενικά σταθερότητα της πληθυσμιακής τους βάσης κατά την πρώτη δεκαετία της εξεταζόμενης περιόδου, με μειωτικές τάσεις κατά την δεύτερη.

2.1.2 Απασχόληση

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται η κατανομή της απασχόλησης του πληθυσμού στους τρεις τομείς οικονομικής δραστηριότητας για την περιοχή μελέτης και συγκριτικά στοιχεία για τους τρεις νομούς και την επικράτεια (1991).

Πίνακας 11. απασχόληση πληθυσμού σε τομείς οικονομικής δραστηριότητας

Περιοχές	Πρωτογενής τομέας %	Δευτερογενής τομέας %	Τριτογενής τομέας %	Σύνολο %
Περ. μελέτης	15,6	31,3	53,1	100
Ν. Βοιωτίας	24,3	34,5	41,3	100
Ν. Φθιώτιδας	33,6	20,3	46,1	100
Ν. Φωκίδας	21,6	26,1	52,3	100
Επικράτεια	19,9	25,3	54,8	100

ΠΗΓΗ: Μπρόφας Γ., κ.ά. (1996), σ. 47.

Από τα στοιχεία της απογραφής του 1981 προκύπτει σχετικά μεγάλο ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού και πολύ μικρά ποσοστά ανεργίας, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα στοιχεία για το σύνολο της ελληνικής επικράτειας (Πίνακας 12).

Στον Πίνακα 13 παρουσιάζεται η κατανομή του ενεργού πληθυσμού σε ομάδες επαγγελματιών σύμφωνα με την απογραφή του 1981. Παρατηρούνται σημαντικές διαφορές των περιοχών, από τις οποίες κυριότερες είναι η υπεροχή της νότιας πλευράς (Αράχωβα, Δελφοί, Χρυσό) στην παροχή υπηρεσιών και στο εμπόριο. Τα μεγάλα ποσοστά στην κατηγορία «τεχνίτες, εργάτες, χειριστές μεταφορικών μέσων» εμφανίζονται λόγω της απασχόλησης στα μεταλλεία.

Πίνακας 12. Οικονομικά ενεργός πληθυσμός 1981

Περιοχή	Οικον. Ενεργοί %	Απασχολούμενοι	Άνεργοι %	Μη Ενεργοί
Αμφίκλεια	1.540 47%	1.499	41 3%	1.713
Αράχωβα	1051 41%	1.020	31 3%	1.505
Δελφοί	908 44%	888	20 2%	1.142
Πολύδροσος	598 50%	578	20 3%	599
Τιθορέα	658 66%	652	6 1 %	334
Χρισσό	478 52%	465	13 3%	440
Γραβιά	299 38%	285	14 5%	481
Ελαιώνας	238 40%	222	16 7% ο	350
Μαριολάτα	175 41%	175	0 0%	252
Λιλαία	246 56%	239	7 3% ο	197
Επτάλοφος	159 49%	156	3 2%	166
Δροσοχώριον	94 56%	92	2 2%	74
Βάργιανη	19 42%	19	0 0%	26
Σύνολοπεριοχής	6.463 47%	6.290	173 2,7%	7.729
Σύνολο χώρας	3.543.797 44%	3.388.518	155.279 4,4%	4.499.166

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ, στοιχεία απογραφής 1981

Πίνακας 13. Ομάδες επαγγελματιών (1981)

Περιοχή	Επιστήμ.& ελεύθεροι επαγγελμ.	Διευθυντές & ανώτερα διοικ. στελ.	Υπάλληλοι γραφείου	Εμποροι Πωλητές	Απασχ. στην παροχή υπηρεσιών	Γεωργοί κτηνοτρ. υλοτόμοι αλιείς κλπ	Τεχνίτες εργάτες χειριστές μετφ. μέσων
Αμφίκλεια	13%	2%	22%	8 %	1 %	21%	26%
Αράχωβα	15%	2%	11%	13%	15% ο	23%	28%
Δελφοί	21%	1%	10%	13%	17%	9%	13%
Πολύδροσος	5 %	0 %	5 %	7% ο	5 %	42%	29%
Τιθορέα	2%	0%	3 %	2%	0 %	89%	2%
Χρισσό	6%	0%	5%	4%	14%	54%	14%
Γραβιά	9%	1%	9%	7%	9%	14%	43%
Ελαιών	3%	0%	6%	1 %	5% ο	30%	39%
Μαριολάτα	3%	0%	6%	3%	5% ο	30%	42%
Λιλαία	8%	0%	7%	4%	1 %	59%	15%
Επτάλοφος	6%	1%	2%	2%	4%	54%	26%
Δροσοχώριον	2%	0%	2%	1%	5%	37%	47%
Βάργιανη	0%	0%	0%	0%	0%	16%	63%
Σύνολο	9%	1 %	11%	8 %	8%	30%	24%

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ, Απογραφή 1981.

Η κατάσταση που παρουσιάζεται στον Πίνακα 13 έχει μεταβληθεί κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 όπου παρουσιάζεται μια στροφή προς την παροχή υπηρεσιών (πιν. 14) όπου φαίνεται η εξέλιξη των τουριστικών καταστημάτων).

2.1.3 Οικονομική Δραστηριότητα

Η δραστηριότητα στον πρωτογενή τομέα εξαντλείται, όσον αφορά την κτηνοτροφία, με την εκτροφή αιγοπροβάτων χωρίς να υπάρχει κάποια σημαντική παραγωγική μονάδα, ενώ ως προς τη γεωργία με την καλλιέργεια ελαιοδένδρων. Η υπόλοιπη γεωργική παραγωγή είναι μικρού μεγέθους και χρησιμοποιείται για ιδιοκατανάλωση. Στη βόρεια ζώνη της περιοχής (Αμφίκλεια, Τιθορέα) υπάρχει σημαντική γεωργική παραγωγή σε καπνό, βαμβάκι και σιτηρά η οποία στηρίζεται στις επιδοτήσεις για ην ανταγωνιστικότητά της. Η προοπτική μείωσης των επιχορηγήσεων προς τον αγροτικό τομέα από της Ευρωπαϊκή Ένωση θα οδηγήσει σε μείωση της αγροτικής παραγωγής της περιοχής και της απασχόλησης στον τομέα αυτό.

Στη δυτική πλευρά του Παρνασσού δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις εξόρυξης «*Βωξίτες Παρνασσού*» και «*Δελφοί Δίστομο*» οι οποίες αποτελούν τις κυριότερες οικονομικές μονάδες της περιοχής με σοβαρή οικονομική σημασία σε ολόκληρο το Νομό Φωκίδας γενικότερα. Απασχολούν 1.000 περίπου άτομα σε μόνιμη βάση από την ευρύτερη περιοχή και όχι μόνο από την υπό εξέταση σε αυτή τη μελέτη. Επίσης απασχολείται ένας σημαντικός αριθμός ελεύθερων επαγγελματιών ειδικότερα του τομέα των μεταφορών.

Οι κυριότεροι πόλοι έλξης τουριστικής κίνησης στην περιοχή είναι τα αρχαιολογικά ευρήματα της περιοχής των Δελφών και το χιονοδρομικό κέντρο Παρνασσού. Ο ετήσιος αριθμός επισκεπτών κατά μέσο όρο ανέρχεται στις 400.000 και 120.000 αντίστοιχα.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΕΟΤ, κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1980 (συγκεκριμένα 1978,1988) υπήρξε σημαντική αύξηση των τουριστικών καταστημάτων (ξενοδοχεία, εστιατόρια, μπαρ κλπ) όπως φαίνεται στον πίνακα 14. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην έναρξη της λειτουργίας του χιονοδρομικού κέντρου.

Πίνακας 14. Τουριστικά καταστήματα

Περιοχή	1978	1988
Αράχωβα	27	58
Δελφοί	44	61
Πολύδροσο	13	17
Αμφίκλεια	11	21
Σύνολο	95	157

Πηγή: ΕΟΤ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του ΕΟΤ, στην υπό εξέταση περιοχή, υπάρχει μια δυναμικότητα καταλυμάτων της τάξης των 1600 κλινών. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση κλινών παρουσιάζεται στους Δήμους των Δελφών (78%) και της Αράχωβας (16%) οι οποίοι συγκεντρώνουν το 95% περίπου του ξενοδοχειακού δυναμικού της περιοχής.

Εκτός των καταλυμάτων αυτών υπάρχει σημαντικός επιπλέον αριθμός καταλυμάτων ο οποίος δεν παρακολουθείται από τον ΕΟΤ. Δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για τον αριθμό των κλινών αυτών αλλά τα χαρακτηριστικά τους είναι περίπου ίδια με τα υπόλοιπα, εκτός, ίσως, της προσφερόμενης ποιότητας υπηρεσιών.

Κύριο χαρακτηριστικό των καταλυμάτων αποτελεί η πολύ χαμηλή μέση ετήσια πληρότητα, η οποία για το σύνολο της περιοχής το 1991 προσέγγισε το 27%. Εξετάζοντας τη μέση μηνιαία πληρότητα παρατηρείται αυξημένη πληρότητα στην περιοχή των Δελφών κατά τους θερινούς μήνες ενώ στην περιοχή της Αράχωβας και του Πολυδρόσου κατά τους χειμερινούς μήνες.

Αξιοσημείωτο είναι ότι η μέση διάρκεια παραμονής σε αριθμό διανυκτερεύσεων ανά άφιξη είναι πολύ χαμηλή. Αν και υπάρχουν διακυμάνσεις ανά Δήμο, η μέση διάρκεια παραμονής των επισκεπτών ολόκληρης της περιοχής είναι μόλις 1,3 ημέρες. Επίσης σύμφωνα με στοιχεία του ΕΟΤ κατά τους χειμερινούς μήνες τα Σαββατοκύριακα η πληρότητα των καταλυμάτων φθάνει μέχρι και 100%, λόγω λειτουργίας του χιονοδρομικού κέντρου.

2.2. Οικιστική δομή περιοχής μελέτης

Στα όρια της περιοχής μελέτης περιλαμβάνονται οικισμοί οι οποίοι διοικητικά ανήκουν στους νομούς Βοιωτίας, Φωκίδας και Φθιώτιδας.

Οι δήμοι και οι κοινότητες με τους οικισμούς τους, οι εκτάσεις των οποίων περιέχονται εξολοκλήρου ή μερικώς στην περιοχή μελέτης :

Νομός Βοιωτίας: Αράχωβα (Δήμος), Δίστομο(Δήμος), Δαύλεια,

Νομός Φθιώτιδας: Αγία Μαρίνα, Τιθορέα, Αμφίκλεια (Δήμος)

Νομός Φωκίδος: Πολύδροσο, Επτάλοφος, Λίλεια, Μαριολάτα, Γραβιά, Βάργιανη, Δροσοχώριο, Ελαιώνας, Προσήλιο, Αμφισσα (Δήμος), Χρισσό, Δελφοί (Δήμος).

Από το 1997 και μετά την ισχύ του Ν. 2539/1997 “Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Αυτοδιοίκησης” (ΦΕΚ 244/04.12.1997), η συγκρότηση των προαναφερόμενων Δήμων και Κοινοτήτων προέκυψε ως εξής:

Νομός Βοιωτίας:

- Δήμος Αραχώβης με 3375 κατοίκους

▪ Δήμος Δαυλείας (2920 κατ.), που αποτελείται από:

- 1) Κοινότητα Δαυλείας (Έδρα), με 2191 κατοίκους
- 2) Κοινότητα Μαυρονερίου, με 367 κατοίκους
- 3) Κοινότητα Παρορίου, με 362 κατοίκους

▪ Δήμος Διστόμου (5478 κατ.), που αποτελείται από:

- 1) Δήμο Διστόμου (Έδρα), με 4556 κατοίκους
- 2) Κοινότητα Στειρίου, με 922 κατοίκους

Νομός Φθιώπιδας:

▪ Δήμος Τιθορέας (4902 κατ.), που αποτελείται από:

- 1) Δήμο Κάτω Τιθορέας (Έδρα), με 3081 κατοίκους
- 2) Κοινότητα Αγίας Μαρίνης, με 351 κατοίκους
- 3) Κοινότητα Μοδίου, με 465 κατοίκους
- 4) Κοινότητα Τιθορέας, με 1005 κατοίκους

▪ Δήμος Αμφίκλειας (5317 κατ.), που αποτελείται από:

- 1) Δήμο Αμφίκλειας (Έδρα), με 3239 κατοίκους
- 2) Κοινότητα Δρυμαίας, με 439 κατοίκους
- 3) Κοινότητα Μπράλου, με 781 κατοίκους
- 4) Κοινότητα Ξυλικών, με 191 κατοίκους
- 5) Κοινότητα Παλαιοχωρίου Δωριέων, με 529 κατοίκους
- 6) Κοινότητα Τιθρωνίου, με 138 κατοίκους

▪ Δήμος Αμφίσσης (9469 κατ.), που αποτελείται από:

- 1) Δήμο Αμφίσσης (Έδρα), με 7189 κατοίκους
- 2) Κοινότητα Αγίας Ευθυμίας, με 756 κατοίκους
- 3) Κοινότητα Αγίου Γεωργίου, με 125 κατοίκους
- 4) Κοινότητα Αγίου Κωνσταντίνου, με 60 κατοίκους
- 5) Κοινότητα Δροσοχωρίου, με 130 κατοίκους
- 6) Κοινότητα Ελαιώνας, με 533 κατοίκους
- 7) Κοινότητα Προσηλίου, με 268 κατοίκους
- 8) Κοινότητα Σερνικακίου, με 408 κατοίκους

▪ Δήμος Γραβιάς (3167 κατ.), που αποτελείται από:

- 1) Κοινότητα Αποστολιά, με 204 κατοίκους
- 2) Κοινότητα Βαργιάνης, με 117 κατοίκους
- 3) Κοινότητα Γραβιάς (Έδρα), με 887 κατοίκους
- 4) Κοινότητα Καλοσκοπής, με 334 κατοίκους
- 5) Κοινότητα Καστελλίων, με 779 κατοίκους
- 6) Κοινότητα Μαριολάτας, με 539 κατοίκους

- 7) Κοινότητα Οινοχωρίου, με 155 κατοίκους
- 8) Κοινότητα Σκλήθρου, με 152 κατοίκους
- Δήμος Δελφών (2467 κατ.), που αποτελείται από:
    - 1) Δήμο Δελφών (Έδρα), με 1499 κατοίκους
    - 2) Κοινότητα Χρισσού, με 968 κατοίκους
  - Δήμος Παρνασσού (2447 κατ.), που αποτελείται από:
    - 1) Κοινότητα Επταλόφου, με 599 κατοίκους
    - 2) Κοινότητα Λιλαίας, με 459 κατοίκους
    - 3) Κοινότητα Πολυδρόσου (Έδρα), με 1389 κατοίκους .

Το «οικιστικό πλέγμα» χαρακτηρίζεται από τη διασπορά στην περίμετρο του ορεινού όγκου. Η κατανομή των οικισμών ανά υψομετρική ζώνη, δείχνει ότι πρόκειται στην πλειοψηφία τους για ορεινούς οικισμούς. Οι περισσότεροι οικισμοί ανήκουν στην υψομετρική ζώνη 300-500 μ. και άνω των 800 μ. Με βάση την απογραφή του 1991, στην περιοχή μελέτης ανήκουν δύο ημιαστικά κέντρα (με πληθυσμό άνω των 2000 κατοίκων) της Αμφίκλειας και της Αράχωβας.

Οι οικισμοί της περιοχής στην πλειονότητά τους είναι κτισμένοι σε τοποθεσίες με ενδιαφέροντα τοπιολογικά στοιχεία και κυρίως οι οικισμοί της Αράχωβας, των Δελφών και του Επταλόφου. Στην περιοχή διαβιούν (στοιχεία 1996), εκτός των κατοίκων των Δήμων Άμφισσας και Δελφών για τους οποίους δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, 6510 οικογένειες σε 7858 κατοικίες με μέση πληρότητα κατοικίας 2,6 (κάτοικοι/αριθμός κατοικιών). Στην πλειονότητά τους είναι νεόδμητα με εσωτερικές ευκολίες, όπως υδατοπαροχέτευση (ζεστό-κρύο) και λουτρό, ενώ ικανοποιητικός αριθμός αυτών διαθέτει τζάκι και κεντρική θέρμανση.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι σημαντικότεροι οικισμοί της περιοχής:

- **Δελφοί:** Ο σύγχρονος οικισμός σε εγγύτητα με τον αρχαιολογικό χώρο, στους νότιους πρόποδες του Παρνασσού και σε απόσταση 21 χλμ. ανατολικά της Άμφισσας, αριθμεί 2373 κατοίκους (1999).

Στα πολιτιστικά αξιοθέατα (πέραν των εξαιρετικής σημασίας προαναφερόμενων αρχαιολογικών πόρων) περιλαμβάνονται:

- το Αρχαιολογικό Μουσείο, όπου εκτίθενται, κυρίως, αρχιτεκτονικά γλυπτά και αγάλματα, καθώς και έργα μικροτεχνίας από αναθήματα του ιερού.
- το σπίτι του Άγγελου Σικελιανού.
- Η Δημόσια Βιβλιοθήκη, με παλαιά βιβλία, περιοδικά, κλπ.

Τοπικές παραδοσιακές εκδηλώσεις είναι:

- Η “γιορτή της αγάπης”, ανήμερα το Πάσχα.
- Το πανηγύρι της Παλαιοπαναγιάς στις 23 Ιουνίου.

Σύγχρονη πολιτιστική εκδήλωση: Το Φεστιβάλ Μουσικής και Αρχαίου Θεάτρου, από τον Ιούλιο ως τον Αύγουστο, στο αρχαίο στάδιο των Δελφών, υπό την αιγίδα του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου.

Ξενοδοχειακή υποδομή: Διαθέτει ξενοδοχεία Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄ κατηγορίας, ενοικιαζόμενα δωμάτια-διαμερίσματα και κάμπινγκ.

- **Αράχωβα**: Γραφική ορεινή (υψόμετρο 960 μ.) κωμόπολη σε πλαγιά του Παρνασσού προς την κοιλάδα του Πλειστού, με πληθυσμό 3.703 (1999) κατοίκους. Προϊόντα για τα οποία φημίζεται είναι: παραγωγή υφαντών και παραγωγή τοπικού οίνου (μπρούσκο). Συνιστά πέρασμα για τους Δελφούς και το χιονοδρομικό κέντρο του Παρνασσού. Απέχει 35 χλμ. δυτικά από τη Λιβαδειά.

Στα πολιτιστικά αξιοθέατά της περιλαμβάνονται:

- Η προτομή του Καραϊσκάκη, στην είσοδο του οικισμού, μνημείο για τη μεγάλη νίκη και την καταστροφή της στρατιάς του Μουσταφάμπεη το 1821.
- Ο βυζαντινός ναός του Αγ. Γεωργίου,
- Ο βυζαντινός ναός του Αγ. Ιωάννη, με ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες,
- Το Κωρύκειο Άντρο ή Σαρανταύλι, σπήλαιο με πλούσιο διάκοσμο από σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Πολυάριθμα ανασκαφικά ευρήματα, όπως αναθήματα των Αρχαϊκών και Κλασσικών Χρόνων (αγαλματίδια του Πάνα και των Νυμφών).
- Η περιοχή Ζεμενό, 5 χλμ. ανατολικά.
- Τα χιονοδρομικά Κέντρα Παρνασσού στις θέσεις “Γεροντόβραχος”, 17 χλμ., “Κελλάρια”, 23 χλμ. και “Φτερόλακκα”, 26 χλμ Β.

Τοπικές παραδοσιακές εκδηλώσεις: στις 23 Απριλίου το πανηγύρι του Αγίου Γεωργίου και ο εορτασμός της νίκης του Καραϊσκάκη επί της στρατιάς του Μουσταφάμπεη.

Ξενοδοχειακή υποδομή: Διαθέτει ξενοδοχεία Β΄ και Γ΄ κατηγορίας, επιπλωμένα διαμερίσματα και ενοικιαζόμενα δωμάτια.

- **Κάτω Τιθορέα**: Συγκοινωνιακός κόμβος και εμπορικό κέντρο της περιοχής, που ονομαζόταν παλαιότερα Κηφισοχώρι, λόγω της γεινίασης με το ομώνυμο ποτάμι. Έχει πληθυσμό 2770 (1999) κατοίκους και απέχει 63 χλμ. ΝΑ από τη Λαμία. Σε μεγαλύτερο υψόμετρο, η Τιθορέα, αποτελεί τόπο αναψυχής, περιπάτου και ορειβασίας. Χαρακτηρίζεται από άφθονη βλάστηση, πηγές, ίχνη από τα ερείπια της αρχαίας Τιθορέας και την σπηλιά-καταφύγιο του Οδυσσέα Ανδρούτσου, στη θέση “Ανατολικό” του Παρνασσού.

Αξιοθέατα :

- Η εκκλησία του Αββά Ζωσιμά, στην Τιθορέα,
- Η Ακρόπολη της Αρχαίας Ελάτειας και το Νεκροταφείο Θαλαμωτών Τάφων , που χρησιμοποιήθηκε από τον 14^ο αι. π.Χ. έως την Πρωτογεωμετρική Περίοδο (10ος αι. π.Χ.), μαρτυρώντας την επιβίωση του μυκηναϊκού πολιτισμού μετά την πτώση των μεγάλων κέντρων του.

Παραδοσιακές τοπικές εκδηλώσεις:

- Εμποροπανήγυρη από 5 έως 10 Νοεμβρίου.
- Το Πανηγύρι της Αγ. Παρασκευής στις 26 Ιουλίου.

Ξενοδοχειακή υποδομή:ξενοδοχείο Γ΄ κατηγορίας 20 κλινών.

- **Πολύδροσος:** Ορεινό χωριό του Παρνασσού, με 1.465 κατοίκους, κτισμένο σε περιοχή με πλατάνια και τρεχούμενα νερά. Απέχει 43 χλμ. ΒΑ από την Άμφισσα.

Ως πολιτιστικά αξιοθέατα περιλαμβάνονται:

- Ο ναός της Μαυρομαντίλας ή Ελεούσας, 10 ου αι., ερειπωμένος.
- Η οχύρωση της Λιλαίας, αρχαιότατης φωκικής πόλης (η οποία αναφέρεται στο “Νεών Κατάλογο” της Ιλιάδας), κοντά στις πηγές του Κηφισού. Καταστράφηκε από τον Φίλιππο Β΄ της Μακεδονίας. Τα τείχη της ακρόπολης, που περιλαμβάνουν κατά διαστήματα ορθογώνιους πύργους, χρονολογούνται στον 4ο αι. π.Χ. (δείγματα παλαιότερης οχύρωσης σώζονται στην κορυφή της ακρόπολης). Σε ορισμένα σημεία της αρχαίας οχύρωσης πραγματοποιήθηκαν μετασκευές και προσθήκες επί Φραγκοκρατίας (13ος- 14ος αι.).

Παραδοσιακές τοπικές εκδηλώσεις της περιοχής αποτελούν:

- Ο εορτασμός του τέλους της Αποκριάς.
- Τα πανηγύρια του Προφήτη Ηλία στις 20 Ιουλίου, της Παναγίας στις 15 Αυγούστου και του Οσίου Λουκά στις 3 Μαΐου.

Ως ξενοδοχειακή υποδομή διαθέτει: ξενοδοχεία Α΄ , Β΄ και Γ΄ κατηγορίας, ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα.

- **Αμφίκλεια:** Γεωργικό και εμπορικό κέντρο της περιοχής, πληθυσμού 3.523 (1999) κατοίκων με πρόσβαση από την παλαιά Εθνική οδό μέσω Λιβαδειάς και από τη νέα Εθνική μέσω Κάστρου-Ορχομενού. Η απόστασή της από τη Λαμία είναι 49 χλμ. ΝΑ. Αμφιθεατρικά κτισμένη στις υπώρειες του Παρνασσού αποτελεί πέρασμα για το Χιονοδρομικό Κέντρο. Η ίδρυσή της χρονολογείται 3000 έτη πριν και διατηρεί το όνομα της αρχαίας πόλης. Επί Φραγκοκρατίας ονομάστηκε Δαδί. Στην Αμφίκλεια φιλοξενήθηκε ο πρωθυπουργός της Γαλλίας Κλεμανσώ.

Ως πολιτιστικά αξιοθέατα περιλαμβάνονται:

- Τα αρχοντικά με την τυπική αρχιτεκτονική (θολωτές αυλόπορτες) και ασβεστωμένες αυλές και τα υπόλοιπα παραδοσιακά κτίσματα.
- Οι πέτρινες βρύσες, σε πλατώματα και σοκάκια.
- Ο Παλαιόπυργος, στην Ακρόπολη της Αρχαίας Αμφίκλειας, κτισμένος επί Τουρκοκρατίας.
- Ο ναΐσκος του Αϊ-Γιάννη του Κυνηγού ή Ριγανά (λόγω της παραγωγής μυρωδάτης ρίγανης στην περιοχή) στη θέση “Περδικόβρυση”, 12ου αι. με σπάνιες αγιογραφίες. Βρίσκεται σε τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, με έλατα, δίπλα στην Περδικόβρυση, πηγή νερού. Υπάρχει χώρος διαμορφωμένος, με ξύλινα τραπέζια και παγκάκια, κατάλληλος για ημερήσιες εκδρομές. Από εδώ ο δρόμος συνεχίζει για τη Φτερόλακκα και τα άλλα χιονοδρομικά κέντρα του Παρνασσού.
- Η Αγία Ιερουσαλήμ (Αγιαρσαλή), στα ανατολικά της κωμόπολης (μετά από πεζοπορία 2 χλμ.) σε χαράδρα. Πολύ παλαιός ναός, κτισμένος σε σπηλιά, η ανάβαση προς την οποία γίνεται με σκαλοπάτια. Επί Τουρκοκρατίας χρησιμοποιήθηκε ως καταφύγιο. Η διαδρομή-πεζοπορία διεξάγεται σε τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, με έλατα, πεύκα και κισσούς, δίπλα στα ύδατα της ρεματιάς.
- Το ιστορικό γυναικείο Μοναστήρι της Γαυριώτισσας ή Παναγίας του Δαδιού, στις βορειοδυτικές πλαγιές του Παρνασσού, σε ύψος 800 μ., το οποίο ιδρύθηκε επί Βυζαντίου. Ανακαινίστηκε το 1756. Το καθολικό του είναι ναός τρίκλιτος με τετραγωνικό τρούλο, γεμάτος αγιογραφίες. Στον περίβολό του υπάρχει το παρεκκλήσι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα. Στην Τουρκοκρατία λειτουργούσε κρυφό σχολειό. Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 υπήρξε σημαντικό κέντρο και ορμητήριο των αγωνιστών της Ρούμελης. Το Μοναστήρι διαθέτει ξενώνα.
- Τα ερείπια των τειχών της Δρυμαίας (5^{ος} αι.π.Χ.), αρχαίας πόλης των Φωκαίων.
- Τα χιονοδρομικά κέντρα Παρνασσού, στις θέσεις “Φτερόλακκα” 17 χλμ., “Κελάρια” 20 χλμ. και “Γεροντόβραχος”, 23 χλμ, Ν.

Επίσης, περιλαμβάνονται:

Λαογραφικό Μουσείο: Στεγάζεται στο Πνευματικό Κέντρο και περιλαμβάνει βιβλία, όπλα από το 1821 -δωρεά του δαδιώτη πολιτικού Αθ. Ευταξία (1849-1931)-, πίνακες, υφαντά, κεντήματα, ενδυμασίες, εργαλεία, γεωργικά, κτηνοτροφικά και παραδοσιακών επαγγελματών.

Παραδοσιακές τοπικές εκδηλώσεις:

- Τριήμερο γλέντι από το τελευταίο Σάββατο της Αποκριάς ως το βράδυ της Καθαράς Δευτέρας,
- Το παζάρι από τις 18 ως τις 24 Σεπτεμβρίου,

- Παραδοσιακός εορτασμός του Πάσχα , με το πανηγύρι της Αγιαρσαλής την επόμενη ημέρα,
- Προσκύνημα της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα στις 6 Αυγούστου στο Μοναστήρι του Δαδιού,
- στα Εισόδια της Θεοτόκου, στις 21 Νοεμβρίου.

Ξενοδοχειακή υποδομή:ξενοδοχεία κυρίως χαμηλών κατηγοριών και επιπλωμένα διαμερίσματα.

- **Επτάλοφος**:Κτισμένη σ' ελατοσκεπή πλαγιά του Παρνασσού, σε υψόμετρο 830 μ., η Επτάλοφος (Αγόριανη) αποτελεί ιδεώδη τόπο ανάπαυσης. Ο πληθυσμός της αριθμεί 677 κατοίκους. Απέχει 54 χλμ. ΒΑ από την Άμφισσα, μέσω Γραβιάς.

Τοπικό πολιτιστικό αξιοθέατο είναι το εξωκκλήσι της Αγίας Τριάδας, με παλαιές εικόνες.

Παραδοσιακή τοπική εκδήλωση της περιοχής αποτελεί το πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής στις 26 Ιουλίου.

Ως ξενοδοχειακή υποδομή διαθέτει: ενοικιαζόμενα δωμάτια-διαμερίσματα.

- **Γραβιά**:Κτισμένη σε στρατηγική, φυσικά οχυρή τοποθεσία, γνωστή για το ομώνυμο χάνι, όπου ο Οδυσσεάς Ανδρούτσος και οι ολογάριθμοι σύντροφοί του, στις 8 Μαΐου 1821, ανέκοψαν την προέλαση της στρατιάς του Ομέρ Βρυώνη προς την Πελοπόννησο. Στη θέση αυτή έχει ανεγερθεί μνημείο. Απέχει 33 χλμ. Β. Από την Άμφισσα και αριθμεί 897 κατοίκους.

Τοπικό πολιτιστικό αξιοθέατο αποτελεί η δημοτική συλλογή, 3 χλμ. βόρεια, με αρχαιολογικά ευρήματα, φορητές εικόνες, χειρόγραφα, τοπικές παραδοσιακές φορεσιές, κλπ.

- **Χρισσό**:Κώμη με πλήθος πλατάνων , τρεχούμενα ύδατα και εξαιρετική θέα στον ελαιώνα της Άμφισσας, ως την Ιτέα και τον Κορινθιακό Κόλπο. Νοτιοδυτικά του οικισμού έχει ανασκαφεί οικισμός των Μεσοελλαδικών και Υστεροελλαδικών Χρόνων.Έχουν επίσης εντοπιστεί ερείπια κατοίκησης της Βυζαντινής περιόδου. Το Χρισσό απέχει 9 χλμ. ΝΑ της Άμφισσας και αριθμεί πληθυσμό 1021 κατοίκων (1999).

Πολιτιστικά αξιοθέατα αποτελούν τα ερείπια της αρχαίας Κρίσας (ονομασία του οικισμού κατά την αρχαιότητα).

Ως ξενοδοχειακή υποδομή διαθέτει κάμπινγκ.

Η χωρική ενότητα ενδιαφέροντος παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις ώστε να είναι διακριτή η ύπαρξη δύο «ζωνών», μία στο βορρά με βασικό πρωτεύον οικιστικό κέντρο την Αμφίκλεια και δευτερεύοντες οικισμούς αυτούς του Πολύδροσου, της Τιθορέας και της Γραβιάς και μια στο νότο με αντίστοιχο πρωτεύοντα οικισμό την

Αράχωβα και δευτερεύοντες οικισμούς των Δελφών και του Χρισσού. Μεταξύ των δύο αυτών ζωνών, σημειώνονται ανισότητες αναφορικά με το επίπεδο ανάπτυξης / ευημερίας. Με υψηλούς δείκτες εμφανίζεται το οικιστικό πλέγμα της νότιας ζώνης, ενώ σαφώς χαμηλότερους δείκτες της βόρειας. Πρέπει να σημειωθεί επίσης η διασπορά αυθαίρετων συνοικισμών εκτός των ορίων των υπαρχόντων, στις παρυφές του Εθνικού Δρυμού.

Πρόκειται κύρια για συγκεντρώσεις παραθεριστικής κατοικίας. Σημειώνεται η ύπαρξη δόμησης στη Θέση Καλύβια (λιβάδι Αράχωβας) στον άξονα προς το χιονοδρομικό κέντρο, στη Θέση Κροκί βόρεια των Δελφών, καθώς και στην ευρύτερη περιοχή της Αράχωβας στον άξονα προς το χιονοδρομικό κέντρο.

Αξιοσημείωτη επίσης είναι η δημιουργία του πρότυπου συνοικισμού Ιταμού – β' κατοικίας στις παρυφές του πυρήνα του Εθνικού Δρυμού μεταξύ Επταλόφου και Χιονοδρομικού Κέντρου.

Από τις προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης των Νομών Φωκίδας και Βοιωτίας (1984) καταγραφόταν ήδη η σοβαρή τάση οικιστικής επέκτασης κυρίως των Δελφών και της Αράχωβας, που σήμερα, μετά έτη, είναι πραγματικότητα σε εξέλιξη.

Τα Καλύβια Λιβαδίου Αράχωβας και το Χρισσό απετέλεσαν και αποτελούν αποδέκτες της οικιστικής πίεσης από τα δύο μεγαλύτερα κέντρα της νότια Ζώνης.

2.3 Κοινωνική υποδομή

Στον τομέα της κοινωνικής υποδομής υπάρχουν ελλείψεις με κυριότερη αιτία το μικρό πληθυσμιακό μέγεθος των οικισμών.

Ετσι η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη παρέχεται από το δημόσιο νοσοκομείο της Άμφισσας, τα Κέντρα Υγείας Ιτέας, Διστόμου και Αμφίκλειας και μέσω Αγροτικών Ιατρείων, που διαθέτουν σχεδόν στο σύνολό τους οι οικισμοί. Οι κοινότητες Αγία Μαρίνα, Μαριολάτα, Βάργιανη και Δροσοχώρι δεν διαθέτουν αγροτικό γιατρό κι εξυπηρετούνται από τους αγροτικούς ιατρούς των γειτονικών κοινοτήτων.

Στον τομέα της εκπαίδευσης καλύπτονται ικανοποιητικά οι ανάγκες μόνο της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Αναφορικά με την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, δημοτικά σχολεία λειτουργούν στο σύνολο των κοινοτήτων (σε πολλές λειτουργούν και νηπιαγωγεία) πλην της Βάργιανης του Δροσοχωρίου και του Προσηγίου που δεν κατοικούνται.

Γυμνάσια και κυρίως Λύκεια (Αμφίκλεια, Αράχωβα, Γραβιά, κλπ.) διαθέτουν οι οικισμοί με μεγαλύτερο πληθυσμό που καλύπτουν και τις ανάγκες γειτονικών περιοχών. Στην Άμφισσα λειτουργεί Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο ΤΕΛ-ΤΕΠ.

Αισθητή είναι η έλλειψη βιβλιοθηκών, οι οποίες υπάρχουν μόνο στους μεγαλύτερους οικισμούς.

Συνοπτική παρουσίαση της κατάστασης που επικρατεί στο χώρο της υγείας και της εκπαίδευσης γίνεται στον Πίνακα 15.

Πίνακας 15. Συνοπτική παρουσίαση κοινωνικής υποδομής

Οικισμός	Λύκειο	Γυμνάσιο	Δημοτικό Σχολείο	Παιδικός Σταθμός	Βιβλιο-Θήκη	Κέντρο Υγείας	Αγροτ. Ιατρείο
Αμφίκλεια	X	X	X	X	X	X	
Αράχωβα	X	X	X	X	X		X
Δελφοί		X	X	X	X		X
Πολύδροσος		X	X	X	X		X
Τιθορέα			X	X			X
Χρυσσό			X				X
Γραβιά	X	X	X	X	X		X
Ελαιών			X				X
Μαριολάτα			X				X
Λιλαία			X		X		X
Επτάλοφος			X				X

ΠΗΓΗ: Καραμαγκιώλης Σωτ. (1996β), σ. 18.

Σημειώσεις :

- X = Υπάρχει το στοιχείο που περιγράφεται στην αντίστοιχη στήλη
- Οι οικισμοί που δεν συμπεριλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα δεν διαθέτουν κανένα στοιχείο από τα εξεταζόμενα.
- Τα αγροτικά ιατρεία δεν διαθέτουν πάντα γιατρό.

Στην περιοχή εκδίδονται δύο μηνιαίες τοπικές εφημερίδες η «Αμφίκλεια» στην Αμφίκλεια και ο «Παρνασσός» στην Γραβιά.

Στους περισσότερους οικισμούς λειτουργούν πολιτιστικοί σύλλογοι με δράση εντός των κοινοτήτων, ενώ σημειώνεται έλλειψη πολιτιστικών κέντρων. Σημαντικό ρόλο στα πολιτιστικά δρώμενα της περιοχής διαδραματίζει το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών.

Αξιόλογες πολιτιστικές και λαογραφικές εκδηλώσεις γίνονται στην Αμφίκλεια όπου υπάρχει θέατρο, λαογραφικός σύλλογος και αντίστοιχο μουσείο, δημοτική ορχήστρα λαϊκής μουσικής και 70μελές χορευτικό συγκρότημα. Χαρακτηριστικό γεγονός αποτελεί η οργάνωση σε ετήσια βάση της «Πανελληνίας έκθεσης αρτοποιιών» η οποία περιλαμβάνει και αντίστοιχο διαγωνισμό αρτοσκευασμάτων.

Αναφορικά με τον αθλητικό τομέα, οι περισσότεροι οικισμοί διαθέτουν γήπεδο ποδοσφαίρου, ορισμένοι γήπεδο μπάσκετ, το Δίστομο κλειστό Γυμναστήριο, η Άμφισσα και οι Δελφοί Αθλητικό Κέντρο και η Άμφισσα οργανωμένο στάδιο.

2.4. Συγκοινωνιακή Υποδομή - Μεταφορές

2.4.1. Οδικό δίκτυο

Οι τρέχουσες συγκοινωνιακές ανάγκες της περιοχής μελέτης εξυπηρετούνται κυρίως από το υφιστάμενο οδικό δίκτυο και σε μικρότερο ποσοστό από το σιδηροδρομικό δίκτυο και αεροπορικά. Η περιοχή δεν εξυπηρετείται αεροπορικά.

Το εσωτερικό δίκτυο του ορεινού όγκου του Παρνασσού αποτελείται από τους άξονες που συνδέουν τους οικισμούς Αράχωβας Αμφίκλειας και Πολύδροσου μεταξύ τους καθώς και με το χιονοδρομικό κέντρο. Το δίκτυο αυτό αποτελεί εναλλακτική οδική σύνδεση των οικισμών βορείως και νοτίως του Παρνασσού.

Το μεγαλύτερο μήκος του εσωτερικού δικτύου είναι ασφαλτοστρωμένο αλλά η κατάσταση του οδοστρώματος κρίνεται μη ικανοποιητική λόγω των συχνών διαβρώσεων του ασφαλτοτάπητα από την επίδραση του παγετού.

Από κυκλοφοριακή άποψη οι άξονες αυτοί χαρακτηρίζονται, τμηματικά, ως ανεπαρκείς για την εξυπηρέτηση της αυξημένης τουριστικής κίνησης του χιονοδρομικού κέντρου κατά την χειμερινή περίοδο δεδομένου ότι εκτός από Ι.Χ. επιβατικά αυτοκίνητα διέρχονται και τουριστικά λεωφορεία . Οι δύο σημαντικοί χωματόδρομοι του εσωτερικού δικτύου βρίσκονται σε καλή κατάσταση βατότητας αλλά εξυπηρετούν κυρίως αγροτικές δραστηριότητες.

Οι περισσότερες διαδρομές δια μέσου του ορεινού όγκου χαρακτηρίζονται ως ιδιαίτερου φυσικού κάλλους καθώς διέρχονται μέσα από πυκνόφυτες δασικές εκτάσεις με έντονο φυσικό ανάγλυφο και μεγάλο οπτικό ορίζοντα. Οι οδοί του εσωτερικού δικτύου διακλαδώνονται παρέχοντας έτσι στον επισκέπτη δυνατότητα πολλαπλών επιλογών ως προς τη διαδρομή που επιθυμεί να ακολουθήσει.

Το περιφερειακό οδικό δίκτυο αποτελείται από τρεις δευτερεύουσες αρτηρίες του εθνικού δικτύου: α) Λιβαδειάς - Αράχωβας – Άμφισσας (ή και από Αράχωβα σε Ιτέα – Ναύπακτο), β) Άμφισσας- Λαμίας (μέσω Γραβιάς και συναντά την Εθνική οδό Αθηνών-Θεσσαλονίκης 10 χλμ. έξω από τη Λαμία), γ) Λιβαδειάς - Αμφίκλειας – Μπράλου (στην οδό Άμφισσας- Λαμίας).

Τα τμήματα της εθνικής οδού είναι και οδούς προσπέλασης στην περιοχή του Παρνασσού για το μεγαλύτερο αριθμό των επισκεπτών που προέρχονται από την Αθήνα και τη Λαμία.

Εκτός των εθνικών οδών, στην περιοχή αξιοσημείωτο είναι το δίκτυο επαρχιακών, κοινοτικών, δασικών και μεταλλευτικών δρόμων. Σημαντικό είναι ότι στο σύνολό του το επαρχιακό δίκτυο που συνδέει τις κοινότητες μεταξύ τους είναι ασφαλτοστρωμένο, όπως και αρκετές οδοί εντός των οικισμών.

Το μεγαλύτερο μέρος των επιβατών και ο κύριος όγκος εμπορικών αγαθών από και προς την περιοχή μελέτης διακινούνται οδικώς, οπότε η διάνοιξη και η διατήρηση ολοκληρωμένου οδικού δικτύου αποτελεί θέμα πρώτης προτεραιότητας.

Το υφιστάμενο οδικό δίκτυο καλύπτει ικανοποιητικά τις ανάγκες διακίνησης από και προς την περιοχή επιβατών (με υπεραστικά, αστικά και τουριστικά λεωφορεία, ιδιωτικά αυτοκίνητα και ταξί) και προϊόντων. Ο κυκλοφοριακός φόρτος στο εθνικό δίκτυο επιτρέπει την, λιγότερο ή περισσότερο, άνετη κυκλοφορία των οχημάτων, εκτός από τη θερινή περίοδο κατά την οποία παρατηρείται κυκλοφοριακός φόρτος από τη διέλευση μεγάλου αριθμού φορτηγών και λεωφορείων. Από την υποχρεωτική διέλευση οχημάτων από το κέντρο της Αράχωβας και των Δελφών προκαλείται, επίσης, έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση, λόγω και του περιορισμού του πλάτους της εθνικής αρτηρίας εντός των οικισμών, καθώς και της έλλειψης χώρων στάθμευσης.

Οι τουριστικές κωμοπόλεις Αράχωβας, Δελφών και η κοινότητα Χρισσού εξυπηρετούνται από την υπεραστική λεωφορειακή γραμμή Άμφισσας-Λαμίας με 5 καθημερινά δρομολόγια. Οι κοινότητες Ελαιώνας, Γραβιάς και Λιλαίας από την υπεραστική γραμμή Λιβαδειάς-Λαμίας. Οι υπόλοιπες κοινότητες από το ΚΤΕΛ Φωκίδας με έδρα την Άμφισσα. Δεν εξυπηρετούνται οι κοινότητες Βάργιανης και Δροσοχωρίου, οι οποίες ερημώνουν κατά τη χειμερινή περίοδο. Η συχνότητα των δρομολογίων εμφανίζεται μη ικανοποιητική για τις κοινότητες που βρίσκονται εκτός βασικών οδικών αρτηριών.

Τουριστικά λεωφορεία μισθωμένα από ταξιδιωτικά γραφεία κυρίως των Αθηνών εξυπηρετούν τη μετακίνηση τουριστών στους Δελφούς και την Αράχωβα, ιδιαίτερα τους χειμερινούς μήνες προς το χιονοδρομικό κέντρο.

Τη διακίνηση των κατοίκων της περιοχής εξυπηρετούν ιδιωτικής χρήσης αυτοκίνητα και 62 ταξί (στοιχεία 1999) από τα οποία τα 20 με έδρα την Άμφισσα. Η διακίνηση γεωργικών προϊόντων, μεταλλευμάτων βωξίτη κ.ά. πραγματοποιείται με φορτηγά ανήκοντα σε ιδιώτες ή και σε οργανωμένα πρακτορεία.

Παρότι το οδικό δίκτυο βρίσκεται κατά το μεγαλύτερο μέρος του σε ορεινές περιοχές, όπου σημειώνονται μεγάλες βροχοπτώσεις, η Νομαρχία Φωκίδας σε συνεργασία με τις μεταλλευτικές εταιρίες μεριμνά για τον καθαρισμό του με εκχιονιστικά μηχανήματα,

ώστε να μη συμβαίνουν διακοπές των συγκοινωνιών, παρά για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

2.4.2 Σιδηροδρομικό δίκτυο

Η σιδηροδρομική συγκοινωνία δεν είναι πρωτεύουσας σημασίας για την περιοχή, η προσέγγιση της οποίας πραγματοποιείται μέσω της γραμμής Αθηνών-Λάρισας-Θεσσαλονίκης και τους σταθμούς Μπράλου και Λιβαδειάς και του σταθμού της Τιθορέας που βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της περιοχής μελέτης. Η εξυπηρέτηση των επιβατών από το σταθμό Λιβαδειάς πραγματοποιείται μέσω της ταχείας γραμμής Intercity και τις κοινές αμαξοστοιχίες ενώ στους άλλους δύο σταθμούς μόνο με τις κοινές αμαξοστοιχίες. Οι τελευταίοι εξυπηρετούνται καθημερινά με τη γραμμή Αθηνών-Λάρισας-Θεσσαλονίκης με 4 δρομολόγια Intercity και 6 των κοινών αμαξοστοιχιών.

Η σιδηροδρομική γραμμή Αθηνών - Θεσσαλονίκης που διέρχεται βορείως του Παρνασσού αποτελεί εναλλακτικό τρόπο προσπέλασής του εφόσον συνδυαστεί με τη λειτουργία λεωφορειακής γραμμής που θα συνδέει τους σιδηροδρομικούς σταθμούς με το χιονοδρομικό κέντρο.

2.4.3 Λιμενικές εγκαταστάσεις

Η από θαλάσσης προσέγγιση της περιοχής εξυπηρετείται από τις ακόλουθες λιμενικές εγκαταστάσεις:

α) οι εγκαταστάσεις της Πεσινέ, που συνιστούν αυτοτελείς εγκαταστάσεις με εξοπλισμό φορτοεκφόρτωσης σχεδιασμένο ειδικά για τις ανάγκες της μονάδας επεξεργασίας βωξίτη.

β) λιμάνι της Ιτέας, μέσω του οποίου εξυπηρετούνται μικρά φορτηγά πλοία που μεταφέρουν ελιές και άλλα σκάφη αλιευτικά, τουριστικά, (που εξυπηρετούνται από μαρίνα) κλπ. Διαθέτει και άλλες λιμενικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν τις αποβάθρες φόρτωσης μεταλλεύματος της εταιρίας "Βωξίται Παρνασσού". Το πλησιέστερο στην περιοχή σημείο θαλάσσιας προσέγγισης με οχηματαγωγό είναι ο Άγιος Νικόλαος 40 χλμ. από την Ιτέα στο δίκτυο προς Ναύπακτο, όπου εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια από Αίγιο.

2.4.4 Κυκλοφοριακό δίκτυο πόλης Αράχωβας

Είναι γνωστό το κυκλοφοριακό πρόβλημα που υπάρχει με τη διέλευση της κυκλοφορίας της Εθνικής οδού Λιβαδειάς - Αμφισσας μέσα από τον παραδοσιακό

οικισμό της Αράχωβας, το οποίο καθίσταται εντονότερο κατά τη χειμερινή τουριστική περίοδο με την αύξηση του αριθμού των επισκεπτών. Κύρια αίτια είναι τα ακόλουθα :

α) Στο τμήμα της εθνικής οδού που διέρχεται από την πόλη της Αράχωβας το πλάτος του δρόμου είναι ανεπαρκές και οι ακτίνες καμπυλότητας των στροφών μικρές για την εξυπηρέτηση της αυξημένης τοπικής και υπερτοπικής διπλής κατεύθυνσης κυκλοφορίας, η οποία περιλαμβάνει μεγάλα τουριστικά λεωφορεία ή και τριαξονικά (φορτηγά).

β) Το καθεστώς της παράνομης στάθμευσης σε συνδυασμό με τις παρόδιες εμπορικές και τουριστικές δραστηριότητες κατά μήκος του προαναφερθέντος τμήματος της εθνικής οδού δημιουργούν πρόσθετο πρόβλημα στη διέλευση των οχημάτων.

γ) Η συχνή χρησιμοποίηση του καταστρώματος του εν λόγω τμήματος της εθνικής οδού από πεζούς κατά τις ώρες αιχμής, είτε για να διασχίσουν το δρόμο, είτε λόγω κατάληψης των πεζοδρομίων από τις εμπορικές και τουριστικές παρόδιες δραστηριότητες ενισχύουν την κυκλοφοριακή ανεπάρκεια του δρόμου και αυξάνουν την επικινδυνότητα του σε ατυχήματα πεζών.

2.4.5 Σύνδεση Αράχωβας - Χιονοδρομικού Κέντρου

Ο άξονας σύνδεσης της πόλης της Αράχωβας με το Χιονοδρομικό Κέντρο του Παρνασσού παρουσιάζει κυκλοφοριακό πρόβλημα εξαιτίας της στενότητας του σε συγκεκριμένο τμήμα του.

Στο τμήμα αυτό το πλάτος του δρόμου σε συνδυασμό με τις στροφές μικρής καμπυλότητας είναι ανεπαρκές για την ασφαλή διασταύρωση δύο αντιθέτως διερχόμενων τουριστικών λεωφορείων.

2.5 Έργα τεχνικής υποδομής

Στον τομέα της τεχνικής υποδομής, οι οικισμοί παρουσιάζονται λειτουργικοί και χωρίς σοβαρές ελλείψεις. Με εξαίρεση τις κοινότητες Βάργιανης και Προσήλιου, στο σύνολό τους διαθέτουν αρδευτικό δίκτυο, ενώ μεμονωμένοι καλλιεργητές χρησιμοποιούν επιπλέον και γεωτρήσεις.

Οι οικισμοί της περιοχής σχεδόν στο σύνολό τους διαθέτουν πλήρες δίκτυο ύδρευσης (στην Αράχωβα κατασκευάστηκε νέο δίκτυο). Αποχετευτικό δίκτυο διαθέτουν 11 κοινότητες, ενώ ο Δήμος Αράχωβας διαθέτει και μονάδα βιολογικού καθαρισμού αστικών λυμάτων, όπως και ο Δήμος Άμφισσας. Οι υπόλοιπες κοινότητες χρησιμοποιούν απορροφητικούς βόθρους. Οι οργανωμένοι αυτοί χώροι δεν είναι

κατασκευασμένοι σύμφωνα με τις προδιαγραφές, ειδικά από άποψη ασφάλειας (έναντι πυρκαγιάς κ.ά.) και της τήρησης των κανόνων υγιεινής (υγειονομική ταφή στερεών αποβλήτων).

Οι οικισμοί Άμφισσας, Γραβιάς, Μαριολάτας, Λιλαίας χρησιμοποιούν έως τώρα, από κοινού, για την απόρριψη των στερεών αποβλήτων τους, ένα παλαιό μεταλλείο στην περιοχή της Γραβιάς.

Πλήρης είναι η ηλεκτροδότηση της περιοχής, ενώ τηλεπικοινωνιακά οι οικισμοί στο σύνολό τους είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο του ΟΤΕ.

3. ΕΣΤΙΕΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

3.1 Χιονοδρομικό κέντρο Παρνασσού

3.1.1 Γενικά

Στον Παρνασσό λειτουργεί από τον ΕΟΤ το ομώνυμο χιονοδρομικό κέντρο, που διαθέτει 20 διαδρομές συνολικού μήκους 14.000 μέτρων και την απαιτούμενη υποδομή και εγκαταστάσεις για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών (εστιατόρια, μπαρ, καφετέριες, καταστήματα ενοικίασης ειδών σκι, σταθμούς πρώτων βοηθειών, πάρκινγκ κλπ.). Οι βασικές εγκαταστάσεις είναι στις θέσεις Φτερόλακκα και Κελλάρια.

Νότια του κέντρου αυτού λειτουργεί ιδιωτικό κέντρο μικρής δυναμικότητας με την επωνυμία «Athens Ski Club», περιορισμένης σημασίας για την περιοχή σε σύγκριση με το κέντρο του ΕΟΤ. Τα στοιχεία και η ανάλυση που ακολουθεί αφορά μόνο το κέντρο του ΕΟΤ.

Το μόνιμο προσωπικό του χιονοδρομικού κέντρου αποτελείται από 50 άτομα ενώ σε εποχιακή βάση (Δεκέμβριος - Απρίλιος) από επιπλέον 100 περίπου άτομα. Τα έσοδα του το 1993 ανήλθαν στα 295 εκ. δρχ. ενώ τα συνολικά έξοδα στα 590 εκ. δρχ., από τα οποία τα 420 εκ. δρχ. αφορούν αμοιβές προσωπικού. Από τους επισκέπτες το 45% αφορά απλούς επισκέπτες του κέντρου ενώ το 55% χιονοδρόμους.

Η κατανομή των επισκεπτών στο χρόνο δεν είναι ισοκατανεμημένη με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται πολύ μεγάλη κίνηση τα Σαββατοκύριακα και τις αργίες και ελάχιστη τις υπόλοιπες ημέρες. Σύμφωνα με στοιχεία του κέντρου τα Σαββατοκύριακα και τις αργίες ο μέσος ημερήσιος αριθμός επισκεπτών προσεγγίζει τις 3.500 ενώ τις υπόλοιπες ημέρες μειώνεται στους 250 επισκέπτες (Πίνακας 16).

Πίνακας 16.Κίνηση Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού χιονοδρόμων (skiers) και επισκεπτών κατά την περίοδο 1986-1994

Χιονοδρομική περίοδος	Χιονοδρόμοι	Επισκέπτες	Σύνολο χιονοδρόμων και επισκεπτών
1985-1986			
1986-1987	74482	63413	137895
1987-1988	73505	76386	149891
1988-1989	91590	80504	172094
1989-1990	93568	58789	152357
1990-1991	61310	43763	105073
1991-1992	62158	43120	105278
1992-1993	54372	40126	94498
1993-1994	67738	57825	125563
Σύνολο	578723	463926	1042649
Μέσος όρος	72320	57991	130331

ΠΗΓΗ:Μπρόφας Γ. κ.ά., σ. 81 και ΕΟΤ (Χιονοδρομικό Κέντρο).

Εχουν υπάρξει ημέρες με κίνηση 8.000 επισκεπτών ενώ υπολογίζεται ότι το κέντρο μπορεί να εξυπηρετήσει χωρίς προβλήματα (εκτός στάθμευσης αυτοκινήτων) περίπου 5.000 επισκέπτες ημερησίως.

Το χιονοδρομικό κέντρο αποτελεί βασικό πόλο ανάπτυξης της περιοχής δεδομένου ότι έχει αυξηθεί η κίνηση στην περιοχή την τελευταία δεκαπενταετία καθώς επίσης και ο αριθμός των τουριστικών καταστημάτων λόγω της ύπαρξής του.

Η οδική προσέγγιση της περιοχής πραγματοποιείται μέσω Αράχωβας (30 χλμ.), Αμφίκλειας (20 χλμ.), Πολύδροσου και Λιλαίας-Επτάλοφου και η χρονοαπόσταση από την Αθήνα είναι περίπου 2,5 ώρες. Επί πλέον από την πλευρά της Αμφίκλειας είναι δυνατή η προσέγγιση με σιδηρόδρομο αν και η δυνατότητα αυτή δεν έχει αξιοποιηθεί με προσφορά μεταφορικών μέσων μετά την Αμφίκλεια.

Το πλεονέκτημα του χιονοδρομικού κέντρου Παρνασσού που το καθιστά μοναδικό στο είδος του είναι η μικρή απόσταση από την θάλασσα και τις παραλίες της Ιτέας. Το Μάιο είναι δυνατόν οι επισκέπτες να συνδυάσουν και τις δύο μορφές τουρισμού.

Διοικητικά το κέντρο ανήκει στο Εθνικό Οργανισμό Τουρισμού και είναι ενταγμένο στο οργανωτικό σχήμα του χωρίς να αποτελεί ανεξάρτητη νομική ή οικονομική οντότητα.

3.1.2 Εντοπισμός κύριων προβλημάτων Χιονοδρομικού Κέντρου

Το κυριότερο από τα προβλήματα που προκαλεί δυσλειτουργίες στην ορθολογική λειτουργία του κέντρου, από τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων μέχρι την καθημερινή του λειτουργία, η έλλειψη αυτονομίας και η ένταξή του στο οργανωτικό σχήμα του ΕΟΤ. Αποτελεί επιτακτική ανάγκη για την οικονομική επιβίωση του κέντρου και τη συνέχιση του αναπτυξιακού του ρόλου στην περιοχή, η απόσπασή του από την οργανωτική δομή ΕΟΤ και η δημιουργία μιας οικονομικής μονάδας ανεξάρτητης με υπεύθυνη διοίκηση. Το μέτρο αυτό είναι ανεξάρτητο από την ιδιοκτησία της μονάδας η οποία συναρτάται από πολιτικές αποφάσεις αν θα είναι ιδιωτική ή δημόσια (ΕΟΤ). Προβλήματα που συνδέονται άμεσα με το προηγούμενο αφορούν :

- Επιλογή ειδικοτήτων και αριθμού των εργαζομένων
- Εκπαίδευση προσωπικού εργαζομένων
- Επενδύσεις επέκτασης και εκσυγχρονισμού - Συντήρηση εξοπλισμού και υποδομής.
- Μη ορθολογική κατανομή των δαπανών και των πόρων γενικότερα.
- Έλλειψη ευελιξίας στη λήψη αποφάσεων
- Δυσκολία στην ανάπτυξη στρατηγικού προγραμματισμού, επιχειρηματικών σχεδίων και λειτουργικών προγραμμάτων.

- κλπ.

Άλλα σημαντικά προβλήματα του κέντρου που θα μπορούσαν να αναφερθούν είναι:

- Ελλειψη χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων. Οι υπάρχοντες χώροι δεν θεωρούνται επαρκείς για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών του κέντρου. Σε περιόδους αιχμής παρατηρείται το φαινόμενο της υπερκάλυψης των χώρων στάθμευσης με αποτέλεσμα τη στάθμευση κατά μήκος του δρόμου, καθώς επίσης δημιουργία τεράστιων ουρών στο χώρο του κέντρου. Συνέπεια είναι η μη εξυπηρέτηση της υπάρχουσας ζήτησης τις ημέρες εκείνες και η εικόνα αυτή να δρα αρνητικά για την εξέλιξη της μελλοντικής ζήτησης.
- Ελλειψη συγκοινωνίας. Δεν υπάρχει συγκοινωνιακή σύνδεση με τις κοντινές πόλεις που έχουν πρόσβαση στο χιονοδρομικό κέντρο. Το αποτέλεσμα είναι να απαιτείται η χρήση ίδιου μεταφορικού μέσου για την μετάβαση στο κέντρο η οποία δημιουργεί προβλήματα λόγω των κακών καιρικών συνθηκών και επί πλέον δημιουργεί προβλήματα στους χώρους στάθμευσης. Το πρόβλημα αντιμετωπίζεται μερικώς με τη μετάβαση οργανωμένων ομάδων με μισθωμένα λεωφορεία αλλά δεν επιλύεται αυτό των μεμονωμένων εκδρομέων οι οποίοι διανυκτερεύουν στις κοντινές πόλεις και επιδιώκουν εύκολη και τακτική πρόσβαση στο κέντρο.
- Συντήρηση οδικού δικτύου. Ο εκχιονισμός του οδικού δικτύου που οδηγεί στο κέντρο γίνεται με ίδια μέσα του χιονοδρομικού κέντρου, πρακτική που δεν ακολουθείται στα αντίστοιχα κέντρα της Ελλάδας ή του εξωτερικού. Η συντήρηση του δικτύου είναι πλημμελής, η δε γενικότερη κατάστασή του και προδιαγραφές του δικτύου δεν ανταποκρίνονται στις σύγχρονες κυκλοφοριακές απαιτήσεις. Συνήθως η συντήρηση του οδικού δικτύου γίνεται με μέριμνα και έξοδα της τοπικής αυτοδιοίκησης και όχι του κέντρου που εξυπηρετείται.
- Υπαρξη χώρων διαμονής. Σήμερα στο χιονοδρομικό κέντρο δεν προσφέρονται υπηρεσίες διαμονής. Οι επισκέπτες που επιθυμούν παραμονή στο κέντρο περισσότερο από μία ημέρα πρέπει να διαμείνουν στις γύρω πόλεις και για κάθε επίσκεψη να διανύουν την απόσταση 30 περίπου χιλιομέτρων με όλα τα προβλήματα που συνεπάγεται αυτή η μετακίνηση σε περιόδους αιχμής και με τις άσχημες καιρικές συνθήκες, που επικρατούν στην περιοχή κατά την χειμερινή περίοδο.
- Ιδιοκτησιακό καθεστώς. Η έκταση στην οποία είναι κτισμένες οι εγκαταστάσεις του κέντρου ανήκουν στο δημόσιο και ένα τμήμα τους στον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού. Είναι ανάγκη να διευθετηθεί το θέμα της ιδιοκτησίας για την αποφυγή νομικών προβλημάτων σε οποιαδήποτε επέκταση ή εκσυγχρονισμό των

εγκαταστάσεων του κέντρου. Η ανάγκη αυτή καθίσταται επιτακτικότερη στην περίπτωση που το κέντρο αποτελέσει αυτόνομη οικονομική μονάδα.

3.2 Ξενοδοχειακή υποδομή

3.2.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Η τουριστική υποδομή είναι αρκετά ανεπτυγμένη ειδικά στη νότια περιοχή του Παρνασσού (Αράχωβα, Δελφοί) όπου το 95% του διαθέσιμου δυναμικού των κλινών της περιοχής. Συνοπτικά στοιχεία της δυναμικότητας της περιοχής παρουσιάζονται στον Πίνακα 17, όπου παρουσιάζονται τα καταλύματα των οποίων η δραστηριότητα καταγράφεται από τις υπηρεσίες του ΕΟΤ. Εντοπίζεται σημαντικό δυναμικό (δύσκολα εκτιμήσιμο ως προς το μέγεθος) με άτυπη λειτουργία.

Πίνακας 17. Δυναμικότητα καταλυμάτων και μέση πληρότητα

Περιοχή	1990				1991			
	Αριθμός κλινών	Διανυκτερεύσεις	Πληρότητα %	Μέση παραμονή έ ε	Αριθμός κλινών	Διανυκτερεύσεις	Πληρότητα %	Μέση παραμονή έ ε
Αράχωβα	217	25.293	32	1,4	249	27.434	31	1,5
Δελφοί	1.244	171.974	38	1,2	1.239	126.190	28	1,2
Πολύδροσο	18	1.290	20	1,6	25	1.461	16	1,1
Αμφίκλεια	57	1.636	8	3,0	58	1.729	8	2,6
Τιθορέα	17	885	14	2,0	19	914	13	1,8
Σύνολο	1.553	201.078	36	1,2	1.590	157.728	28	1,2

ΠΗΓΗ : Στατιστική Υπηρεσία ΕΟΤ

Τα βασικά χαρακτηριστικά της τουριστικής κίνησης που παρατηρούνται είναι η μικρή μέση πληρότητα και ο μικρός χρόνος διαμονής. Η μέση διάρκεια παραμονής 1,2 ημέρες ισοδυναμεί με την υπόθεση ότι το 80% των επισκεπτών των καταλυμάτων πραγματοποιεί μία μόνο διανυκτέρευση και το 20% δύο. Σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα Σαββατοκύριακα και τις αργίες, κατά την χειμερινή περίοδο, παρατηρούνται πληρότητες μέχρι και 100% προκύπτει ότι η υπάρχουσα δυναμικότητα έχει ζήτηση μία ημέρα την εβδομάδα. Δεν υπάρχει ικανός αριθμός επισκεπτών που να μένει στην περιοχή για αριθμό ημερών.

Ειδικότερα, η ανάλυση της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης της εξεταζόμενης περιοχής, όπως προκύπτει από προηγούμενες μελέτες (κυρίως Μπρόφας κ.ά 1996), αποκαλύπτει τα ακόλουθα:

-η τουριστική κίνηση στους Ν. Βοιωτίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας είναι μικρή και συγκεντρώνει μόλις το 3,43% των αφίξεων και το 1,58% των διανυκτερεύσεων της επικράτειας.

-την πρώτη θέση με ετήσιο μέσο όρο αφίξεων 266670 άτομα κατέχει ο Ν. Φωκίδας, ενώ στις διανυκτερεύσεις ο Ν. Φθιώτιδας, με ετήσιο μέσο όρο διανυκτερεύσεων 373518.

-μόνο στον Ν.Φωκίδας οι αλλοδαποί τουρίστες υπερτερούν των ημεδαπών 67% έναντι 33%, λόγω ,κυρίως, του Αρχαιολογικού χώρου των Δελφών.

-ο αριθμός ημερών παραμονής των τουριστών στους προαναφερόμενους νομούς είναι πολύ μικρός, με πρώτο το Ν.Φωκίδας λόγω του Αρχαιολογικού χώρου των Δελφών, τον οποίο επισκέπτονται οι τουρίστες αυθημερόν , ή πραγματοποιώντας μια διανυκτέρευση στην περιοχή.

Στους ακόλουθους πίνακες παρουσιάζονται χαρακτηριστικά στοιχεία των ημεδαπών και αλλοδαπών επισκεπτών της περιοχής.

Πίνακας 18. Ημεδαποί επισκέπτες

Περιοχή	1990		1991	
	Διανυκτερεύσεις	Μέση παραμονή	Διανυκτερεύσεις	Μέση παραμονή
Αράχωβα	13.823	1,6	18.636	1,8
Δελφοί	45.386	1,5	44.297	1,6
Πολύδροσο	1.101	1,6	1.461	1,1
Αμφίκλεια	1.295	2,6	1.646	2,6
Τιθορέα	885	1,9	914	2,0
Σύνολο	62.490	1,6	66.954	1,6

ΠΗΓΗ : Στατιστική Υπηρεσία ΕΟΤ

Πίνακας 19. Αλλοδαποί επισκέπτες

Περιοχή	1990		1991	
	Διανυκτερεύσεις	Μέση παραμονή	Διανυκτερεύσεις	Μέση παραμονή
Αράχωβα	11.470	1,2	8.798	1,2
Δελφοί	126.588	1,1	81.893	1,1
Πολύδροσο	189	2,6	-	-
Αμφίκλεια	341	7,1	83	3,2
Τιθορέα	-	-	-	-
Σύνολο	133.588	1,1	90.774	1,1

ΠΗΓΗ : Στατιστική Υπηρεσία ΕΟΤ

Παρατηρείται ότι οι αλλοδαποί επισκέπτες είναι υπερδιπλάσιοι των ημεδαπών. Η μείωση του αριθμού των αλλοδαπών το 1991 οφείλεται στον πόλεμο του Περσικού κόλπου και στις αναταραχές στη Γιουγκοσλαβία και συνδέεται με τη γενικότερη

μείωση του τουρισμού στη χώρα μας. Το φαινόμενο αυτό ήταν προσωρινό και σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΕΟΤ η επίδραση αυτή δεν υφίσταται πλέον.

Ο μέσος χρόνος διαμονής των αλλοδαπών (1,1 ημέρες) είναι κατά πολύ μικρότερος αυτού των ημεδαπών (1,6 ημέρες). Αυτό είναι πιθανό να οφείλεται στα προγράμματα που προσφέρουν τα πρακτορεία στους τουρίστες στα οποία συμπεριλαμβάνεται το πολύ μία μόνο διανυκτέρευση στην περιοχή αυτή.

Στοιχεία της μέσης μηνιαίας πληρότητας των καταλυμάτων παρουσιάζονται στον Πίνακα 20, όπου παρατηρείται αυξημένη πληρότητα στους Δελφούς κατά τους θερινούς μήνες ενώ στην περιοχή της Αράχωβας κατά τους χειμερινούς. Στις υπόλοιπες περιοχές τα απόλυτα μεγέθη είναι μικρά συγκριτικά με αυτά των Δελφών και της Αράχωβας και δεν είναι εφικτό να εξαχθούν αξιόπιστα συμπεράσματα.

Πίνακας 20 : Πληρότητα καταλυμάτων %

Μήνας	Αράχωβα		Δελφοί		Πολύδροσο		Αμφίκλεια		Τιθορέα	
	1990	1991	1990	1991	1990	1991	1990	1991	1990	1991
Ιανουάριος	41	46	26	27	8	24	8	7	16	8
Φεβρουάριος	44	43	27	20	5	26	8	4	12	12
Μάρτιος	31	37	21	21	0	26	7	6	15	10
Απρίλιος	42	32	47	30	100	21	7	9	16	16
Μάιος	38	28	51	28	0	12	8	7	16	16
Ιούνιος	22	18	39	23	0	8	3	6	16	12
Ιούλιος	22	19	40	28	13	6	4	8	15	19
Αύγουστος	32	24	51	40	16	6	8	7	8	14
Σεπτέμβριος	34	29	52	40	12	5	10	11	0	13
Οκτώβριος	18	30	39	33	8	13	6	13	12	16
Νοέμβριος	13	20	14	14	8	14	13	10	14	14
Δεκέμβριος	46	43	37	28	13	29	13	11	10	14

ΠΗΓΗ: Καραμαγκιώλης Σωτ. (1996β), σ. 26.

3.2.2 Επισήμανση προβλημάτων

Το σημαντικότερο πρόβλημα που εντοπίζεται είναι η μικρή μέση πληρότητα με ταυτόχρονη υπερπληρότητα που φθάνει μέχρι αδυναμίας κάλυψης της ζήτησης ορισμένες ημέρες της εβδομάδας (Σαββατοκύριακα και τριήμερα αργιών), ιδιαίτερα στην περιοχή των Δελφών και της Αράχωβας. Η τουριστική υποδομή της περιοχής πρέπει να αναπτυχθεί με τέτοιο τρόπο που να επιμηκύνει το χρόνο παραμονής των επισκεπτών και να μετριάξει τις μεγάλες διακυμάνσεις της ζήτησης καταλυμάτων.

Η εικόνα που παρατηρείται στη νότια περιοχή του Παρνασσού (Αράχωβα, Δελφοί), είναι αρκετά διαφοροποιημένη στη βόρεια ζώνη, στην οποία όπως προαναφέρθηκε,

χωροθετείται μόνο το 5%ο του δυναμικού των καταλυμάτων. Στη βόρεια ζώνη αντιστοιχεί μεγαλύτερος χρόνος παραμονής των επισκεπτών, αν και ο κίνδυνος εσφαλμένης εκτίμησης είναι αρκετά μεγάλος λόγω των μικρών μεγεθών.

3.3 Εξορύξεις

Στον ορεινό όγκο του Παρνασσού ως κύρια βιομηχανική δραστηριότητα, εντοπίζεται η εξόρυξη του βωξίτη. Δεν υπάρχουν ρυπογόνες βιομηχανίες ή δραστηριότητες, από τις οποίες να παράγονται απόβλητα τοξικά κλπ. (στερεά ή υγρά). Οι μονάδες κονσερβοποιίας ελιάς βρίσκονται συγκεντρωμένες στη λεκάνη της Άμφισσας.

Οι εκμεταλλεύσεις του βωξίτη λειτουργούν υπό το καθεστώς οριστικών παραχωρήσεων (Ο.Π.) ή μισθωμένων δημόσιων μεταλλείων, σύμφωνα με το μεταλλευτικό κώδικα και τον Κώδικα Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (ΚΜΛΕ).

Σύμφωνα με το νόμο, η αποκατάσταση του περιβάλλοντος ή/και η ανάπλαση του χώρου αποτελούν υποχρέωση της μεταλλευτικής επιχείρησης ενώ ελέγχεται, ως προς την εφαρμογή του, από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υ.Β.Ε.&Τ.

Τα τελευταία έτη η εκμετάλλευση έχει περιοριστεί σημαντικά (900.000 tn το 1993 έναντι 2,5-3 εκ. τόννων κατά τη δεκαετία του 1973-1983).Ειδικότερα στο χώρο του ορεινού όγκου του Παρνασσού ισχύουν τα ακόλουθα:

α) Τομέας 51, 49 χλμ. κλπ.: Αναπτύσσονται στο ΒΔ άκρο του ορεινού όγκου. Πρόκειται για παλιές εκμεταλλεύσεις, εκ των οποίων άλλες έχουν περατωθεί (εξόφληση) και άλλες συνεχίζουν με υπόγεια εκμετάλλευση. οι περισσότερες βρίσκονται δίπλα στον αμαξωτό Άμφισσας - Γραβιάς. Εντοπίζονται ανοικτά ορύγματα και σωροί στείρων. Δεν έχει πραγματοποιηθεί αποκατάσταση, εκτός ελαχίστων ημιτελών και αναποτελεσματικών προσπαθειών.

β) Τομέας Κολοβάτες: Αποτελούν ομάδα κοιτασμάτων, όπου η εκμετάλλευση συνεχίζεται και σήμερα, κύρια με επιφανειακές ή/και υπόγειες εργασίες. Λόγω της θέσης (υψόμετρο) η εξόρυξη γίνεται για μερικούς μήνες το χρόνο. Υπάρχουν σωροί στείρων και ανοικτά ορύγματα διαστάσεων.

γ) Τομέας Σπαρτόλακκα : Πρόκειται επίσης για ομάδα κοιτασμάτων (Σπαρτόλακκας α', β', γ', Αγία Άννα Αγγέλου Χωράφι, Ψιλή Ράχη, Ψιλό Κοτρώνι κλπ.) Σε μερικά (π.χ. Αγία Άννα) σημειώνεται εποχιακή δραστηριότητα (υπόγεια). Οι μεγάλες εξορυκτικές εργασίες στον Τομέα Σπαρτόλακκα έχουν περατωθεί πολλά έτη νωρίτερα.Πρόκειται για εκσκαφές (ορύγματα) μεγάλων διαστάσεων και μεγάλους σωρούς στείρων, που εκτιμώνται στον τομέα αυτό σε λίγα εκατ. μ³. Δεν υπάρχει, ουσιαστικά, αποκατάσταση

ούτε ανάπτυξη του χώρου, που είναι, λόγω μεγέθους των εργασιών, ορατός από μεγάλη απόσταση (π.χ. αμαξωτός Άμφισσας - Γραβιάς).

δ) Τομέας Φρούσια (Κεντρικός Παρνασσός) : Σειρά επιφανειακών κοιτασμάτων βωξίτη με σημαντικό αποθεματικό δυναμικό. Δεν έχουν υποστεί εκμετάλλευση, επειδή δεν δόθηκε άδεια παρέμβασης και βρίσκεται κατά ένα τμήμα του εντός του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού. Εάν τα όρια του τελευταίου επεκταθούν, δεν υφίσταται θέμα προσβολής του τοπίου από μελλοντική εκμετάλλευση.

ε) Τομέας Σπαρτόλακκα και Τομέας Τούμπα Λάκκα - Αρτοτέλια: Από τους προαναφερόμενους καταγράφεται σήμερα μόνον εποχιακή δραστηριότητα στον Τομέα Σαμαρόλακκας (ΝΑ άκρο Παρνασσού). Υπάρχουν ορύγματα και σωροί στείρων, ορατοί από απόσταση (ανατολική πλευρά του Παρνασσού).

στ) Τομέας Ξεροβουνίου (Δίρφος): Πρόκειται για παλιές εκμεταλλεύσεις ή συνεχιζόμενες υπόγειες. Καταγράφονται ορύγματα διαφόρων διαστάσεων, καθώς και σωροί στείρων.

Σαφής αρνητική επίδραση στο περιβάλλον από τις εξορυκτικές δραστηριότητες διαφόρων μεταλλευτικών επιχειρήσεων καταγράφεται και από τη διασπορά βωξιτικής σκόνης, που δημιουργείται κατά τη μεταφορά του μεταλλεύματος με φορτηγά στην Ιτέα, σε χώρους πλατείας - υπαίθριες αποθήκες κλπ. Η διαδικασία αυτή ακολουθείται εδώ και δεκάδες χρόνια και το αποτέλεσμα είναι εμφανές στον άξονα 51ο χλμ. - Άμφισσα κλπ., ιδιαίτερα όμως γύρω από το εργοτάξιο του 51ου χλμ. Το πρόβλημα θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί άμεσα χωρίς περαιτέρω επιβάρυνση του περιβάλλοντος, εάν σε εφαρμογή του νόμου, γινόταν χρήση καλύμματος (κουκούλα) στα φορτηγά μεταφοράς βωξίτη, με παράλληλο πότισμα του υλικού στις πλατείες.

3.4 Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων

Η οικιστική ανάπτυξη στον ορεινό όγκο του Παρνασσού, εκτός μικροεξαιρέσεων (π.χ. Κολαβάτες) καταγράφεται μόνο περιμετρικά προς αυτόν (Αράχωβα, Δαύλεια, Δελφοί, Ελαιών, Αμφίκλεια - Πολύδροσο - Λιλαία - Γραβιά κλπ.). Σαφή εξαίρεση αποτελεί η, τα τελευταία έτη, παρατηρούμενη οικοδομική δραστηριότητα κατά μήκος, κύρια, του οδικού άξονα Αράχωβα - Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού.

Δεν υπάρχουν ΧΥΤΑ και η αντιμετώπιση του προβλήματος βρίσκεται στο στάδιο της μελέτης για η δημιουργία δύο ΧΥΤΑ στα δυτικά περιθώρια του Παρνασσού προς τη Γκιώνα (Σπαρτόλακκας β' + γ' και Κορακοράχη), που θα καλύψουν τις ανάγκες της νότιας και δυτικής-βορειοδυτικής πλευράς, ενώ παράλληλα μελετάται τρίτος χώρος ΧΥΤΑ για τις ανάγκες της Αμφίκλειας και του βόρειου-βορειοανατολικού Παρνασσού.

Οι ανάγκες, μέχρι σήμερα αντιμετωπίζονται, με την εξής αντιοικολογική συμπεριφορά: απόρριψη των αστικών απορριμμάτων σε χαράδρες, σε κοίτες χειμάρρων ή σε παλιές εκμεταλλεύσεις βωξίτη.

Μερικοί σωροί, όπως αυτός της Αράχωβας, διαθέτουν σύστημα αποχέτευσης και καθαρισμού, όχι όμως οι περισσότεροι. Ειδικά στο χώρο της πόλης Αράχωβας απαιτείται υδρογεωλογικός έλεγχος ενδεχόμενης επίδρασης του υδροφόρου ορίζοντα από το παρακείμενο προς την πηγή νεκροταφείο της πόλης.

Δεν υπάρχουν χαβούζες ή χώρος απόθεσης υγρών αποβλήτων, τα οποία μεταφέρονται με βυτία και απορρίπτονται στη θάλασσα.

3.5 Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών

Η ίδρυση και η δράση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δελφών συνδέονται με τις πολιτισμικές και ανθρωπιστικές αξίες που συμβολίζουν οι Δελφοί, οι οποίες παραμένουν επίκαιρες και σήμερα.

Πρωτεργάτες της αναβίωσης της Δελφικής ιδέας η Εύα και ο Άγγελος Σικελιανός πίστευαν ότι οι αρχές που διαμόρφωσαν τον κλασσικό πολιτισμό έχουν αγνοηθεί ή παρερμηνευθεί και ότι, εάν επανεξετασθούν μπορούν να αποτελέσουν μέσο επικοινωνίας, ανάμεσα στους ανθρώπους και τους λαούς για την αναγέννηση πανανθρώπινων ιδανικών. Γι αυτό το σκοπό οργάνωσαν, το Μάιο του 1927, τις πρώτες Δελφικές Γιορτές, σταθμό στην πολιτιστική ζωή της Ελλάδας και βάση της συνεργασίας των αντιπροσώπων και των διανοουμένων πολλών κρατών.

Με κύριο στόχο την αναβίωση των Δελφών ως ευρωπαϊκού και παγκόσμιου πνευματικού κέντρου το 1960 με την οικονομική συμβολή του Συμβουλίου της Ευρώπης, κτίσθηκαν και οι εγκαταστάσεις του Κέντρου με πρωτοβουλία του τότε Πρωθυπουργού Κων. Καραμανλή. Το 1977 ο οργανισμός έλαβε τη σημερινή νομική μορφή του ως οργανισμός ιδιωτικού δικαίου υπό την εποπτεία του ΥΠ.ΠΟ. Από τα 11 μέλη του Δ.Σ., τα 4 προέρχονται από διάφορες χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης συμπεριλαμβανομένου (εξ αξιώματος) του εκάστοτε Γεν. Γραμματέα και του Προέδρου της Επιτροπής Πολιτιστικής Συνεργασίας.

Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του Κέντρου εκτελούνται συγκεκριμένα προγράμματα και διεθνείς συναντήσεις όπως :συνάντηση αρχαίου δράματος, μουσικές και λογοτεχνικές συναντήσεις, οργάνωση μεταπτυχιακών σπουδών, εικαστικά προγράμματα, διεθνείς επιστημονικές συναντήσεις, συνεργασία με τον ΟΗΕ, UNESCO, κλπ.

Το Ε.Π.Κ.Δ. διαθέτει ικανοποιητική υλικοτεχνική υποδομή. Στα 100 στρέμματα ιδιοκτησίας του περιλαμβάνονται :α) δύο αίθουσες συσκέψεων δυνατότητας 220 και 100 ατόμων αντίστοιχα, εξοπλισμένες με συστήματα αυτόματης μετάφρασης, β) αίθουσες για εκθέσεις και εκδηλώσεις - βιβλιοθήκη και υπαίθριοι χώροι, γ) ξενοδοχείο 46 δίκλινων δωματίων.Την τελευταία δεκαετία κατασκευάστηκε ανοικτό θέατρο (κλασσικής αρχιτεκτονικής) 1000 θέσεων.

Βασικό στόχο αποτελεί η καθιέρωση των Δελφών ως διεθνούς κέντρου σκέψης και προβληματισμού σε μεγάλα σύγχρονα προβλήματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος.

3.6 Ευρωπαϊκό μονοπάτι Ειρήνης Ε4

Το μονοπάτι Ε4 είναι από το γνωστότερα περιπατητικά μονοπάτια. Είναι διεθνούς σημασίας εφόσον η διαδρομή του έχει συνδεθεί προς βορρά από τους Ευρωπαϊκούς συλλόγους ορειβασίας με Το Ευρωπαϊκό δίκτυο περιπατητικών μονοπατιών που εκτείνεται σε όλη την Ευρώπη. Στην Ελλάδα το «Ε4» εισέρχεται από την Ήπειρο, διέρχεται από Το Καρπενήσι, περνά από Το όρος Γκιώνα και μέσω της χαράδρας Ρακκά εισέρχεται στον Παρνασσό.

Ξεκινώντας από την πλατεία του Επταλόφου (βαδίζοντας Νότια) υπάρχουν σημάδια του Ε4 που οδηγούν στο εκκλησάκι της Αγ. Τριάδας, κι από εκεί (με σήμανση) κατευθύνσεις στον επαρχιακό δρόμο στον Προφήτη Ηλία, όπου επισημαίνεται η ύπαρξη αυθαίρετης δόμησης.

Εδώ τα σημάδια Ε4 χάνονται και ο περιπατητής πρέπει να ακολουθήσει τον επαρχιακό δρόμο ώσπου να το ξαναβρεί. Στη συνέχεια με κατάβαση το μονοπάτι περνώντας τις Φαιδριάδες Πέτρες, οδηγείται στην πόλη των Δελφών.

Σημείο κατάληξης του Ε4 αποτελεί το Ταίναρο. Η προαναφερόμενη διαδρομή είναι μια από τις πιο ενδιαφέρουσες σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και χαρακτηρίζεται από τις εναλλαγές τοπίου σε συνδυασμό με τα αρχαιολογικά ενδιαφέροντα.

Είναι γνωστό ότι η επέκταση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στα φυσικά οικοσυστήματα έχει επιπτώσεις, πολλές φορές μη αναστρέψιμες, καθώς το βασικό κίνητρο, είναι η κάλυψη οικιστικών, οικονομικών ή και αναγκών αναψυχής. Αξιοσημείωτο είναι ότι η αντίληψη περί «κοινοκτημοσύνης» και ανανεωσιμότητας των φυσικών πόρων, είναι μοχλός για την ανθρώπινη παρέμβαση - εκμετάλλευση των τελευταίων. Το παράδειγμα του ορεινού όγκου Παρνασσού, ιδιαίτερα σύνθετου οικοσυστήματος, είναι χαρακτηριστικό του είδους και της έντασης των πιέσεων που δέχεται και θα συνεχίζει να δέχεται, δεδομένης της έλλειψης ολοκληρωμένου πλαισίου «διαχείρισης, αξιοποίησης και ανάπτυξης» του.

4. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΙΧΜΗΣ-ΠΙΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ

4.1 Εισαγωγή

Η περιοχή μελέτης συνιστά φυσικό οικοσύστημα γεινιάζον με αστικά, αγροτικά και μεταποιητικά οικοσυστήματα.

Δεδομένο είναι ότι η επέκταση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στα φυσικά οικοσυστήματα έχει επιπτώσεις -συχνά μη αναστρέψιμες- σε αυτό, καθώς βασικό κίνητρο αποτελεί η κάλυψη οικιστικών, οικονομικών ή αναγκών αναψυχής.

Σημειώνεται επίσης ότι, η αντίληψη περί κοινοκτημοσύνης και ανανεωσιμότητας των φυσικών πόρων συνδέεται με την ανθρώπινη παρέμβαση και εκμετάλλευση αυτών. Το παράδειγμα του -πολυσύνθετου οικοσυστήματος- του ορεινού όγκου του Παρνασσού, είναι χαρακτηριστικό του είδους και της έντασης των πιέσεων που δέχεται, δεδομένης της έλλειψης ολοκληρωμένου πλαισίου διαχείρισης, αξιοποίησης και ανάπτυξής του.

Ακολουθεί αναφορά στις ανθρωπογενών ή φυσικών αιτιών πιέσεις που δέχεται το σύστημα του Παρνασσού.

4.2. Χρήσεις γης - Δραστηριότητες

4.2.1. Γενικά

Οι χρήσεις που ασκούνται στον Παρνασσό σχετίζονται με τη διαχείριση των φυσικών πόρων, κυρίως του υπεδάφους, με την εξόρυξη βωξίτη, του εδάφους με τις καλλιέργειες και την κτηνοτροφία και του δάσους με την αποκομιδή δασικών προϊόντων και την αναψυχή. Ακόμη και τα χιονοδρομικά κέντρα στηρίζουν τη λειτουργία τους στο φυσικό φαινόμενο του χιονιού.

Συγκεκριμένα, βασικές χρήσεις, σύμφωνα με το χάρτη χρήσεων γης του πυρήνα και της ευρύτερης περιοχής Εθνικού Δρυμού Παρνασσού, είναι οι ακόλουθες (πιν. 21):

Πίνακας 21. Χρήσεις γης πυρήνα και ευρύτερης περιοχής Δρυμού

Χρήσεις γης	Έκταση σε στρ.	Ποσοστό %
Γεωργικές καλλιέργειες	71.644	14,8
Βοσκότοποι	84.392	17,5
Δάση	307.800	63,7
Οικισμοί	1.947	0,4
Γυμνές εκτάσεις	17.117	3,6
Σύνολο	482.900	100,0

ΠΗΓΗ:Μπρόφας Γ. κ.ά., σ. 10

Κύριες χρήσεις γης στην περιοχή μελέτης είναι, όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 22 είναι οι βοσκότοποι, που συνιστούν το 48,2% της συνολικής έκτασης της περιοχής, τα δάση 26,7% και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις 19,6%. Διαφορές εμφανίζονται στις χρήσεις γης μεταξύ ημιορεινών και ορεινών κοινοτήτων. Στις ημιορεινές κύριες χρήσεις γης είναι οι βοσκότοποι 39,9% και οι γεωργικές καλλιέργειες 31,4%, ενώ στις ορεινές οι βοσκότοποι 54,8% και τα δάση 29,5% (πίνακας 23) .

Πίνακας 22. Ποσοστά % χρήσεων γης Ν. Βοιωτίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας και επικράτειας στην περιοχή μελέτης

Χρήσεις γης	Σύνολο	Περιοχή μελέτης		Νομός			Επικράτεια
		Ορεινές	Ημιορεινές	Βοιωτίας	Φθιώτιδας	Φωκίδας	
Καλλιέργειες	19,6	10,4	31,4	38,6	34,4	8,8	29,9
Βοσκότοποι	48,2	54,8	39,8	42,7	37,3	59,5	39,5
Δάση	26,7	29,5	23,2	22,9	22,9	25,8	22,3
Εκτάσεις με ύδατα	0,4	0,2	0,6	1,7	1,7	1,8	2,3
Οικισμοί	3,2	2,3	4,3	2,8	2,8	2,2	4,0
Άλλες εκτάσεις	1,9	2,8	0,7	0,9	0,9	1,9	2,0
Σύνολο	100	100	100	100	100	100	100

ΠΗΓΗ:Μπρόφας Γ. κ.ά., σ. 58 και ΕΣΥΕ (Απογραφή 1991)

Πίνακας 23. Μεταβολή των κύριων χρήσεων γης στην περιοχή μελέτης κατά την περίοδο 1981-1991

Χρήσεις γης	1981		1991		Μεταβολή % 1981-1991
	Έκταση	Ποσοστό%	Έκταση	Ποσοστό %	
Καλλιέργειες	173500	18,5	183900	19,6	6,0
Βοσκότοποι	500200	53,2	452500	48,2	-9,5
Δάση	217000	23,1	251100	26,7	15,7
Εκτάσεις με ύδατα	3800	0,4	3800	0,4	0,0
Οικισμοί	29500	3,1	30300	3,2	2,7
Άλλες εκτάσεις	15600	1,7	18000	1,9	15,4
Σύνολο	939600	100	939600	100	

ΠΗΓΗ:Μπρόφας Γ. κ.ά., σ. 58 και ΕΣΥΕ (Απογραφές ετών 1981 και 1991)

4.2.2 Τάσεις χρήσεων γης

Η διερεύνηση των διαμορφούμενων τάσεων των χρήσεων γης αποκαλύπτει τα ακόλουθα:

Δεν αναμένονται, παρά μόνο μικρής κλίμακας μεταβολές, στις βασικές χρήσεις γης. Η εμφανιζόμενη πληθυσμιακή μείωση ορισμένων οικισμών της περιοχής σε συνδυασμό με την εποχικότητα του πληθυσμού (παρουσία και δραστηριοποίηση μεγάλου αριθμού κατοίκων των οικισμών μόνο κατά τη θερινή περίοδο), έχει ως αποτέλεσμα την επέκταση του δάσους σε οριακές, συνήθως άγονες, γεωργικές εκτάσεις καθώς και σε λιβαδικές εκτάσεις εκτεινόμενες σε διάκενα δασικών εκτάσεων. Αναμένεται μείωση των γεωργικών εκτάσεων στην περιοχή, εξαιτίας της πίεσης για ανέγερση κατοικιών, κυρίως παραθεριστικών, για κατασκευή τουριστικών εγκαταστάσεων ως συνέπεια του αυξανόμενου τουριστικού ρεύματος καθώς και δημιουργία σύγχρονων βιοτεχνικών μονάδων επεξεργασίας γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων (στις πεδινές περιοχές).

Σημαντικές μεταβολές επισημαίνονται στις επιμέρους χρήσεις των κύριων χρήσεων γης καθώς και στον τρόπο διεξαγωγής των χρήσεων αυτών. Η γεωργία από εκτατική, σε ορισμένους οικισμούς τείνει στη σταδιακή εντατικοποίηση, με την αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων, την εκμηχάνιση των καλλιεργητικών εργασιών, τη χρήση αυξημένων ποσοτήτων λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων (σύμφωνα με τις κατευθύνσεις και τους περιορισμούς της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ). Η μεταβολή αυτή στη Γεωργία συνδέεται με τη συνεχώς μειούμενη απασχόληση των κατοίκων στα μεταλλεία βωξίτη της περιοχής και η επιδίωξή τους για γεωργική απασχόληση με σκοπό την ανάπτυξη των εισοδημάτων τους. Εκτός της ελαιοπαραγωγής, κύριας γεωργικής δραστηριότητας, προοπτικές ανάπτυξης έχουν: η καλλιέργεια της ποικιλίας των καπνών Virginia, που αντικαθιστά τα παραδοσιακά μαύρα καπνά, η καλλιέργεια βαμβακιού κι αραβοσίτου, η καλλιέργεια της μηδικής, άριστης ζωοτροφής με συμβολή στην αύξηση της κτηνοτροφικής παραγωγής, κλπ.

Στον κλάδο της κτηνοτροφίας η δημιουργία ενσταβλισμένων μονάδων βοοτροφίας, με τη χρησιμοποίηση ζώων άριστου γενετικού υλικού, με υψηλές αποδόσεις σε προϊόντα και η ενθάρρυνση της οικόσιτης αιγοπροβατοτροφίας, συμβάλλουν στη μείωση της αποψίλωσης, εξαιτίας της βοσκής, των λιβαδικών εκτάσεων.

Η ασκούμενη στα πλαίσια της δασικής νομοθεσίας δασοπονία είναι βασισμένη στην αρχή της ωφέλειας του κοινωνικού συνόλου. Από την ξυλοπαραγωγή ως κύρια χρήση του δασικού χώρου, ικανοποιούνται οι ατομικές ανάγκες των οικογενειών του πληθυσμού της περιοχής και μόνο το πλεόνασμα διατίθεται στο εμπόριο. Παρόλα

αυτά, η ξήρανση των δασών της ελάτης έπληξε και την περιοχή του Δρυμού στα μέσα της δεκαετίας του 1980-90 με συνέπεια σχετική ύφεση στην εκμετάλλευση των δασών, η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα, λόγω της ενδεχόμενης έξαρσης του φαινομένου.

Εκτός από την ιδιότητα και το χαρακτήρα του ως προστατευόμενης περιοχής ο Εθνικός Δρυμός προσφέρει αναψυχικές και αισθητικές λειτουργίες.

Ιδιαίτερης οικονομικής σημασίας χρήση του δασικού χώρου είναι η εκμετάλλευση βωξίτη, που διεξάγεται και με θετικά αποτελέσματα αλλά και με αρνητικές επιπτώσεις.

Λόγω του αυξανόμενου τουρισμού, η οικιστική ανάπτυξη των οικισμών της περιοχής απαιτεί σχεδιασμό και συμβατότητα με το φυσικό περιβάλλον.

4.2.3 Ορυκτά

Η εξόρυξη του βωξίτη ασκείται στο δυτικό τμήμα του Παρνασσού, σε μια μάλλον στενή ζώνη με επιφανειακές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες μέχρι σήμερα έχουν κυρίως αισθητικής μορφής συνέπειες. Ασκείται επίσης στο νοτιοανατολικό άκρο με μια ενεργή υπόγεια εξόρυξη στη Σαμαρόλακκα, ενώ υφίσταται και η πληγή από την εκμετάλλευση στα Φρούσια παρά τις συνεχιζόμενες προσπάθειες αποκατάστασης .

Υπογραμμίζεται η σημασία της παραγωγής βωξίτη για την εθνική οικονομία, με παροχή πρώτης ύλης για την παραγωγή αλουμινίου, ενίσχυση των εξαγωγών της χώρας, καθώς και συντήρηση μεγάλου αριθμού εργατικού και επιστημονικού προσωπικού, προερχόμενων, κυρίως, από την ευρύτερη περιοχή.

4.2.4 Δραστηριότητες Πρωτογενή Τομέα

Γεωργία: Η γεωργική δραστηριότητα περιορίζεται στις υπώρειες του βουνού, κυρίως στις νότιες με βασική καλλιέργεια την ελιά. Στα υψηλά τμήματα, λόγω χιονιού, η βλαστική περίοδος περιορίζεται στους θερινούς μήνες. Όλες οι καλλιέργειες εδώ προορίζονται κυρίως για κτηνοτροφές (σίκαλη, κριθάρι), ενώ είναι εμφανής η έλλειψη μεγάλων ιδιοκτησιών που θα συνέβαλαν στη γεωργική εκμετάλλευση.

Ειδικότερα, η γεωργική γη της περιοχής μελέτης ανέρχεται σε 50.587 στρέμματα. Τα εδάφη της καλλιεργούμενης γης είναι βαθιά στα πεδινά, αλλά και αβαθή στα ορεινά και ημιορεινά, με μικρή ως μέτρια κλίση, και συνήθως γόνιμα. Πλέον αρδεύεται σχεδόν το 32,5% της γεωργικής γης της περιοχής μελέτης, έναντι 50% του Ν.Βοιωτίας, 35% του Ν.Φθιώτιδας, 21,9% του Ν.Φωκίδας και 36% της επικράτειας (δεδομένα 1996). Βασικά

αρδευτικά δίκτυα της περιοχής είναι το ΤΟΕΒ (Τοπικός Οργανισμός Εγγείων Βελτιώσεων) Κοππορού (Άμφισσας) με το οποίο αρδεύονται κατά τους χειμερινούς μήνες 9000 στρέμματα, ΤΟΕΒ Τριζινικού (Χρισσού) με το οποίο αρδεύονται κατά τους χειμερινούς μήνες 50000 στρέμματα και ΤΟΕΒ Γραβιάς με το οποίο αρδεύονται 1200 στρέμματα. Στην περιοχή Γραβιάς συστηματικά αρδεύονται οι καλλιέργειες καπνού, αραβοσίτου και μηδικής. Στην περιοχή του Ελαιώνα της Άμφισσας, τους χειμερινούς μήνες, αρδεύεται ένα τμήμα του ελαιώνα έκτασης 14000 στρεμμάτων, με νερά χειμάρρων. Η άρδευση των καλλιεργειών πραγματοποιείται, κυρίως, με τη μέθοδο του κατακλυσμού, κατά ένα μικρό ποσοστό με καταιονισμό και σε ελάχιστες περιπτώσεις με τη μέθοδο στάγδην.

Παρότι μικρό μόνο ποσοστό (15,6%) των κατοίκων της περιοχής μελέτης απασχολείται στη γεωργία (Πίνακας 24), μεγάλος αναλογικά είναι ο αριθμός των καταγεγραμμένων γεωργικών μηχανημάτων (από δελτία ετήσιας στατιστικής έρευνας έτους 1994), οπότε αυτή θεωρείται σε μεγάλο βαθμό εκμηχανισμένη.

Πίνακας 24. Ετήσια παραγωγή κυριότερων γεωργικών προϊόντων και στρεμματική απόδοση

Προϊόν	Παραγωγή 1994 σε kg	Στρεμματική απόδοση στην περιοχή μελέτης	Μέση στρεμματική απόδοση στην επικράτεια Kg/στρέμμα
Αραβόσιπος	1309950	903,4	940,8
Μηδική	532000	551,3	1020,0
Λαδοελιά	8486000	149,3	
Βρώσιμη ελιά	5957500	141,4	
σιτάρι σκληρό	6288150	267,9	268,0
καπνός	3014400	365,3	220,0
σταφύλια οινοπαραγωγής	2615820	934,2	698,0
βαμβάκι	1889000	239,7	306,0

ΠΗΓΗ: Μπρόφας Γ. κ.ά., σ.62

Η στρεμματική απόδοση εμφανίζει αισθητή απόκλιση από τη μέση στρεμματική απόδοση στην επικράτεια για τα σταφύλια οινοπαραγωγής που είναι σαφώς υψηλότερη και για τη μηδική που είναι πολύ χαμηλότερη. Σύγκριση της στρεμματικής απόδοσης της λαδοελιάς και της βρώσιμης ελιάς δεν επιχειρηθεί ούτε σε προηγούμενες μελέτες καθώς, σύμφωνα με υποδείξεις, του Τμήματος Ελαιοκομίας του Υπ. Γεωργίας, η απόδοση της ελαιοκαλλιέργειας παρουσιάζει ιδιομορφίες.

Η καλλιέργεια αμπελώνων οινοποιίας εξαιτίας της προσβολής από φυλλοξήρα στις αρχές του '80 και του προγράμματος εκρίζωσης των αρχών της δεκαετίας του '90 παρουσίασε μείωση. Μείωση εμφάνισε και η καλλιέργεια σιτηρών γιατί υλοποιείται σε ξερικά και εδάφη χαμηλής παραγωγικότητας . Από το 1985 ξεκίνησε η αντικατάσταση της καλλιέργειας μαύρων καπνών από την ποικιλία Virginia. Η καλλιέργεια βαμβακιού που ξεκίνησε στην περιοχή της Γραβιάς σε μικρές εκτάσεις 50-100 στρεμμάτων από το 1983, το 1996 κάλυπτε καλλιεργούμενη έκταση 1275 στρεμμάτων σημειώνοντας ανοδικές τάσεις. Στην περιοχή μελέτης δεν εντοπίζεται καλλιέργεια κηπευτικών υπό κάλυψη καθώς και οικολογική γεωργική καλλιέργεια.

Τα γεωργικά προϊόντα διατίθενται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό από τους εμπόρους και καταναλώνονται στις τοπικές αγορές εκτός της βρώσιμης ελιάς και του καπνού που κυρίως εξαγονται. Η Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Άμφισσας εμπορεύεται περί τους 250 τόνους βρώσιμης ελιάς ετησίως (δεδομένα 1996) και το 30% της παραγωγής σιτηρών και αραβοσίτου διακινείται από τις ενώσεις Αμφίκλειας και Ευπαλίου.

Η γεωργία της περιοχής, γενικά, δεν θεωρείται ανεπτυγμένη και είναι μικρή η συμβολή στην απασχόληση και στο εισόδημα.

Η κτηνοτροφία αποτελεί εκτατικά τη σημαντικότερη δραστηριότητα, δεδομένου ότι ο χώρος άσκησης της δυνητικά ταυτίζεται με το σύνολο σχεδόν του ορεινού όγκου. Ασκείται κυρίως σε 127300 στρέμματα κοινοτικών ή δημοτικών και σε 325000 στρέμματα ιδιωτικών βοσκοτόπων (δεδομένα 1996) , όπως και σε γεωργικές εκτάσεις μετά την περίοδο συγκομιδής των γεωργικών προϊόντων. Τους θερινούς μήνες ο ορεινός όγκος καταλαμβάνεται από κοπάδια αιγοπροβάτων τα οποία τους χειμερινούς κατευθύνονται σε χαμηλά υψόμετρα ή σε άλλες περιοχές (π.χ. Ταλαντονήσι). Σε λίγα μέρη βόσκουν και αγελάδες (Λιβάδι Αράχωβας, Κολοβατιανό πηγάδι). Η κτηνοτροφία μέχρι σήμερα ασκείται χωρίς έλεγχο σε όλη την έκταση του Παρνασσού, ακόμη και μέσα στον Εθνικό Δρυμό. Οι καταστροφές που επέφερε, ειδικά στο δάσος ελάτης, είναι σοβαρές και αποτελούν βασική αιτία γήρανσης και υποβάθμισης του.

Με σκοπό την κάλυψη αναγκών της ποιμενικής κτηνοτροφίας (και ιδιαίτερα αιγοπροβατοτροφίας) οι δασικές περιφερειακές μονάδες Λιβαδειάς, Άμφισσας και Λαμίας και οι κοινότητες έχουν κατασκευάσει στην περιοχή, από ετών, 7 (έως το 1997) ομβροδεξαμενές, 37 (έως το 1997) ποτίστρες και κατοικία κτηνοτρόφων. Δεν έχουν κατασκευαστεί στην περιοχή στέγαστρα ποιμνίων και περιφράξεις βοσκοτόπων, οδοί προσπέλασης (καθώς το υφιστάμενο δασικό και μεταλλευτικό δίκτυο εξυπηρετούν ικανοποιητικά τις ανάγκες της κτηνοτροφίας), ενώ, επίσης, δεν έχει πραγματοποιηθεί βελτίωση βοσκοτόπων με λίπανση, σπορά λιβαδικών φυτών, κλπ.

Το ζωϊκό κεφάλαιο παραγωγής κτηνοτροφικών προϊόντων (Πίνακας 25) με βοσκή στην περιοχή εξασφαλίζει τροφή κατά 70% από τη βοσκήσιμη ύλη των βοσκοτόπων και των ξηρικών αγρών και κατά 30% από τη χορήγηση κτηνοτροφικών (τριφύλλι, βρώμη, κριθάρι, σιτάρι, καλαμπόκι, βαμβακόσπορος) παραγόμενων στις γεωργικές εκτάσεις.

Τα διατρεφόμενα ζώα στη βοοτροφία, η οποία ασκείται κυρίως σε αγελαία μορφή (στην περιοχή καταγράφηκε μόνο μία ενσταβλισμένη μονάδα στο Δροσοχώρι), προέρχονται από εγχώριες βελτιωμένες φυλές, από εισαγόμενες και από κοινές ράτσες. Πολύ περιορισμένη είναι η χοιροτροφία, με τη Γραβιά και τους Δελφούς να διαθέτουν από μια χοιροτροφική μονάδα. Η αιγοπροβατοτροφία ασκείται κυρίως ποιμενικά. Στην συντριπτική πλειοψηφία τους είναι κοπαδικά τα πρόβατα (τα υπόλοιπα οικόσιτα) και τα γίδια (τα υπόλοιπα οικόσιτα και τα νομαδικά). Στην κοινότητα Ελαιώνα λειτουργεί σύγχρονη σταβλισμένη μονάδα πάχυνσης αιγοπροβάτων.

Φθίνουσα είναι η τάση της κτηνοτροφίας σύμφωνα και με τα ακόλουθα στοιχεία :

Πίνακας 25. Μεταβολή του κτηνοτροφικού κεφαλαίου 1984-1994

Είδη κτηνοτροφικού κεφαλαίου	Αριθμός			Μεταβολή% 1984-1994
	1984	1989	1994	
A. Ζώα εργασίας				
Ιππτοι	421	184	115	-72,68
Ημίονοι	808	472	196	-75,74
Ονοι	802	471	159	-80,17
B. Ζώα παραγωγής				
B1. Βοοειδή	422	332	571	26,09
B2. Χοίροι	919	632	198	-78,45
B3. Πρόβατα				
οικόσιτα	2875	2499	2404	-16,38
κοπαδικά	29264	24685	24088	-17,69
νομαδικά	-	-	-	
Σύνολο προβάτων	32139	27184	26504	-17,53
B4. Αίγες				
οικόσιτα	2721	2155	1533	-13,66
κοπαδικά	27645	27724	28882	4,47
νομαδικά	1150	1520	420	-63,48
Σύνολο αιγών	31516	31399	30836	-2,16
B5. Πουλερικά	47390	37380	23889	-19,59
B6 Κυψέλες	4928	4782	4497	-8,75

ΠΗΓΗ: Μπρόφας Γ. κ.ά., σ.67 και ΕΣΥΕ (Δελτίο Ετήσιας Γεωργικής Στατιστικής Έρευνας 1984, 1989 και 1994) .

Πίνακας 26. Μεταβολή της παραγωγής κτηνοτροφικών προϊόντων στην περιοχή μελέτης κατά την περίοδο 1984-1994

Κτηνοτροφικά προϊόντα	Ποσότητες			Μεταβολή 1984-1994
	1984	1989	1994	
Γάλα αγελαδινό	110000 χλγ	100000 χλγ	179000 χλγ	+62,73
Γάλα πρόβειο	2125180 χλγ	2078025 χλγ	2095920 χλγ	-1,38
Γάλα αίγιο	2208664 χλγ	1819650 χλγ	1465110 χλγ	-33,67
Κρέας βοδινό	65830 χλγ	60920 χλγ	65620 χλγ	-0,32
Κρέας πρόβειο	397483 χλγ	266412 χλγ	290140 χλγ	-27,01
Κρέας αίγιο	361856 χλγ	281320 χλγ	293936 χλγ	-18,77
Κρέας χοιρινό	230340 χλγ	269845 χλγ	120820 χλγ	-47,55
Κρέας πουλερικών	69226 χλγ	48805 χλγ	29750 χλγ	-57,02
Τυρί	496000 χλγ	452700 χλγ	464500 χλγ	-6,35
Βούτυρο	440 χλγ	1680 χλγ	1880 χλγ	+327,27
Μέλι	26900 χλγ	40800 χλγ	38390 χλγ	+42,71
Μαλλί προβάτων	39300 χλγ	34143 χλγ	27610 χλγ	-29,75
Αυγά	3960000 τεμ	2981500 τεμ	1845100 τεμ	-53,41
Δέρματα	49075 τεμ	45614 τεμ	26741 τεμ	-45,51

ΠΗΓΗ: Μπρόφας Γ. κ.ά., σ.67 και ΕΣΥΕ (Δελτίο Ετήσιας Γεωργικής Στατιστικής Έρευνας 1984, 1989 και 1994) .

Με σκοπό τη γενετική βελτίωση και προληπτική υγιεινή του κτηνοτροφικού κεφαλαίου, σύμφωνα με τη Διεύθυνση Γεωργίας Ν. Φωκίδας πραγματοποιούνται οι ακόλουθες ενέργειες: α) από το Κέντρο Γενετικής Βελτίωσης ζώων του Υπουργείου Γεωργίας μέσω της Διεύθυνσης Γεωργίας του νομού διεξάγεται έρευνα απόδοσης γάλακτος αιγοπροβάτων, β) από τις κτηνιατρικές Υπηρεσίες του νομού υλοποιείται πρόγραμμα διερεύνησης μελιταίου πυρετού, εχινίκοκκου, βρουκέλωσης, λεύκωσης και φυματίωσης αγελάδων. Μόνιμα πραγματοποιείται πρόληψη εντεροτοξιναιμίας, λοιμώδους αγαλαξίας και παραφυματίωσης.

Αναμενόμενη είναι η μεγάλη μείωση των ζώων εργασίας εξαιτίας της υποκατάστασης της εργασίας τους από τις γεωργικές μηχανές. Από τα ζώα παραγωγής μόνο τα βοοειδή παρουσίασαν κατά το διάστημα 1984-1994 αύξηση κατά 26%, ενώ τα υπόλοιπα μείωση με μεγαλύτερη των χοίρων κατά 78,5%.

Η απόδοση των ζώων σε γάλα και κρέας κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα. Τα τυροκομεία δεν πληρούν τις προδιαγραφές λειτουργίας σύγχρονων μονάδων, με την εξαίρεση αυτών στη Δαύλεια, στο Πολύδροσο και στην Άμφισσα.

Στην περιοχή συνεχίζεται μια πολύ σημαντική παράδοση τυροκομικών προϊόντων (φέτα Παρνασσού, φορμαέλα). Αναφορικά με την παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων αύξηση σημειώνεται μόνο στο βούτυρο και στο αγελαδινό γάλα (λόγω της αύξησης των

διατρεφόμενων αγελάδων βελτιωμένων φυλών), ενώ στα υπόλοιπα μείωση (κυρίως στο κρέας πουλερικών).

Η φθίνουσα τάση της κτηνοτροφίας της περιοχής οφείλεται στα περιορισμένα έργα υποδομής βοσκοτόπων, στην χαμηλή βοσκοικανότητά τους και στη μεγάλη βοσκοφόρτωσή τους, την εκτροφή ζώων παραδοσιακών φυλών και χαμηλών αποδόσεων, την ανεπάρκεια προληπτικής υγιεινής του κτηνοτροφικού κεφαλαίου, στις λιγοστές σταβλισμένες μονάδες, την ελλιπή κρατική οικονομική και τεχνική υποστήριξη και τέλος, την αποστροφή των νέων προς το κτηνοτροφικό επάγγελμα και τις συναφείς ασχολίες.

Θήρα: Η θήρα (με χαρακτηριστικά θηράματα της περιοχής τσίχλες, τρυγόνια, φάσες, πέρδικες, φασιανούς, ορτύκια, λαγούς κι αγριόχοιρους) ασκείται στα δάση, τις δασικές εκτάσεις και τις πεδινές αγροτικές εκτάσεις της περιοχής, εφόσον δεν ισχύει γι' αυτές ειδική απαγόρευση. Στον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού έκτασης 35.000 στρ. και στα μόνιμα καταφύγια θηραμάτων, δεν είναι επιτρεπτή η άσκηση της θήρας.

Στην ευρύτερη περιοχή των νομών Βοιωτίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας, όπου ανήκουν οι κοινότητες της περιοχής μελέτης λειτουργούν 14 κυνηγετικοί σύλλογοι (Λιβαδειάς, Θήβας, Λαμίας, Αμφίκλειας, Δομοκού, Στυλίδας, Σπερχειάδας, Μακρακώμης, Μαλεσίνας, Αταλάντης, Λιδωρικού, Άμφισσας 2, Ευπαλίου) και εκδίδονται κατά μέσο όρο 13000 κυνηγετικές άδειες (δεδομένα 1996). Στην πλειονότητά τους είναι γενικές και περιφερειακές άδειες, που συνεπάγεται ότι οι περισσότεροι των κυνηγών που έχουν έδρα τους προαναφερόμενους νομούς έχουν τη δυνατότητα να κυνηγούν σε κυνηγότοπους της περιοχής μελέτης. Στην περιοχή, όμως, δραστηριοποιείται και αριθμός κυνηγών από άλλα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας (Πίν.27).

Πίνακας 27. Άδειες θήρας που χορηγήθηκαν μεταξύ 1990-1994

Έτος	Δασική Περιφερειακή Μονάδα						
	Άμφισσας	Λιδωρικού	Λιβαδειάς	Θήβας	Λαμίας	Αταλάντης	Σπερχ/δας
1990	1324	654	1974	1629	5549	1319	1566
1991	1278	640	2115	1602	5865	1442	1538
1992	1123	564	1990	1448	5293	1201	1395
1993	1079	545	1827	1494	5321	1182	1344
1994	1048	481	1849	1268	4913	1282	1340
Σύνολο	5852	2884	9755	7441	26941	6426	7183
Μ.Ο.	1170	577	1951	1488	5388	1285	1437

ΠΗΓΗ: Μπρόφας Γ. κ.ά., σ.70 και δασικές περιφερειακές μονάδες Άμφισσας, Λιδωρικού, Λιβαδειάς, Θήβας, Λαμίας, Αταλάντης και Σπερχειάδας.

Η νόμιμη ή μη θήρα έχει μειώσει σε μεγάλο βαθμό τη ζωοπανίδα, με τη διάνοιξη νέων δρόμων, τη χρήση αυτοκινήτων μεγάλων δυνατοτήτων και τη χρήση σύγχρονων κυνηγετικών οργάνων. Η επανεμφάνιση του αγριογούρουνου είναι θετικό γεγονός για την πανίδα της περιοχής.

Με σκοπό την προστασία και τη διάσωση της άγριας πανίδας καθώς και την αναπαραγωγή, την ανάπτυξη και την ορθολογική εκμετάλλευση του θηραματικού πλούτου της περιοχής, λειτουργεί μόνιμο καταφύγιο θηραμάτων Αράχωβας, έκτασης 26.500 στρ. (ΦΕΚ 1043/Β/76).

Στον εμπλουτισμό της περιοχής με θηράματα συμβάλλει η λειτουργία, στην Αμφίκλεια, εκτροφείου θηραμάτων έκτασης 2.475 στρ., με συνολική ετήσια παραγωγή 24000 πτηνών (φασιανοί, πέρδικες κι ορτύκια), αλλά και εκτροφή πλατυκέρατου ελαφιού (πλατώνι).

Δασοπονία: Αν και μεγάλο τμήμα (57% περίπου) της συνολικής δασικής έκτασης της περιοχής μελέτης καλύπτεται από σπερμοειδές δάσος ελάτης, η παραγωγή υλογενών αγαθών από την άσκηση της δασοπονίας είναι σχετικά μικρή. Αυτό οφείλεται, κυρίως, σε δύο λόγους: α)στα δάση ελάτης εντός του πυρήνα του Παρνασσού δεν επιτρέπεται οποιαδήποτε εκμετάλλευση σύμφωνα με τις διατάξεις περί Εθνικών Δρυμών, β) τα δάση ελάτης της περιοχής είναι, γενικά, μέτριας παραγωγικότητας και κακής ποιότητας ξύλου (Πίνακας 28).

Πίνακας 28. Παραγωγή χρήσιμης ξυλείας και καυσόξυλων στην περιοχή μελέτης

Ετος	Χρήσιμη ξυλεία σε κυβ. μ.	Καυσόξυλα σε τόννους
1985	1137,34	3013,68
1986	357,00	816,50
1987	492,00	1553,44
1988	-	547,54
1989	112,47	4116,76
1990	-	1190,60
1991	2566,20	3321,75
1992	948,30	1630,88
1993	1224,70	3555,14
1994	-	2857,77
Σύνολο	6838,01	22604,06
Μέσος όρος	684,00	2260,41

ΠΗΓΗ: Μπρόφας Γ. κ.ά., σ.68 και Δασικές περιφερειακές μονάδες Λιβαδειάς, Λαμίας και Άμφισσας

Άλλος επιπλέον λόγος είναι η ξήρανση της Ελάτης. Στη ζώνη της Ελάτης εμφανίστηκε περιοδική ξήρανση το 1977 και επαναλήφθηκε το 1988, ενώ μετριάστηκε τα επόμενα έτη. Από έρευνες που πραγματοποιήθηκαν (Μπρόφας Γ. 1992, Ξενόπουλος Σ. 1989) προέκυψε ότι η ξήρανση αυτή χαρακτηρίσε κυρίως τα ξηροθερμοόρια της Ελάτης, αλλά και περιοχές εντός της κύριας ζώνης της, με δυσμενείς κλιματεδαφικές συνθήκες (N, NΔ κυρίως εκθέσεις και αβαθή βραχώδη εδάφη). Το φαινόμενο αυτό συνέπιπτε με έτη πολύ περιορισμένων βροχοπτώσεων (το 1/3 ή το 1/4 του μέσου όρου) κατά το πρώτο ήμισυ της αυξητικής περιόδου και υψηλότερων του μέσου όρου μέσων θερμοκρασιών. Εξάλλου, έχει εντοπιστεί στις ρίζες των ξηρών ατόμων, η παρουσία μυκήτων των ειδών *Armillaria sp.* και *Fomes annosus*, με συνέπεια την πρόκληση εκτεταμένων σηψηριζιών και αλλοιώσεων στα άτομα αυτά εξαιτίας φλοιοφάγων εντόμων.

Η παραγωγή δασικών προϊόντων, γενικά, έχει ατονήσει σε μεγάλο βαθμό, μετά τις καταστρεπτικές συνέπειες που είχε η προηγούμενη διαχείρισή του, ενώ σήμερα δεν μπορεί να υπάρξει αναβάθμιση του δάσους χωρίς τη ρύθμιση του ζητήματος της βοσκής.

Ληστρικές υλοτομίες μεταξύ των ετών 1900-1910 από επιχειρηματίες ήταν η σοβαρότερη αιτία για τη σημερινή κατάσταση. Οι βαρελοποιοί του Πολυδροσου ήταν η δεύτερη αιτία, καθώς «επεξέτειναν την δράσιν των και εις τα παρακείμενα δάση διαλέγοντας μερικές δόγες από εν άτομον ελάτης, αφήνοντας το υπόλοιπο κατακείμενον ως δείγμα της ειδικής δράσεώς των» (Καραμαγκιώλης 1996α). Επίσης, παλιότερα σημειώθηκαν πολλές λαθροϋλοτομίες που όμως έχουν παύσει για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Οι εκχερσώσεις, παλαιότερα, του δάσους για τη διάνοιξη δρόμων είχαν καταστρεπτικές συνέπειες για τη συνέχεια του, συντελούσαν στη δράση των χειμαρρικών υδάτων, ενώ προξενούσαν και αποπλύσεις του γόνιμου εδαφικού υλικού.

4.2.5 Δραστηριότητες Δευτερογενή Τομέα

Βιομηχανία-Βιοτεχνία: Στην περιοχή δραστηριοποιούνται 90 μεταποιητικές μονάδες που απασχολούν 422 άτομα (δεδομένα 1997), οι περισσότερες από τις οποίες ασχολούνται με την επεξεργασία προϊόντων του πρωτογενή τομέα.

Ο βαθμός εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων θεωρείται χαμηλός και μικρός ο αριθμός των σύγχρονων μονάδων. Οι τελευταίες είναι: το εκκοκιστήριο βάμβακος και το εργοστάσιο αγροτικών μηχανημάτων στην Αμφίκλεια, το εργοστάσιο παραγωγής αλουμινίου και η αλαντοποιία στη Γραβιά και το κονσερβοποιείο ελαιών στην Άμφισσα.

Η διασπορά μονάδων στην περιοχή θεωρείται ικανοποιητική, καθώς αυτές χωροθετούνται στις 15 από τις 18 κοινότητες.

Η απασχόληση των εργαζομένων κυρίως στις μονάδες επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων είναι εποχιακή, δηλαδή αυξανόμενη κι εντατική κατά την περίοδο συλλογής των γεωργικών προϊόντων. Αναφορικά με τη διάθεση των μεταποιημένων προϊόντων, ο μεγαλύτερος όγκος τους καταναλώνεται στην περιοχή, ορισμένες ποσότητες σε άλλες αγορές της Ελλάδας και μικρότερες ποσότητες εξάγονται στο εξωτερικό, μεταξύ των οποίων τα κεντήματα και τα υφαντά της Αράχωβας, τα τυροκομικά προϊόντα της Δαύλειας, το βαμβάκι της Αμφίκλειας και οι κονσερβοποιημένες ελιές Αμφίσσης.

Η μεταποίηση της περιοχής για να δύναται να έχει συμβολή στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας χρειάζεται καλύτερη οργάνωση και διαχείριση, χρήση τεχνολογίας, αξιοποίηση τεχνογνωσίας και λήψη χρηματοδότησης.

Ορυκτά: Σημαντικά κοιτάσματα βωξίτη εντοπίζονται στην περιοχή μελέτης, η εκμετάλλευση των οποίων συμβάλλει στην εισοδηματική αύξηση και στην απασχόληση των κατοίκων της. Επισημαίνεται ότι στον ελληνικό χώρο (Παρνασσός, Γκιώνα, κεντρική και βόρεια Εύβοια, όρος Κατσίκια στη Χαλκιδική, Αμοργός, νότια Χίος, Ναύπακτος, Πύλος και περιοχή των Πρεσπών) τα βωξιτικά κοιτάσματα εκτιμώνται ότι είναι της τάξης του 1 δις. τόνων.

Η εξόρυξη του βωξίτη στην περιοχή μελέτης πραγματοποιείται στα μεταλλεία των κοινοτήτων Βάργιανης, Δροσοχωρίου, Ελαιώνος, Προσήλιου και Διστόμου. Η εξόρυξη ασκείται κυρίως επιφανειακά με τη μέθοδο των ορθών βαθμίδων αλλά και υπόγεια με τη μέθοδο των θαλάμων και στύλων.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η εκμετάλλευση των βωξιτικών κοιτασμάτων στον Παρνασσό την περίοδο 1991-95, από την εταιρία "Δελφοί-Δίστομο", είχε παραγωγή που ανερχόταν ετησίως, κατά μέσο όρο στους 560560 τόνους. Από τα απασχολούμενα 260 άτομα τα περισσότερα ήταν κάτοικοι της περιοχής μελέτης. Εως το 1991 στην εκμετάλλευση βωξίτη στην περιοχή δραστηριοποιείτο και η εταιρία "Βωξίτες Παρνασσού", που διαθέτει μεταλλεία και εκτός περιοχής μελέτης, μέρος των κατοίκων της οποίας απασχολούνται εκεί.

Η μεταφορά του παραγόμενου βωξίτη της περιοχής πραγματοποιείται μέσω ειδικών λιμενικών εγκαταστάσεων στην Ιτέα.

Το μεγαλύτερο μέρος της βωξιτικής παραγωγής διατίθεται στο εργοστάσιο ΠΕΣΙΝΕ, ενώ το υπόλοιπο εξάγεται. Ο ελληνικός βωξίτης, από το τέλος της δεκατίας του '80, διέρχεται μεγάλη κρίση, εξαιτίας της κατάρρευσης των σοσιαλιστικών καθεστώτων των

κρατών της ανατολικής Ευρώπης, που ήταν οι κύριοι αγοραστές βωξίτη στο εξωτερικό (Σοβιετική Ένωση και Ρουμανία). Οι μεταλλουργικές μονάδες των δυτικών κρατών δεν δύνανται να χρησιμοποιήσουν τον ελληνικό βωξίτη, επειδή αυτός είναι βιαιμιπικού τύπου (διαλυτός).

Η ΠΕΣΙΝΕ, μοναδική μονάδα επεξεργασίας βωξίτη στη χώρα, έχει τις εγκαταστάσεις της στην παραλία του Διστόμου και παράγει, ετησίως κατά μέσο όρο 594170 τόνους αλουμίνας και 144340 τόνους αλουμινίου. Από την παραγόμενη ποσότητα στο εξωτερικό διατίθενται ετησίως στο εξωτερικό, κατά μέσο όρο, 311050 τόνοι αλουμίνας και 60242 τόνοι αλουμινίου, δηλαδή το 52,4% και το 41,7% αντίστοιχα. Χώρα εξαγωγής είναι η Γαλλία, όπου και η έδρα της εταιρίας.

Η εκμετάλλευση του βωξίτη αφήνει ανεπηρέαστες τις αγροτικές δραστηριότητες καθώς αυτή λαμβάνει χώρα κυρίως σε δασικά εδάφη και σπανιότατα σ' εγκατελειμένους αγρούς, οι ιδιοκτήτες των οποίων αποζημιώνονται. Έχει, όμως, δυσμενείς επιπτώσεις, στους βοσκότοπους και στην κτηνοτροφία, από την οποία στερεί ζωτικό χώρο, αλλά και στα φυσικά οικοσυστήματα, στους βιότοπους της άγριας πανίδας και στην αισθητική του τοπίου. Ο Τουρισμός της περιοχής δεν επηρεάζεται από την εκμετάλλευση του βωξίτη, επειδή τα μέτωπα εκμετάλλευσης αναπτύσσονται σε απόσταση από τις ζώνες τουριστικής δραστηριότητας των Δελφών, της Αράχωβας και του Χιονοδρομικού Κέντρου. Ωστόσο, τα εργοτάξια εξόρυξης προκαλούν άκρως αντιαισθητική εικόνα και μη συμβατή με την ενδεικνυόμενη ανάπτυξη οικοτουρισμού και αγροτουρισμού στην περιοχή.

Οι μεταλλευτικές έρευνες εντόπισαν νέα βωξίτικα κοιτάσματα στην περιφερειακή ζώνη και στα όρια του πυρήνα του δρυμού. Η εταιρία "Βωξίτες Παρνασσού" στην επόμενη εικοσιπενταετία αναμένεται να εκμεταλλευτεί τα νέα κοιτάσματα βωξίτη που έχει εντοπίσει σ' εκτάσεις στην περιοχή της Γκιώνας.

4.2.6 Δραστηριότητες Τριτογενή Τομέα

Τουρισμός: ο Τουρισμός της περιοχής βασίζεται στις διεθνούς ακτινοβολίας αρχαιότητες, στους παραδοσιακούς οικισμούς, στο χιονοδρομικό κέντρο Παρνασσού, στο Ευρωπαϊκό μονοπάτι Ειρήνης Ε4, στον Εθνικό Δρυμό Παρνασσού και στις ακτές που βρίσκονται στα όρια της περιοχής.

Οι Δελφοί αποτελούν έναν από τους κυριότερους αρχαιολογικούς πόλους έλξης της χώρας (όπως οι Μυκήνες, η Ολυμπία και η Κνωσός) και προσελκύουν, κυρίως τουρίστες υψηλής οικονομικής στάθμης, σημαντικό ποσοστό των οποίων είναι αλλοδαποί.

Στο Δήμο Αράχωβας, ορεινό παραδοσιακό οικισμό σε υψόμετρο 1000 μ. στις νότιες πλαγιές του Παρνασσού σε τοποθεσία με ανεμπόδιστη θέα, μέσω 40 εμπορικών καταστημάτων διεξάγεται εμπόριο ειδών λαϊκής τέχνης (υφαντά, κεντήματα, ξυλόγλυπτα), παραδοσιακών τροφίμων (χυλοπίτες) και το γνωστό τοπικό παραδοσιακό τυρί φορμαέλα. Ο οικισμός της Αράχωβας, κυρίως, και οι οικισμοί Δελφών, Επτάλοφου και Πολύδροσου, δευτερευόντως, αποτελούν τόπο διαμονής των τουριστών που επισκέπτονται το χιονοδρομικό κέντρο και άλλους ορεινούς τόπους του Παρνασσού.

Το ευρωπαϊκό μονοπάτι Ειρήνης E4, το οποίο ανήκει στο εκτεινόμενο σε όλη την Ευρώπη ευρωπαϊκό δίκτυο μονοπατιών, στην Ελλάδα εισέρχεται από την Ήπειρο, διέρχεται από το Καρπενήσι και διαμέσου της Γκιώνας εισέρχεται στον Παρνασσό. Στην περιοχή μελέτης διέρχεται από την Επτάλοφο και τους Δελφούς με τελική κατάληξη το ακρωτήριο Ταίναρο. Το τμήμα της διαδρομής του μονοπατιού που ανήκει στην περιοχή μελέτης είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα λόγω των αρχαιολογικών μνημείων και των φυσικών τοπίων του Δρυμού.

Εξάλλου, τα τοπία εξέχοντος φυσικού κάλλους και αισθητικής απόλαυσης για τον άνθρωπο (εναλλαγή της βλάστησης, βαθιές χαράδρες, ρέματα, πηγές, βραχώδεις εξάρσεις, σπήλαια και τα ποικιλόμορφα καρστικά φαινόμενα) του πυρήνα και της περιφερειακής ζώνης του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού αποτελούν πόλους έλξης για ολοένα περισσότερους ενδιαφερόμενους για ορειβασία, δασικούς περιπάτους, χιονοδρομίες, κατασκηνώσεις και παραθερισμό στο φυσικό περιβάλλον.

Οι ακτές που βρίσκονται σε σχετική γειτνίαση με την περιοχή μελέτης (παραλίες Διστόμου, Ιτέας και Γαλαξιδίου) προσφέρουν δυνατότητες κολύμβησης και άλλων θαλάσσιων αθλημάτων. Οι θερινοί επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα συνδυασμού θαλάσσιας και ορεινής (δάσος, κ.ά) αναψυχής.

Η τουριστική υποδομή εξυπηρέτησης των επισκεπτών στην περιοχή είναι συγκεντρωμένη σε λίγους οικισμούς. Κυρίαρχη τουριστική θέση κατέχουν οι Δελφοί με το 72% των ξενοδοχειακών κλινών, πλήθος τουριστικών καταστημάτων, εστιατορίων, κλπ. Ακολουθούν ο παραδοσιακός οικισμός της Αράχωβας, η Αμφίκλεια ως ορμητήριο των επισκεπτών του χιονοδρομικού κέντρου Παρνασσού, η Επτάλοφος ως παραθεριστικό κέντρο με ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά και το Πολύδροσο με την επαρκή τεχνική και κοινωνική υποδομή των οικισμών και τις ικανοποιητικές συνθήκες παραμονής στους έλληνες και αλλοδαπούς επισκέπτες.

Αναφορικά με την τουριστική ζήτηση στο χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού σημειώνεται ότι μόνο το 40% των επισκεπτών επιδίδεται σε χιονοδρομίες ενώ οι υπόλοιποι ελκύονται από την αισθητική απόλαυση του χιονιού και ότι οι όποιες αποκλίσεις στην κίνηση των επισκεπτών μεταξύ των χιονοδρομικών περιόδων οφείλεται στη διάρκεια παραμονής του χιονιούστις πίστες.

4.2.7 Δραστηριότητες αναψυχής

Η αναψυχή στον ορεινό όγκο με την κατασκευή παραθεριστικών κατοικιών, την ανέγερση κέντρων διασκέδασης (ταβέρνες) και, τελευταία, την κατασκήνωση σε camping, είναι τελείως ανεξέλεγκτη, με παράλληλη την, έως τώρα, αδιαφορία της πολιτείας. Ακόμη και τα χιονοδρομικά κέντρα έχουν πρόβλημα χωροθέτησης, δεδομένης της έλλειψης Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και έγκρισης επέμβασης εφόσον βρίσκονται σε δασικό χώρο.

Η αναψυχή μπορεί να είναι η κύρια χρήση του Παρνασσού, εφ' όσον ληφθούν μέτρα για σωστή χωροθέτησή της προστασίας του δάσους και της αισθητικής του βουνού, ρύθμισης των χρήσεων γης με κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά κριτήρια.

Η δόμηση αγροτικών αλλά και δασικών εκτάσεων με νομιμοφανή ή παράνομο τρόπο θεωρείται ότι έχει τις πιο δυσμενείς επιπτώσεις για τον Παρνασσό, αφού η απουσία χωροταξικού σχεδίου, έχει επιβαρύνει το χώρο με επεμβάσεις, κυρίως, κακής αισθητικής και μη αναστρέψιμες, με επιπτώσεις στην αισθητική παρουσίαση και στη λειτουργία του οικοσυστήματος.

4.2.8 Πυρκαγιές

Οι πυρκαγιές δεν αποτελούν σοβαρή απειλή για τον ορεινό όγκο αν και είναι καταγεγραμμένες πυρκαγιές στην Παληοβούνα (νότια Δελφών - Αράχωβας), στο δάσος Βασιλίσσης και στη θέση Αγγέλως χωράφι (Δροσοχώρι) ενώ μία από τις γνωστές πιο πρόσφατες περιπτώσεις είναι αυτή της Αμφίκλειας.

Ατην περιοχή μελέτης μεταξύ 1985-1994 εκδηλώθηκαν 48 δασικές πυρκαγιές οι οποίες αποτέφρωσαν 34258 στρέμματα δασοβλάστησης. Αποτελεί σχετικά μεγάλο αριθμό όπως και η μέση ανά πυρκαγιά καταστραφείσα έκταση, που ανέρχεται σε 714 στρέμματα έναντι 347 στρεμμάτων του μέσου όρου για την περίοδο 1983-93 της επικράτειας (Πίνακας 29).

Πίνακας 29. Ταξινόμηση κατά μέγεθος δασικών πυρκαγιών στην περιοχή μελέτης την περίοδο 1985-1994

Τάξη μεγέθους καμένης έκτασης σε στρ.	Αριθμός πυρκαγιών
1-50	36
500-1000	5
1000-3000	4
>3000	3

ΠΗΓΗ: Μπρόφας Γ. κ.ά., σ.71

Πίνακας 30. Πυρκαγιές στην περιοχή μελέτης την περίοδο 1985-1994

Έτος	Κοινότητα	Καμμένη έκταση
1993	Δαύλειας	8807
1990	Δαύλειας	7000
1993	Χρισσού	4443
1988	Επταλόφου	2430
1988	Δαύλειας	1500
1985	Διστόμου	1500
1993	Αμφίκλειας	1200

ΠΗΓΗ: Μπρόφας Γ. κ.ά., σ.71

Αναδασώσεις: Το αναδασωτικό έργο στην περιοχή είναι σχετικά μικρό. Μέχρι το 1996 αναδασώσεις είχαν πραγματοποιηθεί στις κοινότητες που παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 31. Αναδασώσεις στην περιοχή μελέτης

Κοινότητα	Δασοπονικό είδος	Έκταση σε στρέμματα
Αράχωβα	ελάτη	240
Βάργιανη	ελάτη	150
Βάργιανη	ακακία	150
Δελφοί	μαύρη Πεύκη	736
Δελφοί	ελάτη	655
Γραβιά	ακακία	29
Γραβιά	σπάρτο	30
Πολύδροσο	μαύρη Πεύκη	73
Επτάλοφος	πλατύφυλλα διάφορα	100
Επτάλοφος	κωνοφόρα διάφορα	565

ΠΗΓΗ: Μπρόφας Γ. κ.ά., σ.69.

4.2.9 Οικιστική Επέκταση

Η πίεση που ασκείται στο φυσικό περιβάλλον με αποκλειστικό σκοπό την κάλυψη οικιστικών αναγκών είναι γνωστή και αναγνωρίσιμη στο σύγχρονο δομημένο

περιβάλλον. Τις τελευταίες δεκαετίες, η ανάγκη αυτή, έχει αντικατασταθεί πλήρως, από αυτήν της παραθεριστικής κατοικίας.

Δεδομένης της έλλειψης, έως σήμερα, κτηματολογίου, εδαφολογικού χάρτη και τελικά ολοκληρωμένου πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού -Εθνικού Χωροταξικού Σχεδίου- όπου με σαφήνεια και αποτελεσματικότητα θα καθορίζονται οι χρήσεις γης, κάθε κομμάτι γης είναι υποψήφιος υποδοχέας μιας παραθεριστικής κατοικίας. Στην περίπτωση όπου ανήκει σε δασική έκταση, εξασφαλίζονται και οι καλύτερες φυσικές συνθήκες για την κάλυψη της ανάγκης αναψυχής.

Στην περιοχή μελέτης, έντονες είναι οι τάσεις οικιστικής επέκτασης και προς πολλές κατευθύνσεις. Η ύπαρξη του φυσικού οικοσυστήματος συνοδεύεται «εξ ορισμού» από τη δημιουργία, τις περισσότερες φορές, αυθαίρετων κτισμάτων παραθεριστικής κατοικίας που γειτνιάζουν με τον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού, υποβαθμίζοντάς το, τόσο ουσιαστικά (αλλαγή χρήσης γης), όσο και αισθητικά (μη εναρμόνιση με το χώρο).

Στο νότιο όριο της περιοχής μελέτης, η ύπαρξη του Δελφικού τοπίου αποτελεί «ανασταλτικό παράγοντα» οικιστικής επέκτασης η οποία αναγκαστικά κατευθύνεται βορειότερα στις παρυφές του βουνού (Καλύβια Λιβαδίου Αράχωβας) στην περιοχή Κροκί.

Επισημαίνεται η ένταση των πιέσεων που δέχεται το φυσικό και «πολιτισμικό» περιβάλλον της περιοχής μελέτης, που συνδέεται με τη σημαντική οικολογική της αξία και τη θέση της σε επίπεδο περιφέρειας.

4.3 Υφιστάμενη διαχειριστική κατάσταση ορεινού όγκου

Στην περιοχή μελέτης ασκείται το σύνολο των βασικών μορφών εδαφοπονικής εκμετάλλευσης (γεωργία, κτηνοτροφία, δασοπονία) και άλλες οικονομικές δραστηριότητες που σε μεγάλο βαθμό εξαρτώνται ή συνδέονται με τον τουρισμό της περιοχής. Μέσα στα ευρύτερα όρια του Εθνικού Δρυμού κυρίαρχη θέση κατέχει η κτηνοτροφία που ασκείται κυρίως με τη βόσκηση κοπαδιών αιγοπροβάτων ακόμη και -παράνομα- εντός του πυρήνα του δρυμού.

Ορατές είναι οι αρνητικές επιπτώσεις στο δάσος και στο δασικό έδαφος από την άσκηση της βοσκής. Το δάσος Ελάτης που αποτελεί το κυρίαρχο δασοπονικό είδος, στο μεγαλύτερο μέρος του εμφανίζεται γηρασμένο, με τις περισσότερες συστάδες του χωρίς φυσική αναγέννηση και το έδαφος με διάβρωση σ' επικίνδυνο βαθμό εξαιτίας των κλίσεων, της σύστασής του και της φθοροποιού δράσης των σπλών των ζώων.

Τα δάση της περιοχής δεν έτυχαν συστηματικής δασοπονικής διαχείρισης. Μέχρι το 1965 η διαχείριση επραγματοποιείτο με πίνακες υλοτομίας και κάλυπταν, κυρίως, ατομικές ανάγκες των κατοίκων των ορεινών πληθυσμών. Από το 1965 και για μια δεκαετία η διαχείρισή τους πραγματοποιήθηκε με διαχειριστικές μελέτες, που αναφέρονταν σε επιμέρους δάση του σημερινού συγκροτήματος Παρνασσού, τα οποία την περίοδο εκείνη διακρίνονταν ως αυτοτελή δάση. Την περίοδο 1874-1983 ίσχυσε διαχειριστική μελέτη για το συνολικό συγκρότημα Παρνασσού, η οποία προέβλεπε λήματα σχετικά μικρά που αφορούσαν κυρίως ικανοποίηση ατομικών αναγκών των κατοίκων. Από τότε για τον ίδιο σκοπό εγκρίνονται πίνακες υλοτομίας ή πραγματοποιούνται έκτακτες καρπώσεις για την απομάκρυνση των απονεκρωθέντων από την ξήρανση, ατόμων ελάτης. Η ξήρανση της ελάτης είχε ως συνέπεια την αναστολή, για ορισμένα έτη, στη δεκαετία 1980-90, της κανονικής διαχείρισης των δασών ελάτης της περιοχής.

Η απότομη και ισχυρή αραίωση των συστάδων ελάτης της περιοχής ως συνέπεια της ξήρανσης και η απειλή επανεμφάνισης του φαινομένου επιβάλλει τον καθορισμό μικρών λημμάτων για την αποφυγή της περαιτέρω αραίωσής τους. Η ξήρανση είχε, επιπλέον, ως αποτέλεσμα, την όποια παραμέληση της οργανωμένης δασοπονικής διαχείρισης των δασών της περιοχής, με την έννοια της μη ανανέωσης των μελετών διαχείρισής τους, που ούτως ή άλλως δεν είχαν δυνατότητα εφαρμογής. Ωστόσο, τα τελευταία έτη έχει διαπιστωθεί η συγκρότηση συνεργείων από το Δασαρχείο Άμφισσας για κατάρτιση μελετών διαχείρισης των δημοσίων δασικών συμπλεγμάτων της περιοχής.

4.4 Εθνικός Δρυμός

Τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Εθνικός Δρυμός σ' όλη του την έκταση, σχετίζονται με την απουσία προστασίας, την έλλειψη σχεδίου διαχείρισης, τη συνεχή καταστροφή του χαρακτήρα του, την έλλειψη σεβασμού από τον ιδιοκτήτη του αλλά και τους επισκέπτες του.

Η έλλειψη προστασίας συνδέεται με τις χρήσεις που εξακολουθούν να υφίστανται και τις δραστηριότητες και ενέργειες που λαμβάνουν χώρα μέσα στον πυρήνα του δρόμου και είναι η κτηνοτροφία, η κίνηση οχημάτων, η διάνοιξη δρόμων, η μη τακτοποίηση του χιονοδρομικού κέντρου στα Κελάρια. Η παρουσία των τριών δασαρχείων (Άμφισσας, Λιβαδειάς, Λαμίας) στο χώρο του δρυμού είναι ελλιπής. Οι νόμοι δεν τηρούνται, και συνεχείς παραβάσεις δεν είναι δυνατόν να ελεγχθούν.

Η έλλειψη σχεδίου διαχείρισης κάνει ακόμη πιο συγκεχυμένη και επιβαρύνει την υπάρχουσα κατάσταση αφού δεν είναι δυνατή η άμεση παρέμβαση στο χώρο, εάν υποθεθεί ότι υπάρχει τέτοια βούληση από τον ιδιοκτήτη του, δηλαδή το ελληνικό δημόσιο.

Η καταστροφή των χαρακτηριστικών του ορεινού όγκου σχετίζεται με την υποβάθμιση της χλωρίδας από τη βοσκή και της πανίδας από το παράνομο κυνήγι, τη νόμιμη και παράνομη δόμηση με απαράδεκτης μορφής οικοδομήματα, τη διάνοιξη οδών μη απαραίτητων, την επέκταση ή την κατασκευή νέων χιονοδρομικών κέντρων χωρίς σχεδιασμό. Οι υψηλές κορυφές που πρέπει απαραίτητα να προφυλαχθούν, αποτελούν την εύκολη λεία κάθε μορφής ανάπτυξης. Σημειώνεται η καταστροφή της χλωρίδας από τις εγκαταστάσεις των lifts.

Η έλλειψη σεβασμού του ιδιοκτήτη και η παράδοση του ορεινού όγκου στις διαθέσεις των ντόπιων χρηστών και των άλλων επισκεπτών του, προκύπτει από την εικόνα αναρχίας, τα απορρίματα, την έλλειψη μέριμνας στο δάσος, την απουσία στοιχειώδους σήμανσης. Η απουσία του ιδιοκτήτη μοιραία επιφέρει και την ασέβεια των επισκεπτών που συμπεριφέρονται ανάλογα.

4.5 Χιονοδρομικό Κέντρο

Το χιονοδρομικό κέντρο αποτελεί τη σημαντικότερη δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα στον ορεινό όγκο Παρνασσού, οι δε επιπτώσεις, που έχει η λειτουργία του, στο περιβάλλον είναι εξίσου σοβαρές. Είναι γεγονός ότι το κέντρο αποτελεί την κυριότερη αιτία επιβάρυνσης του περιβάλλοντος της περιοχής. Στη συνέχεια ακολουθεί μια σύντομη ανάλυση αυτών των επιπτώσεων.

- Οι εγκαταστάσεις του χιονοδρομικού κέντρου έχουν κατασκευασθεί χωρίς την ύπαρξη σχετικής οικοδομικής άδειας ούτε της απαιτούμενης Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Επισημαίνεται ότι οι εγκαταστάσεις στη θέση Κελλάρια βρίσκονται μέσα στον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού, με όλες τις επιπτώσεις που συνεπάγεται αυτό για το περιβάλλον.
- Η χρήση ιδιωτικών μέσων μεταφοράς από μεγάλο αριθμό επισκεπτών που σε περιπτώσεις αργίας προσεγγίζει τις 8.000 ημερησίως, έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την κυκλοφοριακή επιβάρυνση της περιοχής από την Αράχωβα έως τις εγκαταστάσεις του κέντρου. Με δεδομένη την έλλειψη υποδομής στην περιοχή, δημιουργούνται σοβαρά κυκλοφοριακά προβλήματα και προβλήματα στάθμευσης.
- Σημαντικό πρόβλημα για το περιβάλλον δημιουργείται από το μεγάλο αριθμό επισκεπτών, οι οποίοι έχουν περιορισμένη οικολογική συνείδηση. Σε συνδυασμό με

την ελλιπή πληροφόρηση για την αναγκαιότητα προστασίας του περιβάλλοντος, η προσέλευση αυτών θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα επικίνδυνη.

- Το παραπάνω πρόβλημα εντείνεται από την ευκολία πρόσβασης στις κορυφές του ορεινού όγκου μέσω οδικού δικτύου και των υπηρεσιών μεταφοράς του χιονοδρομικού κέντρου.
- Για την κατασκευή των χώρων στάθμευσης και του οδικού δικτύου που συνδέει τις εγκαταστάσεις της Φτερόλακκας και των Κελαριών έχουν γίνει αρκετές εκσκαφές και επιχωματώσεις, οι οποίες έχουν καταστρεπτικά αποτελέσματα για το περιβάλλον. Δεν έχει ληφθεί καμιά μέριμνα για την αποκατάσταση του τοπίου και μείωση των αρνητικών επιπτώσεων. Είναι επιτακτική ανάγκη να αρχίσει μια μελέτη αποκατάστασης του τοπίου.

Η λειτουργία του χιονοδρομικού κέντρου αποτελεί αναμφισβήτητα σημαντικό πόλο οικονομικής ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής του ορεινού όγκου Παρνασσού, με σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, γεγονός που σκιαγραφεί την άμεση αναγκαιότητα λήψης μέτρων προστασίας και ανάδειξης των πολύπλευρων δυνατοτήτων του φυσικού περιβάλλοντος. Διαφορετικά η καταστροφή του περιβάλλοντος μακροχρόνια θα έχει σαν αποτέλεσμα την εξαφάνιση του μοναδικού φυσικού πόρου που αποτέλεσε και αποτελεί το συγκριτικό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη της περιοχής.

4.6 Φυσικά Αίτια Υποβάθμισης Οικοσυστήματος

Κυριότερα φυσικά αίτια υποβάθμισης του δασικού χώρου είναι οι χιονοθλασίες και χιονοριψίδες, οι ανεμοθλασίες, οι κατολισθήσεις και τα χειμαρρικά φαινόμενα.

Οι θλάσεις των κορυφών από το χιόνι και τον αέρα αποτελούν, για τα ηλικιωμένα κυρίως άτομα, αρκετά σοβαρό πρόβλημα, ιδίως στις βόρειες εκθέσεις και κυρίως στα άτομα της Μαύρης Πεύκης.

Κατολισθήσεις παρατηρήθηκαν παλαιότερα στη δυτική πλευρά του ορεινού όγκου, στο Δροσοχώρι, οπότε αποφασίστηκε η μεταφορά των κατοίκων στην Άμφισσα (Κολοβατιανά).

Χειμαρρικά φαινόμενα παρατηρούνται σε μικρή έκταση στην περιοχή της Βάργιανης, τα οποία παλαιότερα απογύμνωσαν πολλές περιοχές στο νότιο «μέτωπο» του ορεινού συγκροτήματος.

Γεωτεχνικά προβλήματα: Η κοιλάδα των Δελφών - Αράχωβας ελέγχεται πλήρως από νεοτεκτονικό έλεγχο. Χαρακτηριστικό αποτελούν οι αλλεπάλληλες

επαναδραστηριοποιήσεις της ρηξιγενούς ζώνης, οι οποίες έχουν δράσει καθοριστικά :α) στη διαμόρφωση της κοιλάδας και β) στη χαλάρωση της βραχομάζας.

Αποτέλεσμα της χαλάρωσης της βιομάζας εξαιτίας του έντονου ρηξισχισμού που παρουσιάζει, είναι το μεγάλο πλήθος των καταπτώσεων που παρουσιάζονται στις παρυφές του ορεινού όγκου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν:α) Οι καταπτώσεις που γίνονται στο δρόμο Αράχωβας - Δελφών και ειδικότερα στη Θέση Φαιδριάδες Πέτρες που βρίσκονται στον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών, β) Οι εκδηλώσεις κατολισθητικών φαινομένων.

Επίσης, εστιασμός πρέπει να δοθεί χάραξη των οδικών αξόνων.

Β. ΠΡΟΤΑΣΗ

	ΕΝΕΡΓΕΙΑ/ΕΡΓΟ
1.	ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
1.1	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ - ΦΟΡΕΑΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
1.2	ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Δ.
1.3	ΙΔΡΥΣΗ ΔΑΣΑΡΧΕΙΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
1.4	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
2.	ΔΑΣΗ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
2.1	ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ
2.2	ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΛΑΤΟΜΕΙΩΝ – ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΥ- ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ
2.3	ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ – ΚΤΗΜΑΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΤΟΥ ΛΙΒΑΔΙΟΥ
2.4	ΔΑΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ
2.5	ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ ΑΝΑΨΥΧΗΣ
2.6	ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΑΓΡΙΩΝ ΖΩΩΝ
2.7	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΑ ΖΩΩΝ
3.	ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ
3.1	ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΥ & ΕΠΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΤΟΥ ΛΙΒΑΔΙΟΥ
3.2	ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΛΙΑΚΟΥΡΑΣ – ΓΕΡΟΝΤΟΒΡΑΧΟΥ
3.3	ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΒΕΛΛΙΤΣΑΣ
3.4	ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ
3.5	ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
4.	ΟΙΚΙΣΜΟΣ
4.1	ΠΟΛΕΟΔΟΜΗΣΕΙΣ ΟΡΟΙ ΔΟΜΗΣΗΣ
4.2	ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
4.3	Τ.Α.Π
5.	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΜΟΥΣΕΙΑ - ΜΝΗΜΕΙΑ

5.1	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ
5.2	ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΧΙΟΝΙΟΥ- ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ
5.3	ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
5.4	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
5.5	ΕΠΕΚΤΑΣΗ – ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ
5.6	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ – ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ
5.7	ΚΑΖΙΝΟ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
5.8	ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
5.9	ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΑ
5.10	ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
5.11	ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
5.12	ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ-ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
6.	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
6.1	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΕΛΦΩΝ
6.2	ΒΙΒΛΙΟ – CD ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟ
7.	ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ
7.1	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΕΣ -ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ
7.2	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΕΩΝ -ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΟΔΟΙ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
7.3	ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ
7.4	ΤΕΛΕΦΕΡΙΚ
7.5	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΕΩΝ -ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ
7.6	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟΣ
8.	ΥΔΡΕΥΣΗ – ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ - ΧΥΤΑ
9.	ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
9.1	ΚΕΝΤΡΟ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΩΝ ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΩΝ ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΩΝ
9.2	ΟΡΕΙΝΟΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

9.3	ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟ & ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΖΕΜΕΝΟΥ & ΦΑΙΔΡΙΑΔΩΝ
9.4	ΚΕΝΤΡΑ ΑΙΩΡΟΠΤΕΡΙΣΜΟΥ
9.5	ΠΙΣΤΑ 4Χ4 & ΤΡΙΑΛ
9.6	ΣΚΟΠΕΥΤΗΡΙΟ
9.7	ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
9.8	ΠΑΓΟΔΡΟΜΙΟ
9.9	Ε4- ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
9.10	ΓΚΟΛΦ
9.11	ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑ
9.12	ΙΠΠΑΣΙΑ
10.	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ – ΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ
10.1	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΞΥΛΕΙΑΣ
11.	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ
11.1	ΕΚΤΡΟΦΕΙΟ ΘΗΡΑΜΑΤΩΝ
12.	ΓΕΩΡΓΙΑ
12.1	ΟΡΕΙΝΕΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ
12.1	ΔΑΣΙΚΟ ΦΥΤΩΡΙΟ
13.	ΕΡΕΥΝΑ – ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ – ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
13.1	ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
13.2	ΠΑΡΚΟ ΗΠΙΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
14.	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
14.1	ΕΜΨΥΧΩΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
14.2	ΠΥΡΟΣΒΕΣΗ - ΑΠΟΧΙΟΝΙΣΜΟΣ
14.3	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΩΝ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
14.4	ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ-ΣΗΜΑΝΣΗ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΩΝ - ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΩΝ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ
15.	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
15.1	ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΟΡΕΙΝΩΝ ΑΘΛΗΜΑΤΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

15.2	ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΔΑΣΟΠΥΡΟΣΒΕΣΗΣ -ΔΙΑΣΩΣΗΣ-ΟΡΕΙΝΩΝ ΣΠΟΡ ΤΥΡΟΚΟΜΙΑΣ – ΜΑΓΕΙΡΙΚΗΣ - ΒΟΤΑΝΙΚΗΣ
16.	ΥΓΕΙΑ – ΠΡΟΝΟΙΑ
17.	ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ
17.1	ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΕΡΓΑ ΝΟΜΩΝ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
17.2	ΕΘΝΙΚΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ

0. Εισαγωγή-Στόχοι μελέτης

Σκοπός της μελέτης είναι να προτείνει την μεθοδολογία που χρειάζεται να ακολουθηθεί προκειμένου να ωριμάσουν και στη συνέχεια προωθηθούν και κυρίως να υποστηριχθούν οι αναπτυξιακές δραστηριότητες που είναι αναγκαίες και που πολλές φορές έχουν επισημανθεί μελετηθεί και προταθεί αλλά δεν είναι δυνατόν να επιτευχθούν λόγω της αναποτελεσματικής πολιτικής βούλησης κυρίως των Αυτοδιοικήσεων των τριών Νομών , με αποτέλεσμα η υποβάθμιση του Παρνασσού να είναι συνεχής , να μένει ανεκμετάλλευτη (για την περαιτέρω ανάπτυξη των τριών Νομών) η υπάρχουσα δυναμική του και να χάνονται έργα και ενέργειες που είναι απαραίτητες για την παραπέρα ανάπτυξη του.

Η αντιμετώπιση και η διερεύνηση του συνόλου των θεμάτων είναι αδύνατη και πέρα από τα όρια της παρούσας μελέτης, όπως και η επίλυσή τους χωρίς την σύσταση ενός κοινού Διανομαρχιακού οργάνου για την διαχείριση και ανάπτυξη του Παρνασσού με την συμμετοχή όλων των βαθμίδων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης .

1.ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ – ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Τα κυριότερα προβλήματα που παρουσιάζονται για την ανάπτυξη του Παρνασσού είναι κυρίως οι **θεσμικές παρεμβάσεις και οργανωτικά μέτρα** που προαπαιτούνται οποιασδήποτε ενέργειας για την συσπείρωση και συντονισμένη δράση ενός ευρέως φάσματος κοινωνικών δυνάμεων που είναι απαραίτητες για μια επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος.

Το γεγονός ότι Διοικητικά ο Παρνασσός ανήκει σε τρεις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (Βοιωτίας , Φθιώτιδας , Φωκίδας) ενώ θα μπορούσε να δράσει αθροιστικά θετικά για την ανάπτυξη του δρα αν μη τι άλλο ουδέτερα και ασυντόνιστα .

Οι μέχρι τώρα προσπάθειες για την σύσταση ενός κοινού αναπτυξιακού οργάνου απέτυχαν με κυριότερη την προσπάθεια σύστασης του Δ.Ο.Α.Π. (Διανομαρχιακού Οργανισμού Ανάπτυξης του Παρνασσού) , η σύσταση οργάνου για την διαχείριση και ανάπτυξη του Παρνασσού με την συμμετοχή όλων των βαθμίδων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θεωρείται αυτονόητη και επιβεβλημένη για τους σκοπούς που έχουν διατυπωθεί και είναι :

A)Η παραχώρηση από το Ελληνικό Δημόσιο και τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού ,του δικαιώματος εκμεταλλεύσεως του ορεινού όγκου του Παρνασσού για την τουριστική εν γένει αξιοποίηση του , ως οργανωμένου χιονοδρομικού κέντρου ως χώρου ορειβατικού τουρισμού και λειτουργίας αθλητικών εγκαταστάσεων, καθώς και

για την προστασία και ανάδειξη των περιοχών του με αρχαιολογικό ενδιαφέρον , καθώς και για την προστασία της χλωρίδας και της πανίδας του.

Β) Η εκπόνηση των πάσης φύσεως προγραμμάτων αναπτύξεως της περιοχής αρμοδιότητάς του , η μελέτη , η χρηματοδότηση , η εκτέλεση , η λειτουργία και η αξιοποίηση έργων κοινωφελών που θα συμβάλλουν στην ανάδειξη και την προβολή του Παρνασσού , ως χιονοδρομικού , ορειβατικού και αθλητικού κέντρου αναψυχής και αθλήσεως , σε στενή συνεργασία με τις δασικές υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, τις Υπηρεσίες Τουρισμού του Υπουργείου Αναπτύξεως , την Αρχαιολογική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού και τέλος τις Υπηρεσίες του Υφυπουργείου και της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού .

Γ) Η ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων κοινωφελούς χαρακτήρα στους τομείς του τουρισμού του πολιτισμού και του αθλητισμού .

1.1 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΦΟΡΕΑΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Προτείνεται το Κοινοτικό Κατάστημα Αράχωβας που ήταν και η έδρα του υπό σύσταση Διανομαρχιακού Οργανισμού Ανάπτυξης Παρνασσού.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Η διαχείριση η ανάπτυξη και η υλοποίηση των παρακάτω αιτημάτων των Οργανισμών Τοπικής αυτοδιοίκησης και των κοινωνικών δυνάμεων όπως έχουν εκφρασθεί:

Α) Η παραχώρηση από το Ελληνικό Δημόσιο και τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού , του δικαιώματος εκμεταλλεύσεως του ορεινού όγκου του Παρνασσού για την τουριστική εν γένει αξιοποίηση του , ως οργανωμένου χιονοδρομικού κέντρου ως χώρου ορειβατικού τουρισμού και λειτουργίας αθλητικών εγκαταστάσεων, καθώς και για την προστασία και ανάδειξη των περιοχών του με αρχαιολογικό ενδιαφέρον , καθώς και για την προστασία της χλωρίδας και της πανίδας του.

Β) Η εκπόνηση των πάσης φύσεως προγραμμάτων αναπτύξεως της περιοχής αρμοδιότητάς του , η μελέτη , η χρηματοδότηση , η εκτέλεση , η λειτουργία και η αξιοποίηση έργων κοινωφελών που θα συμβάλλουν στην ανάδειξη και την προβολή του Παρνασσού , ως χιονοδρομικού , ορειβατικού και αθλητικού κέντρου αναψυχής και αθλήσεως , σε στενή συνεργασία με τις δασικές υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, τις Υπηρεσίες Τουρισμού του Υπουργείου Αναπτύξεως, την Αρχαιολογική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού και τέλος τις Υπηρεσίες του Υφυπουργείου και της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού .

Γ) Η ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων κοινωφελούς χαρακτήρα στους τομείς του τουρισμού του πολιτισμού και του αθλητισμού .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Ο Οργανισμός θα λειτουργήσει σε πρώτη φάση με το συμβούλιο του που θα απαρτίζεται από Νομαρχιακούς και Δημοτικούς Σύμβουλους και των τριών Νομών και στην συνέχεια θα εμπλουτισθεί και από άλλους εταίρους που θα φανούν χρήσιμοι για την υλοποίηση της σκοπιμότητας του έργου.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ : Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις Βοιωτίας , Φθιώτιδας , Φωκίδας και Οι Δήμοι του Παρνασσού.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 500.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από ίδιους πόρους των συμμετεχόντων.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Σύσκεψη των φορέων μετά από κάλεσμα των τριών Νομαρχών για την ίδρυση του Οργανισμού.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

1.2 ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Η εκλαϊκεύσει και κοινοποίηση του Σχεδίου Διαχείριση του Εθνικού Δρυμού όπως προβλέπεται και έχει γίνει και σε αντίστοιχες περιπτώσεις.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Το Υπουργείο Γεωργίας και το Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικών και Γεωργικών Ερευνών το οποίο συνέταξε το Σχέδιο Διαχείρισης του Εθνικού δρυμού θα κοινοποιήσουν στους φορείς και στους κατοίκους για τα αποτελέσματα της έρευνας τους με στόχο την προστασία του Ε.Δ.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Υπουργείο Γεωργίας.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:10.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Υπουργείο Γεωργίας .

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Η απαίτηση από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις προκειμένου το Υπουργείο Γεωργίας προβεί στις προβλεπόμενες απαραίτητες ενέργειες για την κοινοποίηση του Σχεδίου Διαχείρισης.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

1.3 ΙΔΡΥΣΗ ΔΑΣΑΡΧΕΙΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Σε χώρο που ανεγερθεί για την στέγαση του στον Επτάλοφο όπως προβλέπεται και από Σχέδιο Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Όπως προβλέπεται και από το Σχέδιο Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού η ίδρυση του Δασαρχείου θα επιλύσει τα Δασικά προβλήματα του Παρνασσού τα οποία τώρα είναι στην αρμοδιότητα των Δασαρχείων των τριών Νομών που έχει σαν αποτέλεσμα την μη αποτελεσματική και άμεση επίλυσή των .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Επάνδρωση του προβλεπόμενου Δασαρχείου με το απαραίτητο προσωπικό για την λειτουργία του .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Υπουργείο Γεωργίας.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:200.000€.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Υπουργείο Γεωργίας.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Να παρθεί η προβλεπόμενη απόφαση ίδρυσης του Δασαρχείου από το Υπουργείο Γεωργίας .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

1.4 ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Έδρα του προτεινόμενου διανομαρχιακού οργανισμού .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Να μπορέσουν να συνεισφέρουν οι επιστήμονες που κατάγονται ή που εργάζονται στην περιοχή στην επίτευξη της ανάπτυξης του Παρνασσού.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη τρόπου σύστασης και λειτουργίας εθελοντικών ομάδων στήριξης της ανάπτυξης του Παρνασσού.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προς σύσταση προτεινόμενος οργανισμός .

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:10.000€.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ:Από τα λειτουργικά του προς σύσταση προτεινόμενου οργανισμού .

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

2.ΔΑΣΗ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η ανάπτυξη του καθημερινά υποβαθμιζόμενου του Παρνασσού από:

- Τους χρήστες του χιονοδρομικού,
- Από την εξόρυξη του βωξίτη,

- Από την αδυναμία προστασίας και διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού και των δασικών εκτάσεων,
- Την άναρχη δόμηση,
- Από τα αστικά λύματα και απορρίμματα,
- Από την έλλειψη κτηματολογίου,

είναι αδύνατη χωρίς την προστασία και την ορθολογική χρήση του περιβάλλοντος και των δασών , όπως με επιτυχία έχει γίνει σε αντίστοιχες περιοχές του εξωτερικού π.χ στο Abrodjio της Ιταλίας μιας παρόμοιας περιοχής όπου χάρις στην μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος που πάρθηκαν έγκαιρα παρά την τεράστια πληθυσμιακή και επιχειρηματική ανάπτυξη μεταπολεμικά το περιβάλλον έχει βελτιωθεί σημαντικά.

2.1 ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Οι προβληματικές τοποθεσίες του Παρνασσού που έχουν αποφιλωθεί από πυρκαγιές από την αλόγιστη χρήση και από οποιαδήποτε άλλη αιτία .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Με τις αναδασώσεις θα αναβαθμιστεί το συνεχώς υποβαθμιζόμενο περιβάλλον του Παρνασσού και θα συντείνει τα μέγιστα στην ανάπτυξή του .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Τα Δασαρχεία των νομών θα αναδασώσουν περιοχές που έχουν επισημάνει και από το Σχέδιο Διαχείρισης του Ε.Δ.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Τα Δασαρχεία των τριών Νομών η το Δασαρχείο του Παρνασσού εάν ιδρυθεί.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την σύνταξη των αναλυτικών μελετών των Δασαρχείων.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ:Από τις χρηματοδοτήσεις του Υπουργείου Γεωργίας και τις διαθέσιμες πιστώσεις που θα υπάρχουν μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Ενεργοποίηση των Δασαρχείων προκειμένου να ωριμάσουν το έργο.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ:Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

2.2 ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΛΑΤΟΜΕΙΩΝ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΥ – ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Τα λατομεία των μεταλλείων, το χιονοδρομικό κέντρο, ο Εθνικός Δρυμός και εν γένει όλος ο Παρνασσός .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Να μελετηθούν τα αίτια που προκαλούν τεράστια περιβαλλοντικά προβλήματα στον Παρνασσό και να προταθούν οι ενέργειες που απαιτούνται για την εξάλειψή τους.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Οι εργασίες που θα απαιτηθούν για την αποκατάσταση των μεταλλείων , για την χρήση του χιονοδρομικού για τους επισκέπτες του Εθνικού δρυμού για τους χρήστες των επιχειρήσεων κα εν γένει του Παρνασσού και της παντελώς άναρχης δόμησης του Παρνασσού.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Είτε ο προταθείς Διανομαρχιακός Οργανισμός είτε οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις .

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την από την σύνταξη της προκαταρκτικής μελέτης του έργου.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ:Από τις χρηματοδοτήσεις λειτουργούντων επιβλαβών επιχειρήσεων για το περιβάλλον και τις διαθέσιμες πιστώσεις που θα υπάρχουν μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού.

2.3 ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ-ΚΤΗΜΑΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΛΙΜΝΗΣ ΛΙΒΑΔΙΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Όλη η περιοχή Παρνασσού έχει προτεραιότητα στην σύνταξη του Εθνικού Κτηματολογίου λόγω του Εθνικού Δρυμού .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Να αποφευχθούν με την σύνταξη του Εθνικού Κτηματολογίου οι περαιτέρω καταπατήσεις δασικών εκτάσεων .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Σύνταξη του Εθνικού Κτηματολογίου σε όλα τα Δημοτικά Διαμερίσματα του Παρνασσού.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο.Κ.Χ.Ε.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:5.000.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Γ΄ Κ.Π.Σ.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Αίτηση στον Ο.Κ.Χ.Ε για την υλοποίηση του Κτηματολογίου.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το

προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

2.4 ΔΑΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Παρνασσός.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Οι χρήστες του να γνωρίσουν το δάσος και εξοικειωθούν με την σωστή του χρήση.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Θα κατασκευαστεί ένα ξύλινο πάρκο σύμφωνα με το πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας όπου οι χρήστες θα μπορούν να αναπαυθούν και να εξοικειωθούνε την χρήση του Δάσους .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Υπουργείο Γεωργίας /προτεινόμενος Οργανισμός Ανάπτυξης.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη του Υπουργείου.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από το υπάρχον πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Να προωθηθεί το πρόγραμμα μέσω του Υπουργείου Γεωργίας.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

2.5 ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ ΑΝΑΨΥΧΗΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Στην πιο προσφιλή δασική τοποθεσία συγκέντρωσης κάθε Δήμου.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Να είναι άνετη και ασφαλής η διαμονή των επισκεπτών στους προσφιλείς δασικούς χώρους, χωρίς να δημιουργούνται περιβαλλοντικά προβλήματα στην περιοχή από σκουπίδια , πυρκαγιές και από τις δραστηριότητες τους.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Κατασκευή σκέπαστρου , τουαλετών , ψησταριάς , τραπεζιών καθιστικών , βρύσης .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο αντίστοιχος Δήμος.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Περίπου 35.000 € το καθένα .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ:Από τα LEADER η από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Σύνταξη της μελέτης και ένταξη του έργου σε πρόγραμμα από τους ενδιαφερόμενους ΟΤΑ.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

2.6 ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΑΓΡΙΩΝ ΖΩΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Στο Ζεμενό η σε οποιαδήποτε άλλη θέση κριθεί κατάλληλη για εγκαταστάσεις περίθαλψης αγρίων ζώων .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Κρίνεται θετική για την διάσωση των ζώων η κατασκευή ενός θεραπευτηρίου των σε μία τέτοια φυσική τοποθεσία.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη δυνατότητας κατασκευής εγκαταστάσεων περίθαλψης αγρίων ζώων σε ένα πλούσιο φυσικό περιβάλλον.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Υπουργείο Γεωργίας /Οικολογικοί φορείς για την διάσωση ζώων.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την διερευνητική προμελέτη του έργου.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από το Υπουργείο Γεωργίας.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

2.7 ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΑ ΖΩΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Σε τρία σημεία του Εθνικού Δρυμού όπου συχνάζουν τα ζώα.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Με διακριτικότητα και με τον κατάλληλο εξοπλισμό οι επισκέπτες του Εθνικού Δρυμού να μπορούν να παρατηρήσουν και να φωτογραφίσουν τα ζώα του χωρίς να τα ενοχλούν και να τα παρεμποδίζουν.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Τα παρατηρητήρια των ζώων θα είναι κατασκευασμένα από ξυλεία που έχουν τα δασαρχεία από την Καλαμπάκα και θα κατασκευασθούν μικρές οπές κατάλληλες για την παρατήρηση και φωτογράφιση των ζώων στο φυσικό τους περιβάλλον χωρίς να ενοχλούνται.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Υπουργείο Γεωργίας /Δασαρχείο.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:3.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

3.ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ

Οι περαιτέρω δυνατότητες του Παρνασσού για άρδευση όπως και για ύδρευση της ευρύτερης περιοχής είναι μεγάλες με την επιβράδυνση απορροής και την κατακράτηση των νερών σε λίμνες την κατασκευή φραγμάτων ανάσχεσης , από παλαιότερες προμελέτες του υπουργείου γεωργίας υπάρχει και η δυνατότητα κατασκευής υδροηλεκτρικής εγκατάστασης.

3.1 ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΥ & ΕΠΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΤΟΥ ΛΙΒΑΔΙΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Σε απόσταση 5 χιλιομέτρων Β.Δ της Αράχωβας στο Λιβάδι σε έκταση 1.000 στρεμμάτων όπου υπήρχε μέχρι το 1952 η λίμνη , πριν από την κατασκευή της σήραγγας αποχέτευσή της .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Σύμφωνα με την προμελέτη του 1961 του Υπουργείου Γεωργίας με την κατασκευή της τεχνητής λίμνης του Λιβαδιού είναι δυνατή η ενίσχυση της άρδευσης της Αράχωβας-Δελφών-Χρισσού-Ιτέας-Κίρρας-Δεσφίνας και με την επικαιροποίηση της προμελέτης του Υπουργείου Γεωργίας και ει δυνατόν την σύνταξη της Οριστικής μελέτης θα είναι δυνατή η διεκδίκηση για ένταξη σε πρόγραμμα η κατασκευή του έργου .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Επικαιροποίηση της από το 1961 συνταχθείσας προμελέτης του Υπουργείου Γεωργίας σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Υπουργείο Γεωργίας /Τ.Ο.Ε.Β.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:15.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από το πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Αίτηση ενδιαφέροντος από τους φορείς προς το Υπουργείο Γεωργίας για την υλοποίησή της.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

3.2 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΛΙΑΚΟΥΡΑΣ-ΓΕΡΟΝΤΟΒΡΑΧΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Η τεράστια κοιλότητα μεταξύ Λιάκουρας και Γεροντόβραχου.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Να διερευνηθεί εάν είναι σκόπιμη η σύνταξη μελέτης για κατασκευή τεχνητής λίμνης μεταξύ Γεροντόβραχου και Λιάκουρας και αξιοποίησης της.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Διερεύνηση δυνατότητας στεγανότητας και κατασκευής τεχνητής λίμνης στην υπάρχουσα κοιλότητα μεταξύ Λιάκουρας και Γεροντόβραχου και δυνατοτήτων άρδευσης και ύδρευσης.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ : Υπουργείο Γεωργίας.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 15.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : Υπουργείο Γεωργίας.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ : Αίτηση ενδιαφέροντος από τους φορείς προς το Υπουργείο Γεωργίας για την υλοποίησή της.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ : Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού.

3.3 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΒΕΛΛΙΤΣΑΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Στο ρέμα της Βελλίτσας εάν είναι δυνατή η κατασκευή φράγματος.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Με την σύνταξη της αναγνωριστικής μελέτης θα διερευνηθούν οι δυνατότητες για την ενίσχυση της άρδευσης της περιοχής.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Η διερεύνηση δυνατότητας κατασκευής φράγματος στην Βελλίτσα.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ : Υπουργείο Γεωργίας / ΤΟΕΒ.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 15.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : Υπουργείο Γεωργίας.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ : Αίτηση ενδιαφέροντος από τους φορείς προς το Υπουργείο Γεωργίας για την υλοποίησή της.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ : Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού.

3.4 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Στο φαράγγι της Αμφίκλειας, εάν είναι δυνατή η κατασκευή φράγματος .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Με την σύνταξη της αναγνωριστικής μελέτης θα διερευνηθούν οι δυνατότητες για την ενίσχυση της άρδευσης της περιοχής.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Η διερεύνηση δυνατότητας κατασκευής φράγματος στο φαράγγι της Αμφίκλειας.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ : Υπουργείο Γεωργίας / ΤΟΕΒ.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 15.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : Υπουργείο Γεωργίας.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ: Αίτηση ενδιαφέροντος από τους φορείς προς το Υπουργείο Γεωργίας για την υλοποίησή της .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ : Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

3.5 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Ο Παρνασσός.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Διερεύνηση δυνατότητας περαιτέρω αξιοποίησης και διαχείρισης των υδάτινων πόρων του Παρνασσού για άρδευση ύδρευση της ευρύτερης περιοχής του.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Η διερεύνηση για το σε ποιες περιοχές του Παρνασσού είναι εφικτή και να προχωρήσει σε μελέτη η περαιτέρω αξιοποίηση των υδάτινων πόρων .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ : Υπουργείο Γεωργίας.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 30.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : Υπουργείο Γεωργίας.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ: Αίτηση ενδιαφέροντος από τους φορείς προς το Υπουργείο Γεωργίας για την υλοποίησή της .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ: Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

4. ΟΙΚΙΣΜΟΣ

Για την αποφυγή της περαιτέρω άναρχης δόμησης που οδηγεί στην καταστροφή του τοπίου και στην υποβάθμιση της περιοχής και στέκεται εμπόδιο στην ανάπτυξη του Παρνασσού κρίνεται αναγκαία η εκπόνηση η αναθεώρηση Γ.Π.Σ. καθορισμός και ανακαθορισμός των ΖΟΕ πολεοδομήσεις και προδιαγραφές δόμησης στο Παρνασσό με τρόπο που να συμβαδίζουν με τους γενικότερους αναπτυξιακούς στόχους της περιοχής και να αποτελέσουν σημαντικό αναπτυξιακό εργαλείο .

4.1 ΠΟΛΕΟΔΟΜΗΣΕΙΣ ΟΡΟΙ ΔΟΜΗΣΗΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Όλος ο Παρνασσός .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Να δοθεί λύση στην τεράστια οικιστική ανάγκη με επέκταση των σχεδίων πόλης των περιγραμμάτων των οικισμών και καθορισμό αυστηρών όρων δόμησης στις εκτός σχεδίου περιοχές .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Σύνταξη Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων, επέκταση σχεδίων πόλης, καθορισμός αυστηρότερων όρων δόμησης στον ορεινό όγκο του Παρνασσού.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :ΥΠΕΧΩΔΕ/Οι κατά νομό Πολεοδομίες.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την διερεύνηση της κάθε πρότασης ξεχωριστά .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :ΥΠΕΧΩΔΕ

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Αίτηση ενδιαφέροντος από τους φορείς προς το ΥΠΕΧΩΔΕ για την υλοποίησή της .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

4.2 ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Όλοι οι Δήμοι του Παρνασσού.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Τα εκτελούμενα δημοτικά έργα να προσδίδουν έναν όμορφο παραδοσιακό χαρακτήρα στον Παρνασσό .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Να μελετηθούν κοινές προδιαγραφές για τα εκτελούμενα Δημοτικά έργα (πλατείες , καθιστικά , φωτισμοί , πλακοστρώσεις , βρύσες κλπ.) που μπορούν να προσδώσουν έναν όμορφο παραδοσιακό χαρακτήρα στον Παρνασσό.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Ο προτεινόμενος Διανομαρχιακός Οργανισμός.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:10.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Ίδιοι Πόροι των ΟΤΑ Παρνασσού.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

4.3 Τ.Α.Π Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Όλοι οι Δήμοι του Παρνασσού .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Να μπορέσουν να αναπτυχθούν όλες οι αναπτυξιακές δραστηριότητες σε όλους τους Δήμους.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Να διερευνηθούν και να μελετηθούν όλες οι αναπτυξιακές δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν σε όλους τους Δήμους.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Οι κατά τόπους ΟΤΑ.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:30.000€/ανά δήμο .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από ΟΤΑ.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

5.ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΜΟΥΣΕΙΑ - ΜΝΗΜΕΙΑ

Ο τουρισμός οι αρχαιολογικοί χώροι το Μουσείο των Δελφών και το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών αποτελούν τους σημαντικότερους πόλους ανάπτυξης της περιοχής με απήχηση στην διεθνή κοινότητα και σε συνδυασμό με τις άλλες ενέργειες και δράσεις του Παρνασσού πρέπει να αναβαθμιστούν ώστε να παίξουν σημαντικό Πανελλήνιο πόλο ανάπτυξης .

5.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Οι Δελφοί , το Χιονοδρομικό κέντρο , τα Δημοτικά καταστήματα και οι κοινόχρηστοι χώροι των Δήμων. Μέσω του προτεινόμενου αναπτυξιακού φορέα και των υπαρχόντων εγκαταστάσεων των Δελφών του Χιονοδρομικού και των

Δημοτικών καταστημάτων να προσδιοριστεί ο κατάλληλος μηχανισμός για την αποτελεσματική τουριστική προβολή του Παρνασσού και της ευρύτερης περιοχής.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη προσδιορισμού αποτελεσματικής τουριστικής προβολής του Παρνασσού και της ευρύτερης περιοχής.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προς σύσταση προτεινόμενος φορέας σε συνεργασία με τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις τους Δήμους και φορείς της περιοχής .

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:15.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από ιδίους πόρους των διαφημιζομένων περιοχών.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα σε συνεργασία με τους διαφημιζόμενους .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

5.2 ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΧΙΟΝΙΟΥ – ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Τον χειμώνα με κέντρο το χιονοδρομικό κέντρο , το καλοκαίρι με κέντρο το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο των Δελφών , οι Δήμοι της περιοχής .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Σκοπός των προτεινόμενων ενεργειών είναι να δοθεί μια ποιοτική αναβάθμιση και τόνωση του τουρισμού τόσο τους χειμερινούς με το Φεστιβάλ του Χιονιού όσο και τους καλοκαιρινούς μήνες με την Γιορτή του βουνού τόσο στον Παρνασσό όσο και στην ευρύτερη περιοχή.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΧΙΟΝΙΟΥ-ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ: Μετά από την αλματώδη διάδοση των χειμερινών και ορεινών σπορ στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στον Παρνασσό κρίνεται αναγκαία η κατ' έτος διοργάνωση φεστιβάλ χιονιού τον χειμώνα και η γιορτή του βουνού το καλοκαίρι.

Σκοπός του φεστιβάλ και της γιορτής είναι να συντείνουν στην καθιέρωση του Παρνασσού σαν διεθνούς κέντρου τουριστικής , πνευματικής , καλλιτεχνικής , περιβαλλοντικής και αθλητικής ανάπτυξης ,να βελτίωση την ποιότητα ζωής και κυρίως να προσέλκυση και να διπλασιάσει τον τουρισμό , τόσο στο χιονοδρομικό όσο και σε ολόκληρο τον Παρνασσό καθ'όλη την διάρκεια του χρόνου .

Οι διοργανώσεις αυτές μπορούν να αποτελέσουν ένα αναπτυξιακό έργο εκμεταλλευόμενα την δυναμική του Παρνασσού και το ντόπιο ανθρώπινο δυναμικό .

Η διοργάνωση του φεστιβάλ θα γίνεται με την συμμετοχή του Σωματείου Εργαζομένων του Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού , του Ε.Ο.Τ , του Υπουργείου Γεωργίας, της Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας , του Διανομαρχιακού Οργανισμού Ανάπτυξης Παρνασσού Α.Ε ,των Νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων Βοιωτίας, Φθιώτιδας, Φωκίδας τους Ο.Τ.Α Παρνασσού ,τις Ιερές Μητροπόλεις των Νομών, του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δελφών ,οι οποίοι θα αποφασίζουν για το πρόγραμμα, την αιγίδα τον χορηγό του φεστιβάλ & για τους συμμετέχοντες σ'αυτό . Οι συμμετέχοντες θα έχουν την πλήρη και αποκλειστική ευθύνη για την διεξαγωγή της εκδήλωσής τους

Από του χρόνου θα γίνει προσπάθεια ο θεσμός του φεστιβάλ να συμπεριλάβει και τις χειμερινές τοπικές εορτές των κοινοτήτων που το επιθυμούν, το αντίστοιχο θα ισχύσει και για την γιορτή του βουνού που θα διοργανώνεται τους θερινούς μήνες .

Οι πόροι του φεστιβάλ θα είναι οι αυτοχρηματοδοτήσεις των συμμετεχόντων , η αιγίδα , οι χορηγίες και για να αποκτήσει κύρος , επιτυχία και να εκπληρώσει τους σκοπούς του που ταυτίζονται ιδιαίτερα με αυτούς του Ε.Ο.Τ & του Υπουργείου Γεωργίας προτείνεται :**α) η παραχώρηση του δικαιώματος εκμετάλλευσης από τον ΕΟΤ διαφημίσεων** στα parking στις πίστες στα λεωφορεία καθώς στο εσωτερικό των εγκαταστάσεων (εάν εγκριθεί κατ' αρχήν η πρόταση θα ακολουθήσει συγκεκριμένη μελέτη για τις διαφημίσεις σύμφωνα με τα πρότυπα των διαφημίσεων που γίνονται και σε άλλα χιονοδρομικά του εξωτερικού σεβόμενοι την αισθητική και το περιβάλλον), **β) η παραχώρηση τοποθέτησης μικρού περιπτέρου** (σαν και αυτά που τοποθετούν οι εταιρίες για να διαφημίσουν τα προϊόντα τους) όπου θα πουλιόνται τουριστικά αναμνηστικά για το χιονοδρομικό και θα διαφημίζονται το φεστιβάλ του χιονιού , η γιορτή του βουνού , οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις , οι Ο.Τ.Α και οι εκδηλώσεις του Παρνασσού.

Από το 1999 γίνεται προσπάθεια ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΟΥ ΧΙΟΝΙΟΥ και η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ να ενταχθούν στα επιδοτούμενα φεστιβάλ του ΕΟΤ.Είναι αυτονόητο ότι οι διοργανώσεις αυτές θα έχουν την ανάλογη επιτυχία που θα είναι αντίστοιχη της συνεργασίας, της συμμετοχής και της συμβολής όλων των παραγόντων του Παρνασσού.

Σημειωτέον ότι καμία από τις αιτούμενες δραστηριότητες δεν εξασκείται από τον Ε.Ο.Τ , δεν εμποδίζει την ομαλή λειτουργία του χιονοδρομικού και μπορεί να δώσει αυτοτέλεια στο φεστιβάλ του χιονιού και στην γιορτή του βουνού που θα συμβάλλουν σημαντικότερα στην αύξηση των εσόδων του χιονοδρομικού και θα συντελέσει τα μέγιστα στην ανάπτυξη του Παρνασσού και της ευρύτερης περιοχής .

Για φέτος το φεστιβάλ διεξάγεται με το minimum των ήδη προγραμματισμένων εκδηλώσεων του Σωματείου Εργαζομένων του Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού στο χιονοδρομικό κέντρο Παρνασσού με την συνεργασία με του Δ.Ο.Α.Π Α.Ε , των Δήμων Αραχόβης , Αμφίκλειας και των κοινοτήτων Πολύδροσου και Επταλόφου .

Ο κεντρικός άξονας της γιορτής του βουνού για φέτος θα είναι διημερίδα που θα διεξαχθεί στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών με θέματα : α) παρουσίαση του σχεδίου διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού, β) αναδασώσεις - λατομεία, γ) παρουσίαση της μελέτης ανάπτυξης του ορεινού όγκου του Παρνασσού .

Για την επίτευξη των σκοπών αναμένεται η συνεργασία, η συμμετοχή και η συμπαράσταση των φορέων και του κοινού.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τελετή έναρξης του φεστιβάλ

Παρουσίαση των Χιονοδρομικών κέντρων στην Ελλάδα - χειμερινά & ορεινά σπορ .

Παρουσίαση του σχεδίου διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού .

Παρνασσός , μύθος , ιστορία - Παρνασσισμός . Έκδοση της εργασίας σε βιβλίο & CD

Αγροτουρισμός - LEADER II - παρουσίαση της μελέτης ανάπτυξης του Παρνασσού.

Υγιεινή διατροφή .

Σπορ πρόληψη & αντιμετώπιση ατυχημάτων.

Τιμητικές διακρίσεις σε όσους έχουν συνεισφέρει στο χιονοδρομικό στα χειμερινά σπορ & στον Παρνασσό.

Διεξαγωγή αγώνων

ΧΙΟΝΑΘΛΟΝ καθιέρωση χιονοδρομικού αγώνα όπου οι διαγωνιζόμενοι θα διαγωνίζονται σε όλες τις μορφές χιονοδρομικών αγώνων παρόμοιο με το δέκαθλο του στίβου.

Ski για άτομα με ειδικές ανάγκες.

Langlauf.

Snow-bike.

Paraski.

Παραπέντε.

Ανάβαση Γεροντόβραχου.

Ανάβαση Λιάκουρας.

Νυχτερινό σκι .

Λαμπαδοδρομίες,

Βεγγαλικά

Ορειβατικό σκι

Διάσχιση διεθνούς μονοπατιού

Αναρρίχηση στον Κούβελο και στις Φαιδριάδες
Διάσχιση φαραγγιών
Εξερεύνηση σπηλαίων

Συναυλίες μουσικής

Συναυλία σύγχρονης μουσικής
Συναυλία λαϊκής μουσικής
Συναυλία παραδοσιακής μουσικής
Συναυλία χορωδιακής μουσικής
Συναυλία φιλαρμονικής
Θεατρικές παραστάσεις
Παιδικές παραστάσεις
Barbecue -Party.
Harpenings
Φοκλορικές- παραδοσιακές εκδηλώσεις στις κοινότητες του Παρνασσού

Δωρεάν διανομή προϊόντων από εταιρίες
Έκθεση των Ελληνικών χιονοδρομικών κέντρων .
Έκθεση Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού .
Έκθεση των τμημάτων τουρισμού των Νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων Βοιωτίας ,
Φθιώτιδας , Φωκίδας ,με έμφαση στους Ο.Τ.Α του Παρνασσού σε συνεργασία με τα
εμποροβιομηχανικά επιμελητήρια και την διαφήμιση των τοπικών προϊόντων .
Έκθεση αθλητικών & εξειδικευμένων περιοδικών .
Έκθεση των αθλητικών ομοσπονδιών χιονοδρομίας ορειβάσις .
Φωτογραφική έκθεση με θέμα τα χειμερινά σπορ την ορειβάσις και το περιβάλλον
Έκθεση χιονοδρομικού & ορειβατικού υλικού από εταιρίες .
Επίδειξη χιονοδρομικής μόδας.
Έκθεση & test drive αυτοκινήτων 4x4
Έκθεση & test drive snowmobiles χ.κ.Π
Διαφημιστικά αερόστατα
Έκθεση και βράβευση κρασιών
Επίδειξη κουζίνας
Γιορτή του τσίπουρου
Έκθεση & πώληση γαλακτομικών & τοπικών προϊόντων

Τουρνουά- Αθλοθέτηση αγώνων :

Ποδοσφαίρου

Μπάσκετ
Βόλεϊ
Τένις

Φεστιβάλ ντοκιμαντέρ με θέμα το περιβάλλον και τις ήπιες μορφές αθλητισμού

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΛΦΩΝ

Έκθεση βιβλίων σχετικά με τον Παρνασσό

Έκδοση CD με τα τραγούδια του Παρνασσού ΑΠΟ ΤΑ Ν.Ε.Λ.Ε των Ν.Α.Β

Έκθεση ιδεών προς βράβευση από τα λύκεια των Ο.Τ.Α Παρνασσού με θέμα «το χιόνι και οι επιπτώσεις του στην περιοχή μας » Β΄ ΘΜΙΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ.

Έκθεση ζωγραφικής , γλυπτικής .

Έκδοση εφημερίδας με την ονομασία ΤΟ ΒΟΥΝΟ που θα εκδίδεται τουλάχιστον δύο φορές τον χρόνο στην αρχή της χειμερινής περιόδου και καλοκαιρινής περιόδου ,για την προβολή των σκοπών των διοργανώσεων και την δημοσιοποίηση του προγράμματος των .

Έκδοση τουριστικού οδηγού -ετησίου ημερολογίου -αφισών φωτογραφικού & ιστορικού λευκώματος -τουριστικών & αναμνηστικών του Παρνασσού .

Συμπλήρωση του προγράμματος του Ε.Ο.Τ στο Internet.

Διευκολύνσεις για γενικές συνελεύσεις οικολογικών & περιβαλλοντικών οργανώσεων, πολιτικών κομμάτων οργανώσεων & μαζικών φορέων .

Ειδικές διευκολύνσεις για κοινωνικά ευπαθείς ομάδες αναπήρους , συνταξιούχους , πολυτέκνους κλπ.

Βιβλιοθήκης

Φωτογραφικού αρχείου

Πινακοθήκης

Λαογραφικού υλικού

Σχολής περιβάλλοντος και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο υπό σύσταση Διανομαρχιακός φορέας.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:30.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από τα χρηματοδοτούμενα φεστιβάλ του ΕΟΤ από ίδιους πόρους των φορέων που θα συμμετέχουν από χορηγίες και διαφημίσεις .

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

5.3 ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Ο Παρνασσός σύνολο του.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη και έρευνα για δημιουργία κινήτρων και δραστηριοτήτων που μαζί με τις υπάρχουσες θα προσελκύσουν περισσότερους επισκέπτες και το καλοκαίρι .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη και έρευνα για δυνατότητες προσέλκυσης τουριστών τους καλοκαιρινούς μήνες .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Τουριστικό γραφείο /ο προτεινόμενος Διανομαρχιακός Οργανισμός.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη του έργου .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

5.4 ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Το χιονοδρομικό κέντρο του Παρνασσού .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Υλικοτεχνικός εκσυγχρονισμός ,συντήρηση και ανανέωση του χιονοδρομικού , όπως είχε ενταχθεί στο Β ΚΠΣ´ για να πραγματοποιηθεί αλλά οι πιστώσεις μεταφέρθηκαν σε άλλο έργο, για να μπορέσει το χιονοδρομικό να συναγωνιστεί τα άλλα χιονοδρομικά κέντρα του εξωτερικού και να προσφέρει καλύτερες υπηρεσίες στους επισκέπτες του.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη κατασκευή υλικοτεχνικός εκσυγχρονισμός ,συντήρηση και ανανέωση του χιονοδρομικού .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :ΕΟΤ.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:6.000.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Πρόγραμμα ΕΟΤ.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον ΕΟΤ.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού.

5.5 ΕΠΕΚΤΑΣΗ – ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Το υπάρχον καταφύγιο πριν το χιονοδρομικό του Αθηναϊκού .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Σκοπός του έργου είναι να επιτευχθεί Η ανάπτυξη των ορεινών αθλημάτων η Προστασία (υπάρχουν πάρα πολλά περιθώρια ακόμη) του Παρνασσού .Σκοπός του επίσης είναι να συντείνει στην καθιέρωση του Παρνασσού σαν διεθνούς κέντρου τουριστικής , πνευματικής , καλλιτεχνικής , περιβαλλοντικής και αθλητικής ανάπτυξης,**να συμβάλλει τα μέγιστα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής.**

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Επισκευή επέκταση και εκσυγχρονισμός του υπάρχοντος καταφυγίου ώστε να μπορεί να φιλοξενήσει 50 επισκέπτες .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ε.Ο.Τ, 4^ο ΚΠΣ.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:200.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον ΕΟΤ.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Σύνταξη σχετικής μελέτης.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλα τα εκτελούμενα έργα στον Παρνασσό από τους Ο.Τ.Α, τους Νομούς , την Περιφέρεια , αναπτυξιακές εταιρίες και Υπουργεία.

5.6 ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ – ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Αμφίκλεια, Δελφοί, Λαπαθιάς, Κούβελος, Χρυσό, Ι.Μ Ιερουσαλήμ Δαύλειας, κλπ.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Τα υπάρχοντα κατασκηνωτικά κέντρα του Παρνασσού ιδιωτικά , αθλητικά , Υπουργείων , Προσκόπων , Εκκλησίας , στρατιωτικών προσελκύουν μεγάλο αριθμό παραθεριστών τους καλοκαιρινούς κυρίως μήνες με τον εκσυγχρονισμό των την επέκτασή των και την δημιουργία καινούργιων

κατασκηνωτικών κέντρων μπορούν να φιλοξενηθούν πάρα πολύ μεγάλος αριθμός παραθεριστών όχι μόνο από την Ελλάδα αλλά και από το εξωτερικό .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη ανανέωσης εκσυγχρονισμού επέκτασης των υπαρχόντων και δημιουργία καινούργιων κατασκηνωτικών κέντρων όπου κριθεί αναγκαίο απαραίτητο από την μελέτη .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Φορείς που έχουν κατασκηνώσεις .

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει μετά από την προκαταρκτική μελέτη του κάθε ενδιαφερόμενου .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τους ενδιαφερόμενους .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

5.7 ΚΑΖΙΝΟ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Σε έκταση 20 στρεμμάτων του Δήμου Αράχωβας στον Σταυρό στο Λιβιάδι.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Νομιμοποίηση και έλεγχος των τυχερών παιχνιδιών τα οποία ανεξέλεγκτα παίζονται από τους επισκέπτες , μερικοί από τους οποίους έρχονται αποκλειστικά γι αυτό.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Προτείνεται η κατασκευή ενός πλήρους σύγχρονου καζίνου στο οικόπεδο του Δήμου Αραχώβης με την μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Δήμος Αραχώβης /ιδιώτης που θα χρηματοδοτήσει το έργο.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Δημοπράτηση με αυτοχρηματοδότηση.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Εξασφάλιση της απαιτούμενης άδειας για τον Δήμο Αράχωβας .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

5.8 ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Στους Δελφούς

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Κρίνεται αναγκαία η δημιουργία τουριστικού γραφείου για την καλύτερη εκμετάλλευση του τεράστιου τουριστικού δυναμικού της περιοχής προς μεγαλύτερο όφελος όλης της περιοχής πράγμα που δεν συμβαδίζει με τα προγράμματα των άλλων τουριστικών γραφείων .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη της δομής της σύστασης και της λειτουργίας του γραφείου για να μπορέσει να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στην σκοπιμότητα του.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Οι μέτοχοι που θα συμμετέχουν στην εταιρία .

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη του έργου .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από ίδια κεφάλαια των μετόχων στο γραφείο .

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τους υποψήφιους μετόχους.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

5.9 ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΑ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Απομονωμένες ήσυχες περιοχές του Παρνασσού που μπορούν να ανεγερθούν ησυχαστήρια .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Να ανταποκριθεί η περιοχή σ'αυτήν την καινούργια μορφή τουρισμού-θεραπείας .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Κατασκευή ησυχαστηρίων από ιδιώτες σε κατάλληλες περιοχές.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Οι ενδιαφερόμενοι επενδυτές ιδιώτες.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από τις δυνατότητες του κάθε επενδυτή .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από τους ενδιαφερόμενους επενδυτές ιδιώτες .

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τους ενδιαφερόμενους.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

5.10 ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών , Χιονοδρομικό , υπάρχοντα ξενοδοχεία.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Να μπορέσει η περιοχή να αντεπεξέλθει στα Ελληνικά και κυρίως στα Διεθνή αιτήματα που υπάρχουν για διεξαγωγή συνεδρίων και σεμιναρίων με σύγχρονες μορφές.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη εκσυγχρονισμού συμπλήρωσης και επέκτασης του υπάρχοντος μηχανισμού διεξαγωγής συνεδρίων σεμιναρίων για να μπορούν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Οι ενδιαφερόμενοι επενδυτές .

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από τις δυνατότητες του κάθε επενδυτή .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τους ενδιαφερόμενους .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

5.11 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Στην έδρα του προς σύσταση προτεινόμενου Διανομαρχιακού Οργάνου .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Για τη υλοποίηση και την λειτουργία του φιλόδοξου προτεινόμενου προγράμματος της περιοχής είναι αναγκαία η λειτουργία των δημοσίων σχέσεων στα πλαίσια του προς σύσταση προτεινόμενου διανομαρχιακού οργάνου.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Οργάνωση και λειτουργία των δημοσίων σχέσεων του προγράμματος στα πλαίσια σύσταση προτεινόμενου διανομαρχιακού οργάνου.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Το προς σύσταση προτεινόμενο διανομαρχιακό όργανο.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:-

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από χορηγούς και διαφημίσεις που θα έχει ο προς πρόταση για δημιουργία οργανισμός .

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές

Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

5.12 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ -ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Τα υπάρχοντα μοναστήρια του Παρνασσού.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Με την προβολή των μοναστηριών της ιστορίας και του έργου τους να αυξηθεί ο μοναστηριακός τουρισμός.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη προβολής της ιστορίας και του έργου των μοναστηριών και προσφορά πακέτων για την επίσκεψή των .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Το προτεινόμενο τουριστικό γραφείο.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:5.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από διαθέσιμους πόρους κατά την στιγμή απόφασης ανάθεσης της μελέτης .

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

6. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ο πολιτιστικές δραστηριότητες και η ιστορία του Παρνασσού αποτελούν σημαντικό πόλο έλξης στην περιοχή του Παρνασσού οι πολιτιστικές δραστηριότητες πρέπει να αναβαθμιστούν και η ιστορία του να προβληθεί πολύ καλύτερα ώστε να παίξουν σημαντικότερο πόλο έλξης και ανάπτυξης .

6.1 ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΕΛΦΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Δήμοι και Κοινότητες του Παρνασσού.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Πέρα από το φυσικό περιβάλλον ,το χιονοδρομικό κέντρο ,τον αρχαιολογικό χώρο και το Μουσείο των Δελφών , μεγάλο ρόλο στην ανάπτυξη του Παρνασσού παίζει και η πολιτιστική του ταυτότητα και δράσεις με προεξέχουσες τις ενέργειες και δραστηριότητες διεθνούς εμβελείας αυτές του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών καθώς και αυτές των Δήμων του Παρνασσού και οι προτεινόμενες Φεστιβάλ του χιονιού –Γιορτή του Βουνού .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Μελέτη αναβάθμισης των πολιτιστικών δραστηριοτήτων των δήμων του Παρνασσού του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δελφών και του χιονοδρομικού το φεστιβάλ του χιονιού και της γιορτής του βουνού καθώς μιας ελαχίστης αλληλεπίδρασης των .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:15.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από διαθέσιμους πόρους την στιγμή ανάθεσης της μελέτης.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

6.2 ΒΙΒΛΙΟ – CD ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Ευρύτερη περιοχή.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Έρευνα καταγραφή για την σωστή και σύγχρονη διάδοση της πλούσιας ιστορίας , τέχνης και πολιτισμού του Παρνασσού που μπορούν να προσφέρουν αρκετά στην ανάπτυξή του.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη της ιστορίας γεωγραφίας και πολιτισμού του Παρνασσού σε έντυπη και σε ηλεκτρονική μορφή από πανεπιστημιακό φορέα.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:100.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

7.ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

- Η βελτίωση του υπάρχοντος οδικού δικτύου προσπέλασης προς το χιονοδρομικό για επίλυση των προβλημάτων τις ημέρες αιχμής, η επίλυση του προβλήματος διάσχισης της Αράχωβας , η διάνοιξη νέων προσπελάσεων προς το χιονοδρομικό

από Δελφούς και Δαύλεια, η εξέταση των προτάσεων για εγκατάσταση τελεφερίκ προς το χιονοδρομικό από το Λιβάδι, Αμφίκλεια η Δαύλεια.

- η εξέταση συνδρομής του υπάρχοντος αεροδρομίου στο Ακράϊφνιο και του σιδηροδρομικού σταθμού της Λιλαίας,
- η σωστή πληροφόρηση και ρύθμιση της κυκλοφορίας, θα προσφέρουν τα μέγιστα στην ανάπτυξη του Παρνασσού .

7.1 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΕΣ – ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Όπου θα υποδειχθεί από την μελέτη που θα απαιτηθεί για τις πληροφοριακές και ρυθμιστικές πινακίδες και την αντίστοιχη μελέτη για τις διαφημιστικές πινακίδες .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Πληροφόρηση και ρύθμιση με πινακίδες στις θέσεις που θα υποδειχθούν από την μελέτη για την σωστή πληροφόρηση και μετακίνηση των επισκεπτών , πάταξη της παράνομης άναρχης και αντιαισθητικής διαφήμισης που γίνεται στον Παρνασσό με την νόμιμη διαφήμιση ενταγμένη περιβαλλοντικά που θα γίνεται με προδιαγραφές και θέσεις που θα προκύψουν από την μελέτη .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη – κατασκευή για τις θέσεις που θα τοποθετηθούν πληροφοριακές και διαφημιστικές πινακίδες όπως μελέτη – κατασκευή τοποθέτησης νομίμων και περιβαλλοντικά σωστών διαφημιστικών πινακίδων .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Ο προτεινόμενος προς σύσταση αναπτυξιακός φορέας.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Αυτοχρηματοδότηση

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Αυτοχρηματοδότηση

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

7.2 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΟΔΟΙ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Οι υπάρχουσες οδοί προσπέλασης στον Παρνασσό και στο χιονοδρομικό κέντρο και οι κατά καιρούς προταθείσες νέες προς διάνοιξη .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Η γρήγορη ασφαλής άνετη και φιλική προς το περιβάλλον προσπέλαση προς τον Παρνασσό και το χιονοδρομικό κέντρο , ειδικά τις ημέρες αιχμής.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη βελτίωσης , σήμανσης , θέσεων προσωρινής στάθμευσης και εξυπηρέτησης των διερχομένων οχημάτων , κάδους συγκέντρωσης

απορριμμάτων στις ήδη υπάρχουσες οδούς προσπέλασης στον Παρνασσό και στο χιονοδρομικό κέντρο καθώς και μελέτη σκοπιμότητας των κατά καιρούς προταθεισών νέων από τους Δελφούς και την Δαύλεια.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Οι αντίστοιχες Νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις .

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από τις προκαταρκτικές μελέτες .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Πρωώθηση - προγραμματισμός τις αντίστοιχες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

7.3 ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Το υπάρχον ιδιωτικό αεροδρόμιο Ακραιφνίου.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Εξέταση της συνδρομής του υπάρχοντος αεροδρομίου στην ανάπτυξη του Παρνασσού .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη δυνατοτήτων συνεισφοράς αεροδρομίου στην περιοχή.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:5.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

7.4 ΤΕΛΕΦΕΡΙΚ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Λιβάδι , Αμφίκλεια , Δαύλεια και όπου απαιτηθεί από την μελέτη σκοπιμότητας του έργου.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Δυνατότητα εύκολης πρόσβασης στις βάσεις του χιονοδρομικού λόγω των δυσκολιών προσπέλασης που παρουσιάζονται προς αυτές για την καλύτερη εκμετάλλευση του .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη δυνατότητας κατασκευής τελεφερίκ για την ευκολότερη πρόσβαση στον χιονοδρομικό από τις μέχρι τώρα προταθείσες θέσεις .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ιδιώτες /ΕΟΤ.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Με αυτοχρηματοδότηση η από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Προτείνεται η δημοπράτηση του έργου με αυτοχρηματοδότηση.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

7.5 ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Σιδηροδρομικός σταθμός Λιλαίας ,Λιβαδειάς.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Ανάπτυξη και αυτού του μεταφορικού μέσου για την περιοχή.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη δυνατότητας εκμετάλλευσης και του Σιδηροδρομικού Δικτύου για την διακίνηση των επισκεπτών και μεταφορά τους μέχρι το χιονοδρομικό , Δελφούς .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ: ΟΣΕ/Προς σύσταση προτεινόμενος Οργανισμός.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:6.000 €.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

8. ΥΔΡΕΥΣΗ – ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ - ΧΥΤΑ

Προβλήματα που αντιμετωπίζονται στα πλαίσια των δήμων και πρέπει να ολοκληρωθούν όπως είναι η ύδρευση οι αποχετεύσεις και οι βιολογικοί καθαρισμοί καθώς και οι ΧΥΤΑ που αντιμετωπίζονται στα πλαίσια των Νομών. Ιδιαίτερη μέριμνα

πρέπει να ληφθεί για τα παραπάνω προβλήματα που δημιουργούνται και με την ανέγερση κατοικιών, επιχειρήσεων και την ανάπτυξη οικισμών σε εκτός σχεδίου περιοχές . Οι προτάσεις των εγγειοβελτιωτικών ισχύουν και για την ύδρευση.

9.ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης του Παρνασσού με τον υπάρχοντα χειμερινό αθλητισμό την αναρρίχηση τον αιωροπτερισμό είναι και η διερεύνηση εκσυγχρονισμού , επέκτασης , των υπάρχόντων η δημιουργίας νέων προτεινομένων αθλητικών δραστηριοτήτων ιδιαίτερα και για την καλοκαιρινή περίοδο.

9.1 ΚΕΝΤΡΟ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΩΝ ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΩΝ ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Δίπλα από το καταφύγιο ή δίπλα από την βάση στα Κελάρια του χιονοδρομικού ή όπου αλλού χωροταξικά αποδειχθεί καταλληλότερο.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Σκοπός του έργου είναι να καταστήσει τον Παρνασσό κέντρο αναφοράς όλων των ορεινών αθλημάτων στεγάζοντας και διευκολύνοντας όλες τις αντίστοιχες ομοσπονδίες σ'ένα μικρό κοινό χώρο στον Παρνασσό.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Κατασκευή ενός μικρού χώρου όπου θα μπορούν όλες οι ομοσπονδίες να το έχουν σαν βάση για τις ορεινές εξορμήσεις τους και συναντήσεις .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ : Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τις αντίστοιχες ομοσπονδίες.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ: Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ : Προώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ : Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

9.2 ΟΡΕΙΝΟΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ & ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Παρνασσός.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Προσέλκυση επισκεπτών και προπόνηση αθλητών κατά τους καλοκαιρινούς μήνες που οι δραστηριότητες ελαστοχοποιοούνται .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη αξιοποίησης των υπαρχουσών και των προτεινομένων εγκαταστάσεων για Προσέλκυση επισκεπτών και προπόνηση αθλητών κατά τούς καλοκαιρινούς μήνες που οι δραστηριότητες ελαστοχοποιούνται .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τους αντιστοίχους φορείς .

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου .

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

9.3 ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟ & ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΖΕΜΕΝΟΥ & ΦΑΙΔΡΙΑΔΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Αναρριχητικό κέντρο Κούβελλου Ζεμενού, Φαιδριάδων Δελφών .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Οργανωμένη ανάπτυξη της αναρρίχησης και προσέλκυση των αθλητών σε δύο αναρριχητικά πεδία στα οποία συχνά αγωνίζονται .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Κατασκευή κατασκηνωτικού κέντρου για την παραμονή αναρριχητών και για σεμινάρια αναρρίχησης στον Κούβελλο , εκσυγχρονισμό των αναρριχητικών πεδίων Κούβελλου και Φαιδριάδων για την ασφάλεια και μεγαλύτερη προσέλκυση των αναρριχητών .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με την αντίστοιχη ομοσπονδία .

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

9.4 ΚΕΝΤΡΑ ΑΙΩΡΟΠΤΕΡΙΣΜΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Η σημερινή θέση του πάνω από την Αμφίκλεια όπου διοργανώνονται και διεθνείς αγώνες , καθώς και στον Σταυρό πάνω από την Αράχωβα .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Σκοπός του έργου είναι να επιτευχθεί η περαιτέρω ανάπτυξη του αιωροπτερισμού στην περιοχή του Παρνασσού , κυρίως στην Αμφίκλεια όπου διεξάγονται και διεθνείς αγώνες καθώς και στον Σταυρό στην Αράχωβα.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Διαμόρφωση του υπάρχοντος χώρου κυρίως για την προσγείωση και κατασκευή περιπτέρου, τουαλετών, ύδρευσης κλπ. για εξυπηρέτηση των επισκεπτών και αθλητών .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ : Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τους αντίστοιχους Δήμους και την ομοσπονδία .

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ : Προώθηση - προγραμματισμός του έργου από τους αντίστοιχους ΟΤΑ.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ : Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

9.5 ΠΙΣΤΑ 4Χ4 & ΤΡΑΪΑΛ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Θα προκύψει από χωροταξική έρευνα .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Εξάσκηση των επισκεπτών ή και διεξαγωγή αγώνων σε μία πίστα για αυτοκίνητα 4x4 και για μηχανές τράϊαλ για αποφυγή ατυχημάτων αλλά και για προστασία του περιβάλλοντος , με τις πολλές πίστες που έχουν κατασκευαστεί από πολλές εταιρίες αυτοκινήτων ή την εξάσκησή τους σε δασικές εκτάσεις.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Κατασκευή πίστας 4x4 και τράϊαλ για εξάσκηση και διεξαγωγή αγώνων για αποφυγή ατυχημάτων και προστασία του περιβάλλοντος .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ : Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τους αντίστοιχους Δήμους και την ομοσπονδία.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ : Προώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

9.6 ΣΚΟΠΕΥΤΗΡΙΟ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Σένα από τα πολλά εγκατελειμένα λατομεία το καταλληλότερο τεχνικά, χωροταξικά και περιβαλλοντικά .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Την εξάσκηση σε σκοποβολή των επισκεπτών και των αθλουμένων σε χώρους σύμφωνα με όλες τις προδιαγραφές προς αποφυγήν ατυχημάτων και δημιουργίας περιβαλλοντικών προβλημάτων.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη σκοπιμότητας και επιλογή της καταλληλότερης θέσης και κατασκευή ενός σύγχρονου σκοπευτηρίου για τους επισκέπτες και αθλούμενους .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τους αντίστοιχους Δήμους και την ομοσπονδία.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

9.7 ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από χωροταξική έρευνα .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Προσέλκυση επισκεπτών και αθλητών και κυρίως αθλητικών σωματείων για προπόνηση και άθληση .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη σκοπιμότητας για το ποιες αθλητικές εγκαταστάσεις απαιτούνται συμπληρωματικά στις υπάρχουσες εγκαταστάσεις του Παρνασσού ώστε να προσελκυσθούν επισκέπτες και αθλητές και κυρίως αθλητικά σωματεία για προπόνηση και άθληση.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τους αντίστοιχους Δήμους και την ομοσπονδία.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Προώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

9.8 ΠΑΓΟΔΡΟΜΙΟ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από χωροταξική έρευνα.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Συμπληρωματική άθληση στα χειμερινά σπορ κυρίως μετά το πέρας του ωραρίου λειτουργίας του χιονοδρομικού .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη σκοπιμότητας κατασκευής παγοδρομίου συμπληρωματική άθληση στα χειμερινά σπορ κυρίως μετά το πέρας του ωραρίου λειτουργίας του χιονοδρομικού .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τον αντίστοιχο Δήμου και την ομοσπονδία .

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Προώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

9.9 Ε4- ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Ο Παρνασσός .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Προσέλκυση των επισκεπτών που επιδίδονται στην διάβαση των ορειβατικών διαδρομών .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Συντήρηση βελτίωση σήμανση των υπαρχόντων ορεινών διαδρομών και του διεθνούς ορειβατικού μονοπατιού Ε4 και διάνοιξη καινούργιων εάν δειχθεί ότι είναι απαραίτητο .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τον ΕΟΤ.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

9.10 ΓΚΟΛΦ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από χωροταξική έρευνα .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Να προσελκυσθούν οι ασχολούμενοι με το γκολφ .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη σκοπιμότητας και χωροταξικής τοποθέτησης του γκολφ ώστε να προσελκυσθούν οι ασχολούμενοι με το γκολφ .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ενδιαφερόμενοι ιδιώτες.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ:Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα σε συνεργασία με τον ενδιαφερόμενο ιδιώτη.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ:Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

9.11 ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Τα σπήλαια του Παρνασσού.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Να προσελκυσθούν οι ασχολούμενοι με την σπηλαιολογία.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Συνεργασία , διευκολύνσεις στην σπηλαιολογική ομοσπονδία ώστε να προσελκυσθούν οι ασχολούμενοι με την σπηλαιολογία .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με την αντίστοιχη ομοσπονδία .

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

9.12 ΙΠΠΑΣΙΑ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Υπάρχουσες επιχειρήσεις του Παρνασσού .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Να προσελκυσθούν οι ασχολούμενοι με την ιππασία .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη διαδρομών για ιππασία και διευκόλυνση επιχειρήσεων για εξάσκηση της.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ιδιώτες .

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Αυτοχρηματοδότηση ή από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους ιδιώτες .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

10.ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ – ΕΝΕΡΓΕΙΑ – ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ

Η διεκδίκηση της Βιομηχανικής Περιοχής στους πρόποδες του Παρνασσού στα όρια Βοιωτίας - Φθιώτιδας , η προοπτική ίδρυσης εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο στην περιοχή της Χαιρώνειας και η βοήθεια προς τις υπάρχουσες βιοτεχνίες και η δημιουργία καινούργιων πρέπει να είναι σε προτεραιότητα στους στόχους των τοπικών φορέων .

10.1 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΞΥΛΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Γραβιά

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Δημιουργία θέσεων εργασίας με την επιτόπια επεξεργασία ξύλου .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη σκοπιμότητας για κατασκευή βιομηχανίας επεξεργασίας ξύλου από την ξυλεία της Οίτης και του Παρνασσού κατά τα πρότυπα του της επεξεργασίας ξύλου που γίνεται από το δασαρχείο Καλαμπάκας .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Δασαρχείο η ιδιώτες.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

11.ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Η γεωργία και η κτηνοτροφία δεν αποτελούν τον μελλοντικό κεντρικό μοχλό ανάπτυξης της περιοχής και η ανάπτυξη τους μπορούν να προωθηθούν στα πλαίσια των γενικότερων ενεργειών των νομών.

11.1 ΕΚΤΡΟΦΕΙΟ ΘΗΡΑΜΑΤΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Αμφίκλεια .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Εκσυγχρονισμός – επέκταση του εκτροφείου θηραμάτων Αμφίκλειας με σκοπό την Πανελλήνια προμήθεια θηραμάτων .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Εκσυγχρονισμό – βελτίωση – επέκταση του υπάρχοντος εκτροφείου θηραμάτων .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Το Δασαρχείο.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ:Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα σε συνεργασία με το Δασαρχείο .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

12. ΓΕΩΡΓΙΑ

12.1 ΟΡΕΙΝΕΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Παρνασσός οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Αύξηση του γεωργικού εισοδήματος με την ανάπτυξη των τοπικών ορεινών καλλιεργειών και οικολογικών καλλιεργειών.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη για την ανάπτυξη των ορεινών και οικολογικών καλλιεργειών για αύξηση του γεωργικού εισοδήματος .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με το Υπουργείο Γεωργίας .

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα σε συνεργασία με το Υπουργείο Γεωργίας .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

12.2 ΔΑΣΙΚΟ ΦΥΤΩΡΙΟ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Το πρώην δασικό φυτώριο της Γραβιάς .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη του Παρνασσού και της ευρύτερας περιοχής θα παίξει και η περιβαλλοντική του ανάπτυξη στην οποία το δασικό φυτώριο έχει πρωτεύοντα ρόλο .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Επανεργοποίηση του παλαιού δασικού φυτωρίου .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Δασαρχείο .

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα σε συνεργασία με το Υπουργείο Γεωργίας .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το

προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

13.ΕΡΕΥΝΑ – ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ – ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Η Ερευνα-Τεχνολογία-Τεχνική Συνεργασία δεν αποτελούν τον μελλοντικό κεντρικό μοχλό ανάπτυξης της περιοχής και η ανάπτυξη τους μπορούν να προωθηθεί στα πλαίσια των γενικότερων ενεργειών των νομών.

13.1 ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών , Χιονοδρομικό , Δήμοι Παρνασσού.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Ένταξη και του Παρνασσού μέσω της πληροφορικής και του internet στο Πρόγραμμα της Κοινωνίας Πληροφορίας.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Εγκατάσταση συστήματος πληροφορικής και internet στους Δημόσιους χώρους του Παρνασσού.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τους αντίστοιχους φορείς .

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα σε συνεργασία με όλους τους φορείς .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

13.2 ΠΑΡΚΟ ΗΠΙΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Αμφίκλεια.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Δημιουργία του πάρκου ήπιων μορφών ενέργειας προκειμένου να ενημερώνονται οι επισκέπτες σ'αυτές .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Μελέτη κατασκευή πάρκου ήπιων μορφών ενέργειας προκειμένου να ενημερώνονται οι επισκέπτες σ'αυτές .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τον Δήμο.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα σε συνεργασία με τον Δήμο Αμφίκλειας .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

14.ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Κοινές δραστηριότητες και ενέργειες απαιτούν ένα ελάχιστο κοινού προγραμματισμού και κοινής διοίκησης μέσα από τον προτεινόμενο προς δημιουργία αναπτυξιακό φορέα.

14.1 ΕΜΨΥΧΩΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Οι πολιτιστικές και κάθε είδους δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στον Παρνασσό .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Εμψύχωση από έμπειρους επαγγελματίες των πολιτιστικών - συνεδριακών -παντός είδους δραστηριοτήτων προκειμένου να γίνουν πιο ελκυστικές για τους επισκέπτες.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Εμψύχωση των δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στον Παρνασσό , από ειδικούς όπως γίνεται σε παρεμφερείς τοποθεσίες άλλων χωρών .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τους αντίστοιχους φορείς.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ:Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

14.2 ΠΥΡΟΣΒΕΣΗ - ΑΠΟΧΙΟΝΙΣΜΟΣ - ΔΙΑΣΩΣΗ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Παρνασσός.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Συντονισμός και έρευνα για την αποτελεσματική πρόληψη και καταστολή των πυρκαγιών και του αποχιονισμού και της διάσωσης .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη για την πρόληψη των πυρκαγιών οργάνωση και συντονισμός των διανομαρχιακών υπηρεσιών για την πυρόσβεση την εθελοντική πυρόσβεση και τον αποχιονισμό καθώς και την διάσωση .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τις αρμόδιες υπηρεσίες.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ:Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

14.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΩΝ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Δήμοι – χιονοδρομικό – Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Κοινός συντονισμός – προγραμματισμός των ψυχαγωγικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Παρνασσού για την ποιοτικότερη αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη απόδοσή των και μεγαλύτερη προσέλκυση τουριστών .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη για κοινό συντονισμό – προγραμματισμό των ψυχαγωγικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Παρνασσού για την ποιοτικότερη αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη απόδοσή των και μεγαλύτερη προσέλκυση τουριστών.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ : προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τους αντίστοιχους φορείς.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:-

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :-

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

14.4 ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ – ΣΗΜΑΝΣΗ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΩΝ - ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΩΝ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Οι προαναφερόμενες δραστηριότητες στον Παρνασσό .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Για την προσέλκυση και την ασφάλεια των επισκεπτών και των αθλητών που ενεργοποιούνται στις παραπάνω δραστηριότητες .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Λεπτομερή περιγραφή, χαρτογράφηση, σήμανση των προαναφερομένων δραστηριοτήτων σύμφωνα με τα υπάρχοντα πρότυπα, όπως έχει γίνει και για άλλες περιοχές π.χ. Μετέωρα .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τους αντίστοιχους φορείς.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα σε συνεργασία με τις αρμόδιες Ομοσπονδίες .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

15.ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Υπάρχουν κοινές εκπαιδευτικές ανάγκες όπως οι προτεινόμενες που μπορούν να προωθηθούν στα πλαίσια του προτεινόμενου προς δημιουργία αναπτυξιακού φορέα.

15.1 ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΟΡΕΙΝΩΝ ΑΘΛΗΜΑΤΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Δίπλα από την βάση στα Κελάρια του χιονοδρομικού ή όπου αλλού χωροταξικά αποδειχθεί καταλληλότερο.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Ενημέρωση επισκεπτών σε θέματα Παρνασσού , ορεινών αθλημάτων καθώς και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Μελέτη κατασκευή Μουσείου βιβλιοθήκης με κυρίως θέματα από τον Παρνασσό , περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και ορεινών αθλημάτων καθώς και δημιουργία κέντρου περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός με τους αντίστοιχους φορείς.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

15.2 ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΔΑΣΟΠΥΡΟΣΒΕΣΗΣ -ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΣΠΟΡ - ΤΥΡΟΚΟΜΙΑΣ – ΜΑΓΕΙΡΙΚΗΣ –ΒΟΤΑΝΙΚΗΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Δήμοι Παρνασσού –Χιονοδρομικό – Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Επιμόρφωση των κατοίκων οργανισμών και επιχειρήσεων του Παρνασσού σε θέματα ενδιαφέροντός τους .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Διεξαγωγή σεμιναρίων από κατάλληλους φορείς ΙΕΚ , ΚΕΚ σε κατοίκου ,οργανισμούς και επιχειρήσεις του Παρνασσού σε θέματα ενδιαφέροντός τους .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Ο προτεινόμενος αναπτυξιακός οργανισμός .

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει από την προκαταρκτική μελέτη.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

16.ΥΓΕΙΑ – ΠΡΟΝΟΙΑ

Στον τομέα αυτό απαιτείται η σωστή κάλυψη του Παρνασσού στα πλαίσια των γενικότερων ενεργειών των νομών.

17.ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ

το προτεινόμενο πρόγραμμα ανάπτυξης έχει συνάφεια με έργα τοπικού χαρακτήρα, όπως αυτά των δήμων που βρίσκονται στον παρνασσό, κοινών ενεργειών που έχουν αναφερθεί στην εκπαίδευση στον πολιτισμό και στις περισσότερες προτεινόμενες

ενέργειες αλλά και έργα και ενέργειες εθνικού επιπέδου όπως το προτεινόμενο φεστιβάλ του χιονιού – γιορτή του βουνού και ιδιαίτερα του προτεινόμενου εθνικού οικολογικού πάρκου .

17.1 ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΕΡΓΑ ΝΟΜΩΝ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Παρνασσός .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Προγραμματισμός – Διεκδίκηση-Παρακολούθηση – συντονισμός – βοήθεια για τα έργα που προγραμματίζονται και κατασκευάζονται από όλους τους φορείς αν και τα οποία πολλές φορές απεντάσσονται από τα προγράμματα ελλείπει διεκδίκησης και παρακολούθησης .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Κοινός προγραμματισμός – Διεκδίκηση-Παρακολούθηση – συντονισμός – βοήθεια τουλάχιστον των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων των Νομαρχιών της Περιφέρειας των Υπουργείων και των οργανισμών που έχουν αρμοδιότητα για ενέργειες και έργα που αφορούν τον Παρνασσό με την συνεργασία του προτεινόμενου Διανομαρχιακού οργανισμού.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα με τους αντίστοιχους προγραμματισμούς των φορέων.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:-

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :-

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Πρωώθηση - προγραμματισμός του έργου από τον προτεινόμενο προς δημιουργία κοινό αναπτυξιακό φορέα .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ:Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

17.2 ΕΘΝΙΚΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Στην Αττική ,Εύβοια , Βοιωτία , Φθιώτιδα , και Φωκίδα από τον Παρνασσό μέχρι και την Λίμνη και το οικολογικό πάρκο του Μαραθώνα .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Σκοπός του θα είναι η ανάπτυξη του οικολογικού και περιβαλλοντικού τουρισμού η διάσωση και ανάπτυξη της χλωρίδας και της πανίδας της γεωργίας της κτηνοτροφίας η εμπέδωση και διάδοση της οικολογικής συνείδησης , η επιστημονική μελέτη ,η διεξαγωγή σεμιναρίων και η κατάρτιση στα παραπάνω θέματα .**Όλοι οι παραπάνω σκοποί θα συμβάλλουν τα μέγιστα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής .**

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:

ΕΘΝΙΚΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην Αττική ,Εύβοια , Βοιωτία , Φθιώτιδα , και Φωκίδα λόγω του σημαντικού και μεγάλου δικτύου υδροβιότοπων που υπάρχουν από λίμνη του Μαραθώνα όπου διοχετεύονται τα νερά της Παραλίμνης και της Υλίκης στην οποία εκρέει ο Κηφισός που πηγάζει από τον Παρνασσό και οι παραπόταμοι του από τον Ελικώνα που ξεκινάν σε απόσταση αναπνοής από την Αθήνα , με την Κωπαΐδα , με την έδρα του Οργανισμού Κωπαΐδας , δασικό , βοτανικό , αμπελουργικό φυτώριο , τον οργανισμό Περιβαλλοντικής Προστασίας , το ινστιτούτο κτηνοτροφικής ανάπτυξης , διαθέσιμες Δημοτικές και Δημόσιες αγροτικές και οικοπεδικές εκτάσεις με βιολογικές καλλιέργειες , με το μεγάλο αγρόκτημα της Γεωπονικής σχολής κήπους , παραδοσιακά κτίρια , παλαιά μηχανήματα ,αυτοπόλογιστης αξίας .Κέντρο της προτεινόμενης αξιοποίησης από το ΥΠ.ΠΟ στον Αλιάρτο και στον Ορχομενό , με συνεδριακά κέντρα της Ευαγγελίστριας , Λιβαδειάς ,μουσείο και πανεπιστήμιο οίνου Θηβών , ιπποφορβεία Κάστρου , Ορχομενού και Δαύλειας , μουσείο Χαιρώνειας ,ρεζέρβα ελαφιών Αμφίκλειας , κέντρο αιωροπτερισμού Αμφίκλειας , το χιονοδρομικό κέντρο Παρνασσού , τον Εθνικό Δρυμό Παρνασσού ,σε γεινίαση με τις πηγές της Κασταλίας πηγής και τους Δελφούς, προτείνεται η δημιουργία **Εθνικού Οικολογικού Πάρκου** .

Σκοπός του θα είναι η ανάπτυξη του οικολογικού και περιβαλλοντικού τουρισμού η διάσωση και ανάπτυξη της χλωρίδας και της πανίδας της γεωργίας της κτηνοτροφίας η εμπέδωση και διάδοση της οικολογικής συνείδησης , η επιστημονική μελέτη ,η διεξαγωγή σεμιναρίων και η κατάρτιση στα παραπάνω θέματα .

Όλοι οι παραπάνω σκοποί θα συμβάλλουν τα μέγιστα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής .

Κύριοι χρήστες του θα είναι τα σχολεία , ορειβάτες - αθλητές ,περιηγητές , επιστήμονες επαγγελματίες , γεωργοί, κτηνοτρόφοι , εν ολίγοις οι πάντες .

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

- **ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ-ΡΕΖΕΡΒΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΧΛΩΡΙΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΝΙΔΑΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ & ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ .**
- **ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ -ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ -ΜΟΥΣΕΙΟ**
- **ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΡΚΟΥ-ΡΕΖΕΡΒΑΣ ΖΩΩΝ**
- **ΜΕ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΡΕΖΕΡΒΑΣ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ**

- ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΕΝΥΔΡΕΙΟΥ - ΕΚΘΕΤΗΡΙΟΥ, ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΥ
- ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ
- ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΚΘΕΤΗΡΙΟΥ ΕΡΠΕΤΩΝ.
- ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΒΟΤΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΗΠΟΥ ,ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ, ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΗΠΩΝ.
- ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΔΑΣΙΚΟΥ & ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΟΥ ΦΥΤΩΡΙΟΥ
- ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ & ΑΓΡΟΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ
- ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΑΓΡΙΩΝ ΖΩΩΝ
- ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ ΜΕ ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ.
- ΕΠΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΛΙΜΝΗΣ ΣΤΟ ΛΙΒΑΔΙ
- ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΞΕΝΩΝΑΣ&ΣΧΟΛΗ ΟΡΕΙΒΑΣΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΑΜΠΙΝΓΚ &ΟΡΕΙΝΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ
- ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΑ-ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
- ΠΙΣΤΑ ΟΡΕΙΝΗΣ ΠΟΔΗΛΑΣΙΑΣ (MOUNTAIN BIKE) ,ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΗΣ ΔΕΞΙΟΤΕΧΝΙΑΣ, ROLLER SKATE ,SKATEBOARD TRIAL
- ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΙΣΤΑ ΟΡΕΙΝΗΣ ΠΟΔΗΛΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΟ ΓΥΡΟ, ΟΡΕΙΝΟ ΜΑΡΑΘΩΝΙΟ ΚΑΙ ΑΓΩΝΑ TRIAL
- ΕΤΗΣΙΟ ΟΡΕΙΝΟ ΤΡΙΑΘΛΟ
- ΚΕΝΤΡΟ ΙΠΠΑΣΙΑΣ
- ΣΚΟΠΕΥΤΗΡΙΟ.
- ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΧΙΟΝΙΟΥ-ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ
- ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ
- ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΥΠΑΡΧΟΝΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

ΦΟΡΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Υ.Π.Ε.ΧΩ.ΔΕ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ -Γ.Γ.ΔΑΣΩΝ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
 ΥΠ.ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ- Γ.Γ.Α
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

**N.A ΑΤΤΙΚΗΣ
N.A. ΒΟΙΩΤΙΑΣ
N.A ΦΘΙΩΤΙΔΑ
N.A. ΦΩΚΙΔΑΣ**

Ο.Τ.Α ΟΠΟΥ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΤΟ Ε.Ο.Π.

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΤΟΥ Ε.Ο.Π
ΤΕΧΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

3^ο Κ.Π.Σ ΕΘΝΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ
ΠΟΡΟΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ-ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ
LEADER PLUS
ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΩΡΙΜΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ		
Α/Α	ΕΝΕΡΓΕΙΑ/ΕΡΓΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
1	ΠΡΟΜΕΛΕΤΗ Ε.Ο.Π	10.000.000
2	ΘΕΣΜΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ :ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ Ε.Ο.Π	3.000.000
3	ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Ε.Ο.Π (STEERING COMITEE)	100.000.000
4	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΩΝ	2.500.000.000
5	ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΦΑΡΜΑ Ε.Ο.Π	1.500.000.000
6	ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ-ΚΩΠΑΙΔΑΣ-ΒΟΤΑΝΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ & ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Ε.Ο.Π	1.500.000.000
7	ΠΑΡΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΕΝΔΗΜΙΚΩΝ ΨΑΡΙΩΝ Ε.Ο.Π.	2.000.000.000
8	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΓΡΙΩΝ ΖΩΩΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ Ε.Ο.Π	500.000.000
9	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΔΑΣΙΚΟΥ-ΒΟΤΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ - ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΟΥ ΦΥΤΩΡΙΟΥ- ΑΓΡΟΚΤΗΜΑΤΟΣ ΓΕΩΠΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ-ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΚΩΠΑΪΔΟΣ	1.500.000.000
10	ΙΔΡΥΣΗ & ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΑΣΑΡΧΕΙΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	600.000.000
11	ΠΡΟΒΟΛΗ , ΓΙΟΡΤΗ ΝΕΡΟΥ & ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΧΙΟΝΙΟΥ-ΓΙΟΡΤΗ ΒΟΥΝΟΥ	100.000.000
12	ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ & ΟΡΕΙΝΩΝ ΑΘΛΗΜΑΤΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	1.000.000.000
13	ΕΠΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΤΟΥ ΛΙΒΑΔΙΟΥ	200.000.000
14	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ	400.000.000
15	ΚΕΝΤΡΟ ΑΙΩΡΟΠΤΕΡΙΣΜΟΥ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ	100.000.000
16	ΠΑΡΚΟ ΗΠΙΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	500.000.000
	ΣΥΝΟΛΟ	12.513.000.000

ΘΕΣΜΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ: ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Προτείνονται τα διαθέσιμα κτίρια του Δήμου Αλιάρτου για στέγαση του φορέα του Ε.Ο.Π.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Σκοπός είναι η ίδρυση του φορέα που θα υλοποίηση και θα λειτουργήσει το Ε.Ο.Π έπειτα από σχετική μελέτη για τη μορφή του το ποσοστό και τις υποχρεώσεις αυτών που πρέπει να συμμετάσχουν. Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Σύνταξη του καταστατικού λειτουργίας του Ε.Ο.Π έπειτα από μελέτη που συνταχθεί.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΒΟΙΩΤΙΑΣ.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 3.000.000 δρχ.για την μελέτη καταστατικού σύστασης και μορφή του Ε.Ο.Π + 300.000.000 για μετοχικό κεφάλαιο Ε.Ο.Π.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Το επισπεύδον υπουργείο /Οι μέτοχοι του Ε.Ο.Π.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Σύνταξη της αναγκαίας μελέτης για την σύσταση του Ε.Ο.Π.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΕΡΓΟ : ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Ε.Ο.Π. (STEERING COMITTEE)

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Το ανακαινισμένο κτήριο στην πλατεία του Αλιάρτου

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Η ανάπτυξη και η υλοποίηση ενός φιλόδοξου και μακρόπνου προγράμματος του οποίου η υλοποίηση απαιτεί την συντονισμένη δράση ευρέως φάσματος κοινωνικών δυνάμεων έχει ανάγκη από στενή παρακολούθηση , έλεγχο και διορθωτικές η συμπληρωματικές ενέργειες σε όλη την περίοδο εφαρμογής του . Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Η επιτροπή παρακολούθησης προτείνεται να λειτουργήσει υπό την προεδρία του προέδρου του προς σύσταση ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ και με την συμμετοχή των συμβούλων του, και των μετόχων. Η επιτροπή παρακολούθησης θα συνεδριάζει ανά τρίμηνο και θα συστήσει γραμματεία για την καθημερινή παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής του προγράμματος.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ε.Ο.Π.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:100.000.000

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : 3⁰ Κ.Π.Σ.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Σύσκεψη όλων των φορέων μετά από κάλεσμα του προέδρου του Ε.Ο.Π.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΈΡΓΑ :Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΈΡΓΟ : ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΈΡΓΟΥ: Λίμνη Μαραθώνα, Παραλίμνη Υλίκη ,Κηφισός ,Έρκυνα , Μαυροπόταμος, Πότζα .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΈΡΓΟΥ: Ο σκοπός του παραπάνω έργου είναι να εφαρμοστούν οι περιβαλλοντικοί όροι κατά την εκτέλεση των αντιπλημμυρικών έργων στους υδροβιότοπους με την δημιουργία μπακήνων (θυλάκων διάσωσης και προστασίας της χλωρίδας και της πανίδας των υδροβιότοπων) .Και να γίνει εμπλουτισμός στην χλωρίδα και την πανίδα τους. Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΈΡΓΟΥ: Δημιουργία θυλάκων διάσωσης της χλωρίδας και της πανίδας κατά μήκος των παραπάνω υδροβιότοπων , δειροφύτευση κατά μήκος τους και συντήρηση της αγροτικής οδοποιίας δίπλα τους ώστε να είναι επισκέψιμοι , σήμανση για την προστασία τους .Δημιουργία χώρων αναψυχής και παρατήρησης .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ/ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΒΟΙΩΤΙΑΣ.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΈΡΓΟΥ: Κατ 'εκτίμηση 2.500.000.000 δρχ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : 3^ο Κ.Π.Σ.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Σύνταξη μελέτης & περιβαλλοντικής μελέτης πού θα περιλαμβάνει τις παραπάνω ενέργειες πού είναι και υποχρεωτικές για την εκτέλεση των αντιπλημμυρικών από την Περιφέρεια.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΈΡΓΑ :Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π. και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Το κόστος του έργου είναι μικρό εκτελούμενο με τα αντιπλημμυρικά, εξ' άλλου είναι υποχρεωτικό και από τους περιβαλλοντικούς όρους.

ΈΡΓΟ : ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΦΑΡΜΑ Ε.Ο.Π.

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΈΡΓΟΥ: Σε οικόπεδο 300 στρεμμάτων δίπλα από τον Κηφισό στον Αγ. Δημήτρη Ορχομενού.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΈΡΓΟΥ:Με την κατασκευή του παραπάνω έργου θα σχεδιάζονται και θα υλοποιούνται προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για τα σχολεία Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης .Θα οργανώνονται επιμορφωτικές και ενημερωτικές συναντήσεις για εκπαιδευτικούς και πολίτες. Θα συνεργάζεται με Πανεπιστήμια και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα για ανταλλαγή πληροφοριών εκπαιδευτικού υλικού , διάθεση επιστημονικού προσωπικού για στήριξη προγραμμάτων, διοργάνωση σεμιναρίων κ.α . Θα συνεργάζεται με τους υπευθύνους Π.Ε και θα στηρίζει τα προγράμματα Π.Ε των σχολείων . Θα δημιουργήσει αρχείο πληροφοριών. Θα συνεργάζεται με τοπικούς φορείς και θα οργανώνει εκδηλώσεις με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη. Θα προωθήσει την έρευνα στην Π.Ε. Σκοπός του έργου θα είναι η παρατήρηση , μελέτη και πρακτική εξάσκηση των μαθητών και επισκεπτών του

κέντρου με τις αγροτοκτηνοτροφικές ασχολίες .Καθώς η ψυχαγωγία και η άθληση.Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Θα περιλαμβάνει αίθουσες διδασκαλίας βιβλιοθήκη ,ηλεκτρονικούς υπολογιστές ,εργαστήριο με οπτικοακουστικό και εργαστηριακό εξοπλισμό , εστιατόριο και ξενώνα φιλοξενίας 80 ατόμων σε τετράκλινα δωμάτια. .Αγροτοκτηνοτροφική μονάδα που θα καθορισθεί επακριβώς από την σύνταξη της σχετικής μελέτης βάσει του σκοπού που προορίζεται Επί πλέον θα περιλαμβάνει πάρκο ζώων , πτηνών, ερπετών , βοτανικό κήπο , θερμοκήπιο , τεχνητή λίμνη - υγροβιότοπο .Θα υπάρχει δυνατότητα κατασκευής ιππικού κέντρου με άλογα και πόνυ από τα ιπποφορβεία της περιοχής για εκμάθηση ιππασίας και διεξαγωγής ιππικών αγώνων .Κατασκευή παιδότοπου μέσα στον χώρο της φάρμας .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :ΥΠΕΧΩΔΕ/ Δήμος Ορχομενού.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: Κατ' εκτίμηση 1.500.000.000 δρχ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : 3^ο Κ.Π.Σ.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Το έργο να δημοπρατηθεί μελέτη - κατασκευή και είναι άμεσα υλοποιήσιμο .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ :Με την κατασκευή του έργου τοποθετούνται από το Υπουργείο Παιδείας 10 καθηγητές . Τα λειτουργικά έξοδα περιβαλλοντικής σχολής είναι ανταποδοτικά .Από τα προϊόντα και τα έσοδα της φάρμας υπολογίζεται μετά την αφαίρεση του λειτουργικού κόστους της να υπάρχει κέρδος .

ΕΡΓΟ : ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ -ΚΩΠΑΪΔΑΣ ΒΟΤΑΝΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ & ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Ε.Ο.Π

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Στην κεντρική πλατεία Αλιάρτου σε διατηρητέο κτίριο 1.500 Μ2 , εν μέσω και άλλων διατηρητέων και αναστηλωμένων κτιρίων του Οργανισμού Κωπαΐδος κυριότητας Δήμου Αλιάρτου που προορίζονται για συναφείς δραστηριότητες του Ε.Ο.Π

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Με την κατασκευή του παραπάνω έργου θα συγκεντρωθεί το υλικό και το εγκατελειμένο αρχείο από την αποξήρανση της Κωπαΐδας σύμφωνα με την μελέτη του Υπ. Πολιτισμού και θα φυλάσσεται θα εκτίθεται και θα τίθεται στην διάθεση των ενδιαφερομένων παράλληλα με την βιβλιοθήκη του Ε.Ο.Π (με θέματα περιβάλλοντος, γεωργίας , κτηνοτροφίας , κλπ.) και τα εκθέματα του Βοτανολογικού μουσείου , προς ενημέρωση ,μελέτη και έρευνα.Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Θα περιλαμβάνει το Μουσείο Κωπαΐδας σύμφωνα με την πρόταση του Υπ. Πολιτισμού , την βιβλιοθήκη του Ε.Ο.Π, βοτανολογικό μουσείο - εκθετήριο , με τον απαραίτητο εξοπλισμό .Υπάρχει έτοιμη αίθουσα για συνδιαλέξεις - παρουσιάσεις .Υπαίθριοι και στεγασμένοι χώροι για αγροτικές εκθέσεις .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :ΥΠΕΧΩΔΕ/ ΕΟΠ

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 1.500.000.000 δρχ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : 3^ο Κ.Π.Σ.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ : Απαιτείται σύνταξη μελέτης .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ : Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Παράλληλα με τις προβλεπόμενες ενέργειες του Ε.Ο.Π στον Αλιάρτο πρέπει να προβλεφθούν και συναφείς ενέργειες στα εγκατελειμμένα κτίρια του Οργανισμού Κωπαΐδας . Απαιτείται και η συνεργασία με το Υπ. Πολιτισμού που είχε συντάξει και την αρχική πρόταση .

ΕΡΓΟ: ΠΑΡΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΕΝΔΗΜΙΚΩΝ ΨΑΡΙΩΝ Ε.Ο.Π

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Στον Δήμο Ορχομενού στις πηγές Χαρίτων η στα κτίρια του Οργανισμού Κωπαΐδος κυριότητας Δήμου Ορχομενού .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Σκοπός του έργου θα είναι η προστασία ή ελεγχόμενη προστασία, έρευνα και έκθεση σπανίων και απειλούμενων ψαριών του γλυκού νερού σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Τμήμα Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου . Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Θα περιλαμβάνει χώρους που ο αριθμός τους και η κατασκευή τους θα προσδιορισθεί από ειδική μελέτη ώστε τα απειλούμενα σπάνια είδη ψαριών να προστατευθούν , να αναπαράγονται . , να μελετώνται και παράλληλα να εκτίθενται στους επισκέπτες . Θα περιλαμβάνει και εργαστήριο για την έρευνα ψαριών γλυκού νερού .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ: ΥΠ. ΓΕΩΡΓΙΑΣ/Ε.Ο.Π.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: Κατ' εκτίμηση 1.000.000.000 ΔΡΧ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : 3^ο Κ.Π.Σ.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ : Σύνταξη μελέτης.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ: Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π. και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Απαιτείται και η συνεργασία με το Υπουργείο Γεωργίας προκειμένου να τοποθετηθεί Ιχθυολόγος .

ΕΡΓΟ : ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΑΓΡΙΩΝ ΖΩΩΝ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Στον Ορχομενό σε υπάρχον κτήριο και έκταση του Οργανισμού Κωπαΐδος κυριότητας Δήμου Ορχομενού .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Ο κύριος σκοπός του έργου θα είναι η περίθαλψη των αγρίων ζώων και η επανένταξη τους στο περιβάλλον. Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Επίσκεψη και διαμόρφωση εξοπλισμός του υπάρχοντος κτηρίου και κτήματος προκειμένου να περιθάλπονται τα άγρια ζώα .

ΦΟΡΕΑΣ/ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ/ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ: ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ
ΒΟΙΩΤΙΑΣ/ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: Κατ' εκτίμηση 500.000.000 δρχ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : 3^ο Κ.Π.Σ

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ : Απαιτείται σύνταξη μελέτης

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ : Οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Το υπάρχον Κέντρο Περιθάλψης Αγρίων Ζώων Αιγίνης θεωρείται ανεπαρκές και προτείνεται η δημιουργία και λειτουργία του και ενός άλλου στα πλαίσια του ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ σε συνεργασία με την κτηνιατρική Σχολή .

**ΕΡΓΟ : ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΔΑΣΙΚΟΥ-ΒΟΤΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ -ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΟΥ
ΦΥΤΩΡΙΟΥ- ΑΓΡΟΚΤΗΜΑΤΟΣ ΓΕΩΠΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ- ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ
ΚΩΠΑΪΔΟΣ**

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Κωπαΐδα.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Η προτεινόμενη αναβάθμιση σκοπεύει στην ανάδειξη των κοινών στόχων των οργανισμών και υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας , πέραν του σκοπού ύπαρξής τους, στην συνεργασία στην χρήση τους και την επισκεψιμότητά τους και την ένταξη τους στους στόχους του Ε.Ο.Π. Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Ακριβής περιγραφή θα γίνει από μελέτη που θα πρέπει να εκπονήσει το Υπ. Γεωργίας που θα βασίζεται στην σκοπιμότητα του έργου.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ/ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 1.500.000.000 δρχ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : 3^ο Κ.Π.Σ.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ : Αίτημα στο Υπουργείο Γεωργίας για εξέταση της πρότασης και ένταξης της στο πρόγραμμα του

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ: Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π. και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΕΡΓΟ: ΙΔΡΥΣΗ & ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΑΣΑΡΧΕΙΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Παρνασσός

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Σκοπός είναι η επίλυση των τεραστίων προβλημάτων του Παρνασσού και του Εθνικού Δρυμού . Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Ίδρυση και κατασκευή από το Υπουργείο Γεωργίας του Δασαρχείου Παρνασσού σύμφωνα με το εγκεκριμένο Σχέδιο Διαχειρίσεις Εθνικού Παρνασσού.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:ΥΠ. ΓΕΩΡΓΙΑΣ /ΥΠ. ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 600.000.000

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :3^ο Κ.Π.Σ

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ : Απόφαση Υπουργού για την ίδρυση του.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΕΡΓΟ : ΠΡΟΒΟΛΗ , ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ &ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ -ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΧΙΟΝΙΟΥ- ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:.Στην περιοχή ανάπτυξης του Ε.Ο.Π και γενικά σε όλη την Ελλάδα.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Σκοπός του έργου είναι η προβολή των γενικών σκοπών του Ε.Ο.Π.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ :Το έργο αποτελείται από την τουριστική προβολή με όλα τα μέσα , από εκδηλώσεις ημερίδες και δημιουργίες περιβαλλοντικές , πνευματικές , πολιτιστικές , καλλιτεχνικές , αθλητικές και παντός είδους δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στους παραπάνω στόχους .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Ε.Ο.Π.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 100.000.000 ΔΡΧ

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ:3^ο Κ.Π.Σ.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Το έργο είναι έτοιμο προς εκτέλεση .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:Από την μελέτη του έργου και από προηγούμενες εμπειρίες προκύπτει ότι είναι δυνατόν μετά την προώθηση του να καταστεί αυτοδύναμο οικονομικά και να λειτουργεί με τα έσοδα τα οποία θα έχει από τις αιγίδες και τους χορηγούς οι οποίοι θα διαφημίζονται μέσα από αυτό .Με το έργο αυτό θα επιτευχθεί και τεράστια οικονομία διαφήμισης στους διαφημιζόμενους Ο.Τ.Α., νομούς, Περιφέρειες.

**ΕΡΓΟ : ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΟΡΕΙΝΩΝ ΑΘΛΗΜΑΤΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ**

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ: Στην διασταύρωση της οδού Αράχωβας - Επταλόφου με την οδό προς το χιονοδρομικό .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Σκοπός του έργου είναι οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Θα αποτελείται από το Μουσείο του Εθνικού Δρυμού και του Παρνασσού, παράλληλα θα λειτουργεί σαν Κέντρο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης και προβολής των ορεινών αθλημάτων .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ / ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ – Ε.Ο.Π- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΟΡΕΙΒΑΣΙΑΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ
ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Κατ' εκτίμηση 1.000.000.000 δρχ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :3^ο Κ.Π.Σ

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Η ίδρυση του προβλεπόμενου από το σχέδιο διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Δασαρχείου Παρνασσού και η σύνταξη της σχετικής μελέτης .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΕΡΓΟ : ΕΠΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΤΟΥ ΛΙΒΑΔΙΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΟΥ:Στην υπάρχουσα λίμνη - υγροβιότοπο στο Λιβάδι.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ:Στην ανάπτυξη της χλωρίδας της πανίδας στην πυροπροστασία και στην υδροδότηση όλων των Ο.Τ.Α του Παρνασσού.Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ:Με την παλαιά προμελέτη του Υπουργείου Γεωργίας επιχειρείται η άρση των τεραστίων περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην χλωρίδα την πανίδα και γενικότερα στο περιβάλλον τις οποίες είχε δημιουργήσει παλαιότερο του έργο . Και προτείνεται η ελεγχόμενη σπατάλη του νερού που γίνεται κατά τους χειμερινούς μήνες με την άρδευση του ελαιώνα της Άμφισσας (χρονική περίοδο κατά την οποία δεν απαιτείται).

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ / ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Κατ' εκτίμηση 200.000.000 δρχ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :3^ο Κ.Π.Σ

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Σύνταξη της οριστικής μελέτης βάσει της παλαιάς προμελέτης του Υπουργείου Γεωργίας.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΈΡΓΑ :Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:Απαιτείται η άμεση οριοθέτηση του υγροβιότοπου - λίμνης από την Κτηματική Υπηρεσία του Δημοσίου Βοιωτίας.

ΈΡΓΟ : ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΈΡΓΟΥ:Το υπάρχον καταφύγιο Παρνασσού.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΈΡΓΟΥ: Σκοπός του έργου είναι να οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΈΡΓΟΥ:Επισκευή του και επέκταση του υπάρχοντος καταφυγίου ώστε να μπορεί να φιλοξενήσει 100 επισκέπτες.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Ε.Ο.Τ/ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΑΣ-ΟΡΕΙΒΑΣΙΑΣ

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΈΡΓΟΥ:Κατ' εκτίμηση 400.000.000ΔΡΧ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :3^ο Κ.Π.Σ

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Σύνταξη σχετικής μελέτης.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΈΡΓΑ :Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΈΡΓΟ : ΚΕΝΤΡΟ ΑΙΩΡΟΠΤΕΡΙΣΜΟΥ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΈΡΓΟΥ:Η σημερινή θέση του πάνω από την Αμφίκλεια όπου διοργανώνονται και διεθνείς αγώνες .

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΈΡΓΟΥ: Σκοπός του έργου είναι να επιτευχθεί η περαιτέρω ανάπτυξη του αιωροπτερισμού στην περιοχή του Παρνασσού Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΈΡΓΟΥ:Διαμόρφωση του υπάρχοντος χώρου κυρίως για την προσγείωση και κατασκευή περιπτέρου .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΈΡΓΟΥ:Κατ' εκτίμηση 100.000.000. ΔΡΧ

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :3^ο Κ.Π.Σ

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Σύνταξη σχετικής μελέτης

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΈΡΓΑ :Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΈΡΓΟ: ΠΑΡΚΟ ΗΠΙΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΈΡΓΟΥ: Αμφίκλεια

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ: Σκοπός του έργου είναι η προβολή των ήπιων μορφών ενέργειας και των γενικών σκοπών του Ε.Ο.Π.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ: Το έργο θα κατασκευαστεί ώστε να αναδεικνύονται όλες οι ήπιες μορφές ενέργειας ήλιος, νερό αέρας.

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ :Ε.Ο.Π.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ: 500.000.000 ΔΡΧ

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ:3^ο Κ.Π.Σ

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ :Μελέτη.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλα τα προβλεπόμενα από το Ε.Ο.Π και οι συνάφειες με άλλα έργα που περιγράφονται στο τέλος της πρότασης.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΕΣ ΕΡΓΩΝ:Σκοπός είναι η ανάπτυξη του οικολογικού και περιβαλλοντικού τουρισμού, η διάσωση και ανάπτυξη της χλωρίδας και της πανίδας της γεωργίας της κτηνοτροφίας η εμπέδωση και διάδοση της οικολογικής συνείδησης , η επιστημονική μελέτη ,η διεξαγωγή σεμιναρίων και η κατάρτιση στα παραπάνω θέματα .**Όλοι οι παραπάνω σκοποί θα συμβάλλουν τα μέγιστα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής.**Καθώς και οι γενικές σκοπιμότητες των έργων στο τέλος της μελέτης.

ΣΥΝΑΦΕΙΕΣ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ :Με όλα τα προτεινόμενα έργα του Ε.Ο.Π των Υπουργείων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ,ΕΥΔΑΠ ,τον Οργανισμό Κωπαΐδας ,δασικό, βοτανολογικό & αμπελουργικό φυτώριο,τα προγράμματα ανάπτυξης του Παρνασσού και του Ελικώνα , τα προτεινόμενα από το Υπουργείο Πολιτισμού για την Κωπαΐδα , και τα εκτελούμενα κυρίως από τους ΟΤΑ όπου αναπτύσσετε το ΕΟΠ .

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ /ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:Από μία κοινή αναπτυξιακή εταιρία των τεσσάρων Νομών και των Δήμων όπου προτείνεται η ανάπτυξη του έργου .

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ:Θα προκύψει με την ωρίμανση των έργων .

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ :Από πηγή που θα υπάρχει μετά την ωρίμανση του έργου.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:Προώθηση του έργου μέσω κοινής αναπτυξιακής εταιρίας των τεσσάρων Νομών και των Δήμων όπου προτείνεται η ανάπτυξη του έργου .

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΡΓΑ:Με όλες τις προτεινόμενες ενέργειες και έργα από την παρούσα μελέτη τα εκτελούμενα και προγραμματισμένα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις του Παρνασσού καθώς και από το προτεινόμενο Εθνικό Οικολογικό Πάρκο και το προς πραγματοποίηση προτεινόμενο Φεστιβάλ του Χιονιού και Γιορτή του Βουνού .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α.Ελληνική

Διεθνής Σχεδιασμός Ε.Π.Ε. (1994), *Μελέτη αξιοποίησης ορεινού όγκου Παρνασσού*, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία (1994), Σημαντικές περιοχές για τα πουλιά της Ελλάδας. Ειδική έκδοση Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρίας, Αθήνα.

ΗΛ.Μ.ΜΕ. Ε.Ε., FOREST Α.Ε. (1997), *Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, Προέγκριση χωροθέτησης για το έργο "Εκσυγχρονισμός Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού"*, Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), Αθήνα.

Καραμαγκιώλης Σωτ. (1996α), *Αναπτυξιακή μελέτη Ν. Βοιωτίας*, Υπουργείο Ανάπτυξης-Γ.Γ. Βιομηχανίας, Νομαρχιακή Επιχείρηση Βιοτεχνικής και Βιομηχανικής Ανάπτυξης Ν. Βοιωτίας, Θήβα.

Καραμαγκιώλης Σωτ. (1996β), *Σύσταση και λειτουργία φορέα διαχείρισης και αξιοποίησης ορεινού όγκου Παρνασσού*, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Βοιωτίας, Θήβα.

Κασιούμης Κ. (1993), "Εθνικοί Δρυμοί και προστατευόμενες περιοχές. Ορισμός, σημασία και διαχείριση", Περιοδικό *Γεωτεχνικά*, τόμος 4, τεύχος 1.

Κασιούμης Κ. (1994), "Η προστασία της φύσης στην Ελλάδα. Θεσμικό πλαίσιο, προστατευόμενες περιοχές και αρμοδιότητες προστασίας", Περιοδικό *Γεωτεχνικά*, τόμος 4, τεύχος 1.

Λαγός Δ., Σταματίου Ελ. (2002), "Η χωρική διάρθρωση των πολιτικών διαστάσεων του τουρισμού" *επιστημονικό περιοδικό Αρχιτέκτονες και Μηχανικοί* (Κύπρου), τ. 58, Μάρτ. 2002, σ.σ. 49-59.

Μαραβέγιας Ν. (1995), "Γεωργία. Συνεχής υποχώρηση της ανταγωνιστικότητας", Περιοδικό *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, 22.06.1995.

Μονοπώλης Δ. (1971), Υδρολογική μελέτη της καρστικής περιοχής του ορεινού συγκροτήματος Παρνασσού, αρ. Μελέτης 4, ΙΓΜΕ, Αθήνα.

Μπρόφας Γ. (1992), "Συμπεριφορά Ψευδακακίας και Σπάρτου σε φυτεύσεις ασβεστολιθικών στείρων υλικών μεταλλείων βωξίτη", περιοδικό "Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα", τ. 3, τεύχος 1/1992.

Μπρόφας Γ., Μπόσκος Λ., Γαλανός Φ., Αλμπάνης Κ., Οικονόμου Α., Μπαλούτσος Γ., Δημητρέλλος Γ., Χατζηρβασάνης β., Σωτηρόπουλος Ι., Βασιλόπουλος Γ., (1996), *Σχέδιο Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού*, Γ.Γ. Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, Life-European Commission DGXI, ΕΘΙΑΓΕ.

Ντάφης Σ. (1986), *Δασική Οικολογία*, Εκδόσεις Γιαχούδη-Γιαπούλη, Θεσσαλονίκη.

Ξενόπουλος Σ. (1989), "Επιδημιολογία, συμπτωματολογία και αιτιολόγηση του φαινομένου αποξηράνσεως των ελατοδασών της χώρας μας". Πρακτικά διημερίδας *Ξήρανση ελατοδασών*, ΓΕΩΤΕΕ, Τρίπολη 05-06.12.1989, σ.σ. 71-83.

Ρουσέτος Λ. και Παϊτάς Δ. (1995), "Η εξορυκτική βιομηχανία στο Νομό Φθιώτιδας, ιδιαίτερα εντός της λεκάνης απορροής του ποταμού Σπερχειού. Εισήγηση στην ημερίδα "Σπερχειός 2000+", Λαμία, 04.05.1995.

Σταματίου Ελ. (2000), *Διερεύνηση τρόπου παρέμβασης των κεντρικών αναπτυξιακών φορέων στο χωρικό και περιβαλλοντικό (φυσικό και ανθρωπογενή) σχεδιασμό*, Μεταδιδακτορική Έρευνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Οικονομικής (πρ. Αστικής) και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Σταματίου Ελ. (2002), *Προς ένα πλαίσιο άρτιου χωρικού και περιβαλλοντικού σχεδιασμού στην Ελλάδα- Κεντρικοί διοικητικοί φορείς και αναπτυξιακός προγραμματισμός*, Discussion Paper Series, 8 (9): 205-242, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος.

Σφήκας Γ.Μ, Τσούνης Γρ.(1993), *Οικοτουριστικός Οδηγός της Ελλάδας*, Γ.Γ. Νέας Γενιάς, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, Αθήνα, σ.σ. 35-40.

Τοπιοτεχνική ΕΠΕ (1989), *Ειδική Μελέτη Οικολογικών Συνθηκών και αποκατάστασης περιβάλλοντος, ευρύτερης περιοχής μεταλλευτικών δραστηριοτήτων εταιρίας ΑΕΜ "Βωξίτες Παρνασσού"*.

Τρακόλης Δ., (1994), "Οι εθνικοί Δρυμοί και άλλες προστατευόμενες περιοχές της χώρας μας. Διαχρονική πορεία, προβληματισμοί για την οργάνωσή τους", *Γεωτεχνική Ενημέρωση*, τεύχ.1.

Τσεκούρας Γ. και συνεργάτες (1991), *Μεταβολή του προτύπου του μαζικού τουρισμού-νέες μορφές τουρισμού*, Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (ΕΤΒΑ), Διεύθυνση Μελετών.

Υπουργείο Γεωργίας (1981), *ΙΜΔΟ και ΤΔΠ. Περιγραφές εδαφοτομών των περιοχών των χαρτών ΑΜΦΙΚΛΕΙΑ και ΑΜΦΙΣΣΑ, κλίμακας 1:50000*.

Υπουργείο Γεωργίας (1983), *Χάρτες Γαιών και Γαιοϊκανότητας, φύλλα ΑΜΦΙΚΛΕΙΑ, ΑΜΦΙΣΣΑ, ΑΡΑΧΩΒΑ και ΙΤΕΑ, κλίμακας 1:50000, συνταχθέντες από τους Γ.Βαρδάκη, Η.Υσώνο, Κ.Σχοινά, Ε.Ζάγκα και Γ.Νάκο*.

Φακιολάς Τ. (1991), *Η Ελληνική Γεωργία στην Κοινοτική και Διεθνή Αγορά*, Παπαζήσης, Αθήνα.

Φωτόπουλος Χ. (1992), "Αναθεώρηση της ΚΑΠ και Ελληνική Γεωργία", *Γεωργία και Κτηνοτροφία*, τ. 3, τεύχος 5.

Χριστόπουλος Κ. (1995), "Αναπτυξιακοί νόμοι.Τα κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις". *Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος*, 22.06.1995.

Β. Ξενόγλωσση

Brofas G., Economidou E. (1992), *Le deperissement du sapin du mont Parnasse (Grece). Le role des conditions climatiques et ecologiques*. *Ecologia Mediterranea*, Vol. XVIII, Fasc. 1.

CORINE (1988), *Fichier Corine-Biotopes: Grece*. Commission des Communautés Europeennes.

IUCN, Threatened Plants Committee Secretariat (1982), *The rare, threatened and endemic plants of Greece*, An. Musei Goulandris 5, p.p. 69-105.

Stamatiou-Lacroix Eleni (2002), *Land Tenure and Land Relations in Greece*, Discussion Paper Series, 8 (7): 145-176, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος.

Stamatiou-Lacroix Eleni (2003), *Evolution de la Législation et de la Politique Urbaine en Grèce*, Discussion Paper Series, 9(20): 447-488, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος.

Strid A. (1986), *Mountain flora of Greece*, vol. I, Cambridge University Press.

WWF (1995), *The red data books of rare and threatened plants of Greece*.